
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2016-2016 (PROJEKT)

**MIASTO I GMINA FROMBORK
POWIAT BRANIEWSKI
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA FROMBORK
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING BARBARA WOJCIECHOWSKA

FROMBORK 2017

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	5
2.1. Dokumenty na poziomie gminnym.....	5
2.2. Dokumenty na szczeblu powiatowym.....	9
2.3. Dokumenty na szczeblu wojewódzkim.....	10
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	12
3.1. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji we Fromborku.....	12
3.2. Sfera społeczna.....	15
3.3. Sfera gospodarcza.....	36
3.4. Sfera środowiskowa.....	40
3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	46
3.6. Sfera techniczna.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.7. Podsumowanie analizowany wskaźników.....	55
3.8. Potencjał i bariery Miasta i Gminy Frombork.....	58
3.9. Obszar rewitalizacji.....	61
3.10. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych.....	62
4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.....	68
5. Lista projektów głównych.....	74
6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	77
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	77
8. Ramy finansowe GPR.....	84
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców.....	88
9.1. Udział interesariuszy w procesie tworzenia GPR.....	88
9.2. Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania GPR.....	100
10. System zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.....	103
11. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu GPR.....	107
12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach.....	114
13. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	114
14. Sposób realizacji GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	114
15. Załączniki.....	114
16. Spis tabel, wykresów i rysunków.....	115

1. Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Źródło: Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777)

Proces globalizacji oraz wyzwania gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zmian i procesów na obszarach jednostek samorządu terytorialnego, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz coraz większe problemy w sferze społeczno – gospodarczej. Aby temu przeciwdziałać, coraz większą uwagę zaczęto przywiązywać do planowania i realizacji kompleksowych projektów rewitalizacyjnych. Należy pamiętać, że rewitalizacja to nie tylko odbudowa, renowacja czy też przywracanie stanu pierwotnego lub minimum stanu używalności określonego obiektu lub terenu, lecz przede wszystkim dążenie do przywrócenia ożywienia społeczno – gospodarczego danego regionu.

Rewitalizacja to proces kompleksowy oraz długotrwały. Dotyczy on wybranych obszarów zamieszkałych przez grupę społeczną, dotkniętą określonymi problemami. Kompleksowa rewitalizacja obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno – funkcjonalną i techniczną. Aby proces ten mógł przynieść założone rezultaty, konieczna jest jego konsekwentna realizacja oraz czas – tylko wówczas możliwy jest widoczny rozwój społeczno – gospodarczy terenu rewitalizowanego oraz pozostałego obszaru gminy/miasta.

Cele i oczekiwane efekty rewitalizacji przedstawiają się następująco:

- pobudzenie aktywności środowisk lokalnych;
- stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych dysfunkcjami społecznymi obszarach;
- polepszenie jakości życia mieszkańców;
- zwiększenie szans mieszkańców na zatrudnienie;
- trwała odnowa obszaru, poprawa ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych;
- odnowa lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich.

Rezultatem prowadzonych działań będzie także zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże, zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, program rewitalizacji to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą wdrażać działania rewitalizacyjne w dowolny sposób. Program rewitalizacji może być inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy/radę miejską, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2016 poz. 446) lub na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777 z późn. zm.).

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 został sporządzony zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Należy podkreślić, że prawidłowo opracowany Gminny Program Rewitalizacji musi charakteryzować się następującymi cechami:

- kompleksowość:
  - działania całościowe i wielowymiarowe, uwzględniające aspekty: społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe,
  - włączenie środków z EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych;
- koncentracja:
  - koncentracja na obszarach najbardziej zdegradowanych, tj. obszarach Miasta, gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa;
- komplementarność:
  - wzajemne oddziaływanie między projektami rewitalizacyjnymi,
  - powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Miasta,
  - efektywny system zarządzania projektami rewitalizacyjnymi (współdziałanie instytucji, spójność procedur itp.);
- partycypacja:
  - nierozzerwalnie wpisane w proces rewitalizacji uczestnictwo we współdecydowaniu,
  - musi mieć realny charakter,
  - stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania.

Prace związane z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia

dokumentu miało możliwość wniesienia swoich pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu oraz aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców.

2. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji jest jednym z narzędzi realizujących strategię rozwoju danej jednostki samorządu terytorialnego, w związku z czym proces rewitalizacji powinien stanowić element całościowej wizji rozwoju Miasta i Gminy Frombork. Poniżej przedstawiono powiązania niniejszego dokumentu z celami wdrażanej polityki krajowej, regionalnej i lokalnej.

2.1. Dokumenty na poziomie gminnym

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2016-2026

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Frombork. Implikuje one przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

W dokumencie zostały zidentyfikowane następujące problemy:

- starzenie się społeczeństwa i negatywne prognozy demograficzne,
- wysoki poziom bezrobocia;
- małe zainteresowanie przedsiębiorców lokalizacją działalności gospodarczej na terenie Gminy oraz słabo rozwinięta działalność pozarolnicza;
- mała liczba mieszkań socjalnych i komunalnych;
- zły stan części infrastruktury technicznej (drogi dojazdowe, infr. wod-kan),
- brak połączenia wodnego w sezonie letnim z Krynica Morską i Piaskami;
- niski standard infrastruktury turystycznej;
- brak spójności wewnętrznej społeczeństwa, działań integrujących i inicjatyw społecznych pobudzających ożywienie i wzrost aktywności;
- brak odpowiedniego zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego terenów przybrzeżnych.

W dokumencie została sformułowana następująca misja Gminy Frombork:

**EFEKTYWNE ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY FROMBORK,
ZAPEWNIAJĄCE GODNE WARUNKI BYTOWE, ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA ORAZ POCZUCIE
STABILIZACJI**

Określono również następującą **wizję rozwoju Gminy Frombork do roku 2026:**

**MIASTO I GMINA FROMBORK – GMINA PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW, TURYSTÓW
I INWESTORÓW, ZAPEWNIAJĄCA WYSOKI STANDARD ŻYCIA Z POSZANOWANIEM ZASADY
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

Założona w dokumencie misja i wizja Gminy Frombork będzie osiągnięta poprzez realizację następujących celów strategicznych i operacyjnych:

Cel strategiczny 1: WZROST ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej
2.	Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej
3.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej
Cel strategiczny 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców
2.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców
3.	Promowanie obszarów inwestycyjnych
Cel strategiczny 3: POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Edukacja ekologiczna i promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców
2.	Zachowanie walorów przyrodniczych Gminy
3.	Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości
Cel strategiczny 4: WZROST ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Rozszerzenie oferty turystycznej Gminy i zwiększenie liczby turystów
2.	Rozwój systemu promocji Gminy

W dokumencie wyraźnie wskazano, że szansą dla Miasta i Gminy Frombork jest opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, który pozwoli na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych Gminy ze stanu kryzysowego. Ponadto, w Strategii wskazano cel operacyjny 3.3. Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości. W związku z tym, wdrożenie działań rewitalizacyjnych na przedmiotowym terenie jest niezbędne dla ograniczenia skali lub całkowitego wyeliminowania zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej, technicznej, środowiskowej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2015-2024

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (SRPS) Miasta i Gminy Frombork na lata 2015-2024 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Frombork, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. SRPS zorientowany jest na rozszerzenie

i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie i powiecie braniewskim oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej między innymi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, polityka równego statusu kobiet i mężczyzn.

Przeprowadzona w dokumencie diagnoza zwraca uwagę na następujące problemy społeczne na terenie Gminy Frombork:

- starzenie się społeczeństwa,
- trudna i złożona sytuacja na rynku pracy, bezrobocie, brak nowych miejsc pracy,
- emigracja za granicę,
- niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- wysoka liczba beneficjentów pomocy społecznej (główny powód: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo),
- postępująca degradacja i marginalizacja społeczeństwa (głównie osób starszych lub bezrobotnych),
- rosnące dysfunkcje w rodzinie (agresja, przemoc w rodzinie, ubóstwo, samotne rodzicielstwo),
- niska aktywność społeczności lokalnej, niewystarczająco rozwinięty sektor pozarządowy, niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców,
- niska wrażliwość społeczna.

W dokumencie została sformułowana następująca wizja Miasta i Gminy Frombork:

Gmina Frombork jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców i turystów, umożliwiającym: wysoki poziom życia poprzez zrównoważony rozwój gospodarczy (usługowo – turystyczno – ekologiczny), profesjonalną pomoc społeczną, nowoczesną edukację, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym, zminimalizowanie skutków uzależnień od alkoholu i innych środków odurzających, dobrą opiekę medyczną i socjalną, integrację społeczności lokalnej, trwałą i przestronny rozwój gminy Frombork, służący stworzeniu przyjaznego środowiska dla obecnych mieszkańców, a także następnych pokoleń, podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez utworzenie sprawnego systemu umożliwiającego ich aktywność zawodową i społeczną.

Celem strategicznym jest „Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Frombork”, zaś celem głównym strategii jest „Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Frombork, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność”.

W oparciu o ww. wskazane problemy, w Strategii określono 4 główne priorytety oraz cele strategiczne, które uznano za kluczowe dla sfery polityki społecznej.

Priorytet I: Prawidłowo funkcjonująca rodzina	Cel strategiczny: Rodzina w większym stopniu wykorzystuje swój potencjał oraz żyje w warunkach sprzyjających wypełnianiu funkcji i ról społecznych:
Priorytet II: Wzmacnianie integracji społecznej	Cel strategiczny: Osoby z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym biorą aktywniejszy udział w rozwiązywaniu swoich problemów i uczestniczą w życiu społeczności lokalnej
Priorytet III: Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych.	Cel strategiczny: Osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wchodzi na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej
Priorytet IV: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Cel strategiczny: Społeczności lokalne aktywniej uczestniczą w zaspokajaniu swoich potrzeb i kreowaniu życia społecznego

Podsumowując, założenia przedmiotowego *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* są zgodne z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wspólnie, dokumenty te przyczyniają się do ograniczenia skali lub całkowitego wyeliminowania problemów społecznych, z którymi borykają się obecnie mieszkańcy.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY FROMBORK

Miasto i Gmina Frombork położone jest w północnej części Polski, w części graniczy z wodami Zalewu Wiślanego, którego wody są wodami morskimi. Miasto graniczy od północno-zachodu z wodami morskimi Zalewu Wiślanego, gdzie granica brzegu morskiego wynosi ok. 9 km. Gmina okala miasto z trzech stron oraz graniczy z gminami Braniewo, Płoskinia, Młynary i Tolkmicko.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Frombork wskazuje na następujące uwarunkowania obszaru miasta, wynikające z dotychczasowego zagospodarowania obszaru:

a) Port morski we Fromborku - z racji swojego położenia nad wodami morskimi Zalewu Wiślanego, miasto Frombork jest miastem portowym. W basenie na wodach morskich zlokalizowany jest bosmanat, port rybacki, port pasażerski i port jachtowy. Z portu wychodzi tor wodny na zalew: do Krynicy Morskiej i Elbląga oraz w kierunku granicy państwa: do Kaliningradu i do Bałtyjska. Gmina posiada projekt na budowę nowego portu jachtowego. Port stanowi potencjalny obszar aktywizacji Miasta.

b) Turystyka - z racji zabytków znajdujących się we Fromborku, miasto jest celem dla turystów krajowych i zagranicznych. Dla turystów udostępniona jest wieża wodna, park astronomiczny, muzeum i katedra. We Fromborku znajduje się pięć hoteli, latem czynnych jest wiele barów i restauracji. Niestety bardzo jest zaniedbana najstarsza część miasta (poza zespołem na Wzgórzu Katedralnym) znajdująca się na dolnym tarasie. Rynek Starego Miasta oraz kamienice wokół niego wymagają renowacji.

c) Przemysł, usługi i produkcja - na terenie miasta jest jeden znaczny zakład produkcyjny w postaci tartaku. Pozostała prowadzona działalność to: rybołówstwo, usługi budowlane, gastronomiczne, hotelowe i inne drobne jak handel, turystyka (pole namiotowe), stacja kontroli pojazdów.

Podczas opracowywania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork*, zostały wzięte pod uwagę ustalenia wynikające ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*. GPR, podobnie jak SUIKZP wskazuje na pilną potrzebę rozwoju Miasta pod względem gospodarczym. Przyczynią się do tego zadania z zakresu zagospodarowania terenu portowego oraz wykorzystania potencjału przyrodniczego, kulturowego i uzdrowiskowego, w celu przyciągnięcia większej liczby turystów na przedmiotowy teren.

MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA FROMBORKA

Zgodnie z MPZP Miasta Fromborka, głównymi funkcjami terenu są:

1. Funkcja turystyczna - ośrodek turystyczny o znaczeniu międzynarodowym.
2. Funkcja portowa – wielofunkcyjny port morski (pasażerski, handlowy, jachtowy) oraz port rybacki.
3. Funkcja usług regionalnych – ośrodek kultury i nauki.
4. Funkcja usług ponadlokalnych – opieka zdrowotna oraz opieka nad dziećmi.
5. Funkcja usług podstawowych dla miasta i gminy.
6. Funkcja mieszkaniowa.

Ww. funkcje Miasta Fromborka nie zostaną zaburzone w wyniku realizacji postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork*.

2.2. Dokumenty na szczeblu powiatowym

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE BRANIEWSKIM

W dokumencie zdiagnozowano następujące problemy społeczne:

- wysoka stopa bezrobocia, co powoduje zaliczenie powiatu do obszarów szczególnie zagrożonych bezrobociem strukturalnym,
- problem nadużywania alkoholu i narkotyków wśród dzieci i młodzieży, a także wśród dorosłych mieszkańców powiatu,

- starzenie się społeczeństwa i niekorzystne prognozy demograficzne, niepełnosprawność,
- wysoka liczba beneficjentów pomocy społecznej (najczęstsze przyczyny: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba).

W dokumencie sformułowana została następująca misja powiatu:

PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCE RODZINY

realizacja powyższego celu zostanie osiągnięta poprzez następujące cele strategiczne:

- pomoc rodzinie i dziecku,
- wspieranie osób niepełnosprawnych,
- zapobieganie bezdomności oraz profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom,
- przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi.

*Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork jest spójny ze wszystkimi wyżej wymienionymi celami strategicznymi, które ściśle odnoszą się do sfery społecznej i gospodarczej. GPR ma bowiem na celu przede wszystkim aktywizację i integrację społeczno- zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów, dlatego też zadania przewidziane do realizacji pośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Braniewskim*.*

2.3. Dokumenty na szczeblu wojewódzkim

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2025

W dokumencie przeprowadzona została diagnoza strategiczna, która pozwoliła na zidentyfikowanie m.in. następujących problemów (słabych stron) na obszarze województwa:

Priorytet strategiczny KONKURENCYJNA GOSPODARKA:

- Braki wyspecjalizowanej kadry w przedsiębiorstwach;
- Bardzo niskie wskaźniki przedsiębiorczości;
- Płytki rynek pracy o niekorzystnej strukturze branżowej (niska podaż ofert pracy);
- Braki instytucjonalne i podaży usług dla biznesu, szczególnie dla sektora MSP;
- Uczelnie wyższe skoncentrowane przede wszystkim na edukacji;
- Niski poziom rozwoju społeczeństwa informacyjnego – w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii;
- Zbyt mały zakres usług dla starzejącego się społeczeństwa;

Priorytet strategiczny OTWARTE SPOŁECZEŃSTWO

- Wysoki odsetek biernych zawodowo;
- Młodzi i wykształceni nie widzą swojej przyszłości w regionie;
- Nieodpowiedni i nieadekwatny do potrzeb rynku poziom wykształcenia mieszkańców, w szczególności braki kadry wysoko wykwalifikowanej;
- Słabo rozwinięty kapitał społeczny;
- Słabe warunki życia w gospodarstwach domowych;
- Wysoki odsetek ludności objętej pomocą społeczną;
- Słaba dostępność usług publicznych w znacznej części regionu;
- Niski potencjał organizacji pozarządowych;

Priorytet strategiczny NOWOCZESNE SIECI

- Słaba spójność komunikacyjna województwa;
- Braki infrastruktury technicznej, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach;
- Braki w rozwoju infrastruktury teleinformatycznej;
- Braki w infrastrukturze energetycznej, głównie w zakresie sieci rozdzielczej i stacji transformatorowo-rozdzielczych oraz wysokie ceny energii;
- Braki w rozwoju sieci gazowej.

Ww. problemy wskazują na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych na terenie województwa, w tym na terenie Miasta i Gminy Frombork.

W dokumencie została sformułowana wizja województwa do 2025 r.

Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...

Dokument opiera się na czterech celach strategicznych:

1. Wzrost konkurencyjności gospodarki.
2. Wzrost aktywności społecznej.
3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych.
4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju.

*Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork ma na celu przede wszystkim aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów, dlatego też zadania przewidziane do realizacji pośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2015*.*

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji we Fromborku

Gmina Frombork przystąpiła do opracowania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026*. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz.U.2015 poz. 1777 z późn. zm.) rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to natomiast przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Największe znaczenie odgrywać będzie obszar rewitalizacji. Jest to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją zjawisk negatywnych (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację¹. Nie może ona obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Opracowując przedmiotową analizę uwzględniono przede wszystkim zalecenia zawarte w przytoczonym wyżej dokumencie. Zgodnie z nimi diagnoza opierać powinna się na mierzalnych wskaźnikach opisujących przede wszystkim zjawiska i problemy społeczne na danym terenie.

METODOLOGIA

Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego określono listę potencjalnych wskaźników zgodnych z zapisami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Dla przestrzennego zobrazowania wyników analizy miasto i gminę podzielono zgodnie ze strukturą jednostek pomocniczych – na sołectwa + obszar miasta. Opracowanie objęło swym zasięgiem 12 jednostek osadniczych (11 sołectw + Miasto Frombork). Dla obszaru Miasta Fromborka nie prowadzono osobnej delimitacji.

Dla wydzielonych obszarów pozyskano materiał statystyczny dostępny w zasobach Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, jak i specjalnie w tym celu wygenerowane przez instytucje zewnętrzne, m.in. Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Komendę Powiatową Policji. Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby diagnozy była ankieta, dzięki której zbadano opinie mieszkańców w zakresie występowania obszarów problemowych Gminy. Badanie miało na celu poznanie opinii na temat obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych – zarówno wskazania sołectwa oraz oceny

---

¹ Wytuczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. Rozdział 3, pkt. 4

kluczowych problemów na ich terenie. Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem budowy listy porównywalnych wskaźników odnoszących wartości danej zmiennej do jednostki sołectwa. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną – wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w obiorze przez czytelnika, łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń Gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi,
- poprawność przestrzenną – wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, w tym przypadku do sołectwa.

Dla każdej jednostki urbanistycznej zebrano dane dotyczące poszczególnych obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego. Przeprowadzono analizy dotyczące demografii, bezrobocia, problemów społecznych, a także diagnozę urbanistyczną, analizując stan techniczny i funkcjonalność tkanki urbanistycznej. Taka metodyka pozwoliła na wyodrębnienie obszarów o największym zagęszczeniu niekorzystnych wskaźników rozwojowych i określenie obszaru zdegradowanego.

W skład Gminy Frombork wchodzi Miasto Frombork oraz 11 jednostek osadniczych:

- Sołectwo Baranówka,
- Sołectwo Biedkowo,
- Sołectwo Bogdany,
- Sołectwo Drewnowo,
- Sołectwo Jędrychowo,
- Sołectwo Krzywiec,
- Sołectwo Krzyżewo,
- Sołectwo Narusa,
- Sołectwo Nowe Sadłuki,
- Sołectwo Ronin - Nowiny,
- Sołectwo Wielkie Wierzno.

Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Frombork, <http://frombork.samorzady.pl/>

Rysunek 1. Delimitacja Miasta i Gminy Frombork

Źródło: <http://frombork.e-mapa.net/>

DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Obszar zdegradowany, zgodnie z treścią stawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777 z późn. zm.) oraz Wytycznymi Ministra, to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, jak również problemów w sferze gospodarczej lub środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Dlatego też w kolejnym etapie diagnozy podjęto próbę określenia, które obszary Miasta i Gminy Frombork charakteryzują się szczególną kumulacją problemów.

3.2. Sfera społeczna

DEMOGRAFIA

Zgodnie z danymi GUS, na koniec roku 2015 Gminę Frombork zamieszkiwało 3 726 mieszkańców, co stanowiło 8,83% ludności powiatu braniewskiego i 0,26% ludności województwa warmińsko-mazurskiego. W analizowanym okresie 2010-2015 odnotowano spadek liczby ludności Miasta i Gminy Frombork o 34 osoby (0,90%), spadek liczby ludności powiatu braniewskiego o 1 432 osoby (3,28%) oraz spadek liczby ludności województwa warmińsko - mazurskiego o 14 107 osób (0,97%).

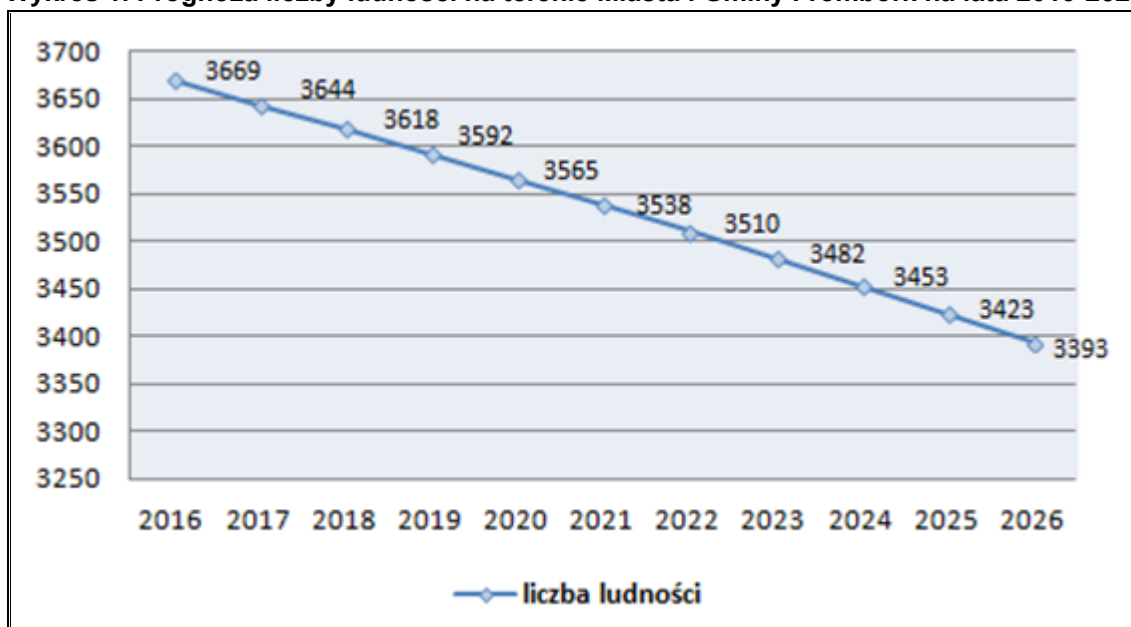
Tabela 1. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	Miasto i Gmina Frombork	3 760	3 739	3 731	3 744	3 719	3 726
	powiat braniewski	43 640	43 276	43 023	42 740	42 469	42 208
	województwo warmińsko-mazurskie	1 453 782	1 452 596	1 450 697	1 446 915	1 443 967	1 439 675

Źródło: Dane GUS

Na poniższym wykresie przedstawiono szacowaną liczbę mieszkańców Miasta i Gminy Frombork do roku 2026. Zgodnie z prognozą, liczba ludności będzie systematycznie spadać, co będzie zjawiskiem niekorzystnym, wpływającym hamująco na rozwój społeczno-gospodarczy przedmiotowego terenu.

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na terenie Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS, Prognoza ludności na lata 2014-2050, województwo warmińsko-mazurskie, powiat braniewski

Ze względu na strukturę populacji Miasta i Gminy Frombork, najliczniejszą grupę w 2015 roku stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym – 65,3% ogólnej liczby ludności. Zarówno na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego jak i województwa warmińsko-mazurskiego zaobserwować można negatywne tendencje demograficzne – spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, niewielki spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 2. Mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w latach 2010-2015

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla Miasta i Gminy							
w wieku przedprodukcyjnym	%	18,9	18,0	17,6	17,4	16,4	16,5
w wieku produkcyjnym	%	66,4	66,6	66,0	66,1	66,2	65,3
w wieku poprodukcyjnym	%	14,7	15,4	16,4	16,5	17,4	18,3
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla powiatu							
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,3	19,7	19,1	18,7	18,2	17,8
w wieku produkcyjnym	%	65,8	65,8	65,8	65,7	65,5	65,3
w wieku poprodukcyjnym	%	13,9	14,5	15,1	15,6	16,3	16,9
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem dla województwa							
w wieku przedprodukcyjnym	%	20,0	19,6	19,3	19,0	18,8	18,5
w wieku produkcyjnym	%	65,4	65,3	65,0	64,7	64,2	63,7
w wieku poprodukcyjnym	%	14,7	15,2	15,7	16,3	17,0	17,7

Źródło: Dane GUS

W poniższej tabeli przedstawiona została szczegółowa charakterystyka mieszkańców Miasta i Gminy Frombork w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne wg sołectw. W 2015 roku zarejestrowano 652 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, 2 484 w wieku produkcyjnym i 638 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co oznacza że:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,28% mieszkańców;
- ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 65,82% mieszkańców,
- ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 16,91% mieszkańców.

Tabela 3. Mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne w 2015 roku

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrzychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	18	42	52	24	34	5	9	23	12	4	41	388
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	72	107	164	64	80	24	48	111	30	30	82	1 672
Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	26	27	38	6	20	5	15	16	13	11	18	443
Razem	116	176	254	94	134	34	72	150	55	45	141	2 503
Udział procentowy	3,07%	4,66%	6,73%	2,49%	3,55%	0,90%	1,91%	3,97%	1,46%	1,19%	3,74%	66,32%

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

W poniższej tabeli przedstawiony został wskaźnik obciążenia demograficznego – mierzony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W stosunku do roku bazowego (2010) wskaźnik ten wzrósł w 2015 roku. Na terenie powiatu i województwa również charakteryzował się tendencją wzrostową. Zjawisko to ma istotny wpływ na sytuację społeczną na danym terenie i wpływa na zakres świadczonych usług dla osób starszych.

Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na produkcyjnym w Gminie Frombork, powiecie braniewskim i województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	50,5	50,0	51,4	51,3	51,1	53,1
powiat braniewski	52,0	52,0	51,9	52,2	52,6	53,2
województwo warmińsko-mazurskie	52,9	53,2	53,9	54,6	55,7	56,9

Źródło: Dane z GUS

Przyrost naturalny na terenie Miasta i Gminy Frombork w latach 2010-2015 ulegał wahaniom. W 2011, 2014 i 2015 roku, wskaźnik przyjął wartość ujemną, co świadczy o przewadze liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych w danym roku kalendarzowym. W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się przyrostu naturalnego Miasta i Gminy na tle powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 5. Przyrost naturalny na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko - mazurskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	1	-3	2	14	-12	-5
powiat braniewski	45	22	36	-4	-28	-61
województwo warmińsko-mazurskie	2 829	1 810	915	-299	860	-737

Źródło: Dane z GUS

Wskaźnik salda migracji dla Miasta i Gminy Frombork w analizowanym okresie przyjmował głównie wartości ujemne lub wartość zerową. W 2014 roku osiągnął wartość -12, co świadczy o większej liczbie wymeldowań niż zameldowań na tym terenie. Powyższa, niekorzystna tendencja ujemnych wartości salda migracji, wystąpiła również na terenie powiatu i województwa.

Tabela 6. Saldo migracji na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	0	-18	-3	-16	-12	b/d
powiat braniewski	-339	-386	-365	-352	-297	b/d
województwo warmińsko-mazurskie	-2 706	-2 996	-2 587	-3 698	-3 576	b/d

Źródło: Dane z GUS

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym niekorzystnie wpłynie na sytuację demograficzną Miasta i Gminy w kolejnych latach. Niekorzystne prognozy demograficzne potęguje ujemne saldo migracji i niekorzystny przyrost naturalny. W analizowanym okresie można zauważyć, że społeczeństwo na terenie Miasta i Gminy starzeje się, tak jak obserwuje się to w skali kraju i Europy.

Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także spadek liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich. Może to mieć negatywne konsekwencje w postaci konieczności racjonalizacji sieci szkół, których utrzymanie będzie nieefektywne w stosunku do liczby uczniów do nich uczęszczających,
- silny wzrost liczebności osób starszych, który prawdopodobnie pociągnie za sobą nasilenie się problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków Miasta i Gminy w zakresie opieki społecznej. Gmina powinna zatem dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych. Niezbędna jest także likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji.

Na analizowanym obszarze część mieszkańców boryka się z wykluczeniem społecznym. Trzeba też pamiętać, że społeczeństwo Miasta i Gminy starzeje się, w związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami. Aby Gmina Frombork mogła się dalej rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podejmować działania zmierzające do dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin) oraz dostosowywania panujących warunków do potrzeb osób starszych. Aby to osiągnąć,

należy przede wszystkim zwiększyć atrakcyjność mieszkaniową Gminy poprzez rozwój oferty skierowanej do mieszkańców i podstawowej infrastruktury. W związku z tym, w ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano m.in. zajęcia dla różnych grup społecznych i wiekowych oraz rozwój oferty kulturalnej oraz sportowo – rekreacyjnej. Planowanym celem niniejszych zadań jest zachęcanie obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na tym terenie. Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a w konsekwencji wzrost liczby mieszkańców Gminy.

RYNEK PRACY

Do końca 2013 roku sytuacja na rynku pracy na terenie Miasta i Gminy Frombork kształtowała się niekorzystnie, gdyż liczba osób bez pracy rosła. W latach 2014-2015 odnotowano spadek liczby bezrobotnych. W 2015 roku bezrobotni stanowili 13,3% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Podobna tendencja na rynku pracy zauważalna jest również na terenie powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Warto nadmienić, że liczba bezrobotnych kobiet przewyższała liczbę bezrobotnych mężczyzn zarówno na terenie Miasta i Gminy, jak również powiatu oraz województwa.

Tabela 7. Struktura bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Frombork na tle powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie			2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
ogółem	osoba	Miasto i Gmina Frombork	368	386	418	450	370	324
		powiat	4 364	4 360	4 562	4 861	4 196	3 873
		województwo	105 942	107 333	113 223	115 873	98 139	83 510
mężczyźni	osoba	Miasto i Gmina Frombork	173	193	218	232	186	148
		powiat	1 902	1 966	2 182	2 386	2 007	1 830
		województwo	49 814	48 896	54 253	55 958	47 154	39 427
kobiety	osoba	Miasto i Gmina Frombork	195	193	200	218	184	176
		powiat	2 462	2 394	2 380	2 475	2 189	2 043
		województwo	56 128	58 437	58 970	59 915	50 985	44 083
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci								
ogółem	%	Miasto i Gmina Frombork	14,7	15,5	17,0	18,2	15,0	13,3
		powiat	15,2	15,3	16,1	17,3	15,1	14,1
		województwo	11,1	11,3	12,0	12,4	10,6	9,1
mężczyźni	%	Miasto i Gmina Frombork	13,1	14,5	16,5	17,7	14,3	11,6
		powiat	12,3	12,8	14,2	15,6	13,2	12,2

Wyszczególnienie			2010	2011	2012	2013	2014	2015
		województwo	9,9	9,8	10,9	11,3	9,6	8,1
kobiety	%	Miasto i Gmina Frombork	16,6	16,7	17,5	18,8	15,9	15,3
		powiat	18,6	18,3	18,4	19,3	17,3	16,3
		województwo	12,5	13,1	13,3	13,7	11,8	10,3

Źródło: Dane z GUS

Na podstawie danych pozyskanych od Powiatowego Urzędu Pracy w Braniewie przedstawiono stan liczby bezrobotnych na terenie poszczególnych sołectw z terenu Miasta i Gminy Frombork (Tabela 8).

W 2015 roku zarejestrowanych zostało 324 bezrobotnych. Wśród nich:

- 144 osoby to osoby bezrobotne pozostające bez pracy 12 miesięcy i dłużej;
- 93 osoby to osoby bezrobotne pozostające bez pracy ponad 24 miesiące;
- 44 osoby to osoby bezrobotne z prawem do zasiłku;
- 11 osób to osoby bezrobotne niepełnosprawne;
- 7 osób to osoby bezrobotne będące absolwentami szkół.

Najwięcej osób bezrobotnych znajduje się na terenie Miasta Frombork – 159 osób.

Tabela 8. Liczba osób bezrobotnych na terenie poszczególnych sołectw Miasta i Gminy Frombork w 2015 r.

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrzychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba osób bezrobotnych	20	18	39	13	10	2	1	24	13	3	22	159
Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej	6	9	18	5	6	0	0	10	8	2	9	71
Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące	3	5	12	5	4	0	0	7	6	1	4	46
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	2	4	10	2	1	0	0	2	1	0	2	20
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	1	5
Liczba bezrobotnych absolwentów	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	3

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Braniewie

W trakcie przeprowadzonej ankietyzacji, mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork stwierdzili, że bezrobocie jest najpoważniejszym problemem Gminy w sferze społecznej (46% odpowiedzi).

Należy zaznaczyć, że brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Problem bezrobocia nierozzerwalnie łączy się z problemem ubóstwa i uzależnienia od pomocy społecznej. Może również pociągnąć za sobą problemy z nałogami, przemocą w rodzinie.

Długotrwałe występowanie skutków bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków Miasta i Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji powyższych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy. Konieczne jest zatem podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.). Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Celem działań podejmowanych przez instytucje działające w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej jest zapewnienie warunków życia odpowiadającym godności człowieka. Jednostką realizującą zadania w zakresie pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Frombork jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Fromborku. Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, pomagając rodzinom oraz osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Do najpowszechniejszych problemów społecznych na przedmiotowym terenie zalicza się bezrobocie, ubóstwo oraz niepełnosprawność.

Dużą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej jest zjawiskiem niekorzystnym dla całej społeczności, ponieważ wpływa na zaburzenia funkcjonowania danego obszaru w środowisku lokalnym. Niski poziom świadomości społecznej wpływa na niechęć do udziału w życiu społecznym i kulturowym, a występujące zjawiska patologiczne oraz nieudolność wychowawcza rodzin i bieda, powodują że niezbędne jest prowadzenie przez samorządy działań wspierających mieszkańców.

Tabela 9 przedstawia wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną dla Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2015. Zgodnie z danymi GUS, na terenie Fromborka w latach 2010-2015 liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej spadła o ok. 2%, co spowodowało także spadek osób w tych gospodarstwach o 7,7%. Podobny trend zaobserwowano na terenie

powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Na terenie powiatu w analizowanych latach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej spadła o 7,8%, w tym samym czasie o 18,1% spadła również liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Podobne tendencje zaobserwowano na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 7,1%, a liczba osób korzystających z pomocy społecznej spadła o 17,4%. Uwzględniając zatem dwa powyższe wskaźniki, sytuacja na terenie Miasta i Gminy kształtuje się dość korzystnie. Biorąc pod uwagę zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup, w latach 2010-2015 na terenie Fromborka udział osób korzystających z pomocy społecznej utrzymywał się na podobnym poziomie. Wartości charakteryzujące Gminę w tym względzie były bardziej korzystne niż na terenie powiatu braniewskiego, gdzie wskaźnik ten na przestrzeni pięciu lat oscylował na poziomie 16% (w 2015 roku przyjął najniższą wartość – 14,6%), ale znacznie mniej korzystne niż na terenie województwa. Poniższa tabela przedstawia także udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. We wszystkich analizowanych jednostkach samorządu terytorialnego udział ten na przestrzeni lat 2010-2015 spadł. W tym przypadku sytuacja na terenie Gminy kształtowała nieco mniej korzystnie niż na terenie powiatu oraz województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 9. Wybrane dane charakteryzujące pomoc społeczną na obszarze Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	251	253	265	279	273	246
Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego-ogółem	637	616	638	692	668	588
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	16,9	16,4	17,0	18,5	17,9	15,9
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	51,5	49,7	44,4	44,3	42,4	42,3
Powiat						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	2 627	2 544	2 620	2 731	2 584	2 422
Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego-ogółem	7 523	7 058	7 188	7 260	6 777	6 158
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	17,2	16,2	16,7	16,9	15,9	14,6
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice	49,1	45,5	41,8	41,0	39,3	37,8

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]						
Województwo						
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	74 236	70 981	73 307	77 082	72 767	68 973
Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego-ogółem	207 319	191 637	196 389	202 352	184 909	171 269
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku - ogółem [%]	14,3	13,2	13,5	14,0	12,8	11,9
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	45,8	43,1	39,5	37,1	34,6	32,8

Źródło: Dane GUS

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze Miasta i Gminy Frombork w podziale na poszczególne sołectwa. W 2015 roku z pomocy społecznej korzystało 613 mieszkańców, co stanowiło 16,45% wszystkich mieszkańców. Największy odsetek z pośród tych osób został objęty pomocą z powodu bezrobocia - 73,31% oraz z powodu ubóstwa, osoby te stanowiły 48,12% osób korzystających z pomocy społecznej. Liczba dzieci do lat 17 na których rodzice otrzymują zasiłek wynosiła w 2015 roku – 260 dzieci. Osoby niepełnosprawne natomiast, które korzystają ze wsparcia społecznego stanowiły 24,80% wszystkich osób nim objętych.

Tabela 10. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Frombork w 2015 r.

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadtuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	36	55	81	29	16	3	1	43	16	2	47	284
Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	18	25	25	13	3	1	1	16	3	2	14	130
Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	13	19	36	6	8	5	5	17	6	2	19	124
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: ubóstwa	4	33	61	28	12	0	0	9	0	1	21	126
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: niepełnosprawności	11	6	20	5	0	3	1	8	0	1	10	87
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: bezrobocia	25	50	66	26	12	3	0	35	16	0	32	185
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: długotrwałej lub ciężkiej choroby	6	25	26	8	0	3	0	3	3	1	7	77

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu: alkoholizmu	4	15	15	5	0	0	0	5	0	0	5	58

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Frombork. W 2015 roku na Komisję zgłosiło się 37 osób dotkniętych problemem alkoholizmu - 11 osób podjęło leczenie z własnej woli. Natomiast z dostępnych w szkołach programach profilaktycznych skierowanych dla uczniów, skorzystało 236 dzieci.

Tabela 11. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Frombork

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba udzielonych porad prawnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba udzielonych porad psychologicznych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	4	3	6	0	0	0	1	1	0	0	1	21

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sadłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	4	3	6	0	0	0	1	0	0	0	1	21
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	5
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	0	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	7
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	3	2	3	0	0	0	1	1	0	0	1	12
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	6	12	22	4	10	3	2	11	1	6	5	154

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Część mieszkańców Miasta i Gminy Frombork boryka się z problemami społecznymi, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie beneficjentów pomocy społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno – gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia, łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. W związku z tym, konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz edukacyjnych. Przyczyną wielu problemów społecznych jest bezrobocie, dlatego konieczne są również działania, zmierzające do jego ograniczenia (szkolenia, staże, praktyki itp.). W wielu przypadkach osoby korzystające z pomocy społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym, dlatego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie Miasta i Gminy Frombork odpowiada Komenda Powiatowa Policji oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. W poniższej tabeli przedstawiono sytuację dotyczącą liczby przestępstw i wykroczeń na terenie Miasta i Gminy Frombork. Wg udostępnionych przez policję danych, w 2015 r. na terenie Miasta i Gminy odnotowano 377 interwencji, w tym 111 dotyczących przestępstw kryminalnych, 70 interwencji domowych i 14 dotyczących ofiar przemocy domowej. Ponadto, na terenie Miasta i Gminy w 2015 roku wydarzył się jeden wypadek drogowy. Analiza wykazała, że największe zagrożenie przestępczością ma miejsce w centralnych strefach Gminy, tj. na terenie Miasta Frombork.

Tabela 12. Wykroczenia i przestępstwa na terenie poszczególnych sołectw Miasta i Gminy Frombork w 2015 roku

Wyszczególnienie	SOŁECTWA											
	Baranówka	Biedkowo	Bogdany	Drewnowo	Jędrychowo	Krzywiec	Krzyżewo	Narusa	Nowe Sądłuki	Ronin-Nowiny	Wielkie Wierzno	Miasto Frombork
Liczba interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego	10	26	15	7	4	6	8	22	0	2	11	266
Liczba przestępstw kryminalnych	2	2	1	4	1	1	1	8	0	0	5	86
Liczba ofiar przemocy domowej	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Liczba sprawców przemocy domowej	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Liczba interwencji domowych	2	9	6	0	0	2	1	2	0	1	1	46
Liczba przestępstw młodocianych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba wypadków drogowych	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	9

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

KULTURA I SZTUKA

Główną instytucją realizującą zadania związane z upowszechnianiem kultury i sztuki na terenie Miasta i Gminy Frombork jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Fromborku oraz Gminna Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Frombork.

Na terenie Miasta i Gminy Frombork w 2015 roku zorganizowano 24 imprezy kulturalno-rekreacyjne, co stanowiło 13,79% wszystkich imprez w powiecie.

Na terenie Miasta i Gminy Frombork wskaźnik ludności przypadający na jedną placówkę biblioteczną przewyższał wartości dla powiatu i dla województwa. W poniższej tabeli przedstawiony został wskaźnik ludności na 1 placówkę biblioteczną i księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w latach 2010 – 2015.

Tabela 13. Wskaźniki działalności bibliotek

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ludność na 1 placówkę biblioteczną						
Miasto i Gmina Frombork	3 760	3 739	3 731	3 744	3 719	3 726
powiat braniewski	1 455	1 492	1 344	1 379	1 370	1 407
województwo warmińsko-mazurskie	3 304	3 450	3 600	3 495	3 343	3 333
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności						
Miasto i Gmina Frombork	6 798,7	6 831,0	6 983,9	6 672,3	6 693,2	6 424,6
powiat braniewski	4 619,4	4 579,0	4 590,8	4 455,5	4 105,6	3 863,0
województwo warmińsko-mazurskie	3 504,3	3 431,5	3 358,9	3 257,2	3 186,9	3 075,2

Źródło: Dane z GUS

EDUKACJA

Kształcenie młodych mieszkańców Miasta i Gminy Frombork jest inwestycją w jej przyszły rozwój. Na terenie Miasta i Gminy funkcjonują obecnie 3 placówki oświatowe rozwijające dzieci i młodzież na równych etapach ich drogi edukacyjnej, tj.:

- Przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze” w Zespole Szkół we Fromborku;
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Zespole Szkół we Fromborku;
- Gimnazjum im. Parlamentu Europejskiego w Zespole Szkół we Fromborku.

Wg stanu na dzień 31.12.2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork do ww. szkół uczęszczało w sumie 324 przedszkolaków i uczniów. Wszystkie placówki oświatowe są wyposażone w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawiania sportów i rekreacji.

W poniższej tabeli przedstawiono wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. Wskaźnik ten na przestrzeni analizowanych lat zarówno na terenie Miasta i Gminy Frombork, jak i powiatu braniewskiego ulegał zmianom. W 2015 roku liczba dostępnych miejsc przedszkolnych na terenie Gminy Frombork była całkowicie zapełniona. Na obszarze powiatu i województwa, na jedno miejsce przedszkolne przypadało ponad jedno dziecko.

Tabela 14. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w latach 2010-2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko – mazurskiego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	0,88	1,32	1,49	1,49	1,04	1,00
powiat braniewski	1,48	1,60	1,71	1,55	1,49	1,53
województwo warmińsko-mazurskie	1,64	1,62	1,58	1,47	1,37	1,33

Źródło: Dane z GUS

Na terenie analizowanej jednostki przypada średnio około dwudziestu uczniów na jeden oddział w Szkole Podstawowej, co oznacza więcej niż w przypadku powiatu i województwa.

Tabela 15. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w Szkole Podstawowej w latach 2010-2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego, województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	23	21	22	22	21	20
powiat braniewski	17	17	17	16	16	16
województwo warmińsko-mazurskie	18	18	18	18	18	18

Źródło: Dane z GUS

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki osiągane przez uczniów na egzaminach zewnętrznych. Uczniowie Szkoły Gimnazjalnej w roku 2015 osiągnęli średni wynik z egzaminu niższy niż w roku 2014 i 2015. Uczniowie Szkoły Podstawowej natomiast, uzyskali w 2015 lepsze wyniki niż w latach 2013-2014. Do Zespołu Szkół we Fromborku,

gdzie znajduje się Szkoła Podstawowa oraz Publiczne Gimnazjum, uczęszczają dzieci i młodzież pochodząca z całego obszaru Miasta i Gminy Frombork.

Tabela 16. Wyniki egzaminu szóstoklasistów i egzaminów gimnazjalnych w latach 2013-2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork

Lp.	Nazwa szkoły	Rejon obsługiwany przez szkołę (z jakich miejscowości dzieci uczęszczają do placówki szkolnej)	Przeciętny wynik egzaminu gimnazjalnego w szkole za ostatnie 3 lata			Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty w szkole podstawowej za ostatnie 3 lata		
			2013	2014	2015	2013	2014	2015
1	Zespół Szkół we Fromborku	Frombork, Wilanowo, Krzyżewo, Narusa, Krzywiec, Jędrychowo, Baranówka, Ronin, Nowiny, Wielkie Wierzno, Nowe Sadłuki, Biedkowo, Biedkowo-Osada, Bogdany, Drewnowo	52%	57%	48%	25,1 pkt (63%)	23,5 pkt (59%)	69%

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

W poniższych tabelach przedstawiono wyniki egzaminów dla szóstoklasistów i egzaminów gimnazjalnych uczniów z terenu Miasta i Gminy Frombork w 2016 roku, na tle uzyskiwanych średnich wyników na terenie powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 17. Rozkład wyników sprawdzianu 6-klasistów na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego, województwa warmińsko - mazurskiego [%] w 2016 roku

Wyszczególnienie	Język polski i matematyka		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Miasto i Gmina Frombork	22	52%	20%
powiat braniewski	350	56%	19%
województwo warmińsko-mazurskie	12 684	60%	20%
	Język polski		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Miasto i Gmina Frombork	22	63%	18%

powiat braniewski	250	66%	16%
województwo warmińsko-mazurskie	12 684	69%	17%
	Matematyka		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Miasto i Gmina Frombork	22	40%	28%
powiat braniewski	350	46%	25%
województwo warmińsko-mazurskie	12 684	51%	27%

Źródło: Dane OKE Łomża

Wyniki uzyskiwane przez uczniów ze Szkoły Podstawowej w 2016 roku, kształtowały się poniżej wyników dla powiatu i województwa, zarówno z przedmiotu języka polskiego, jak również z matematyki. Ponadto, wg informacji podanej przez OKE w Łomży, liczba uczniów z terenu Miasta i Gminy Frombork, którzy uzyskali wynik niski wynosiła 11, wynik średni 9, a wynik wysoki uzyskało tylko 2 szóstoklasistów. W związku z powyższym, szkoła została zaklasyfikowana do szkół, które osiągnęły niskie wyniki ze sprawdzianu. Na terenie powiatu braniewskiego 116 uczniów osiągnęło wynik niski, 200 wynik średni, zaś 34 wysoki.

Na terenie Miasta i Gminy przypada średnio około dwudziestu uczniów na jeden oddział w Szkole Podstawowej. Wskaźnik ten w 2015 roku dla Miasta i Gminy Frombork przyjmował wartość taką samą jak dla powiatu oraz nieco niższą wartość niż dla województwa.

Tabela 18. Liczba uczniów przypadająca na jeden oddział w szkole podstawowej w latach 2010-2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego, województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	21	20	18	18	18	20
powiat braniewski	21	21	20	20	19	20
województwo warmińsko-mazurskie	22	22	22	21	21	21

Źródło: Dane GUS

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki egzaminów gimnazjalistów. Zgodnie z informacjami udostępnionymi przez OKE Łomża, uczniowie Publicznego Gimnazjum we Fromborku uzyskali z części humanistycznej, matematycznej i z języka obcego wyniki wyższe od średniej dla powiatu i województwa.

Tabela 19. Wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w 2016 roku

Wyszczególnienie	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %	Liczba zdających	Wynik średni w %	Odchylenie w %
	Część humanistyczna					
	Język polski			Historia i wiedza o społeczeństwie		
Miasto i Gmina Frombork	21	67	22	21	60	15
powiat	406	62	21	406	53	17
województwo	13 251	66	20	13 250	54	17
	Część matematyczno-przyrodnicza					
	Matematyka			Przedmioty przyrodnicze		
Miasto i Gmina Frombork	21	55	25	21	56	17
powiat	406	40	22	406	47	17
województwo	13 244	45	23	13 245	49	18
	Język angielski					
	Poziom podstawowy			Poziom rozszerzony		
Miasto i Gmina Frombork	21	62	24	21	43	28
powiat	314	56	24	291	36	25
województwo	10 891	60	26	10 318	42	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z <http://www.oke.lomza.pl/>

Średnie wyniki uzyskane przez uczniów Publicznego Gimnazjum, kształtowały się powyżej średnich dla powiatu i województwa, co jest zjawiskiem pozytywnym.

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2009-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Współczynnik solaryzacji na poziomie szkół podstawowych

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
szkoła podstawowa						
Miasto i Gmina Frombork	80,36	83,00	80,83	79,89	74,50	70,67
powiat braniewski	96,81	96,69	96,46	94,93	90,26	85,68
województwo warmińsko-mazurskie	97,07	97,80	97,44	96,41	92,07	88,14
gimnazjum						

Miasto i Gmina Frombork	85,42	86,96	93,75	76,27	81,48	78,64
powiat braniewski	97,89	96,21	100,13	100,27	98,62	96,27
województwo warmińsko-mazurskie	100,44	99,82	99,49	98,85	97,60	97,53

Źródło: Dane z GUS

We wszystkich analizowanych latach, współczynnik skolaryzacji w placówkach szkolnych na terenie Miasta i Gminy był niższy niż 100%. Takie wartości wskaźnika wynikają z faktu, że część dzieci i młodzieży uczęszczała do szkół spoza terenu Miasta i Gminy Frombork. Podobną wartość w 2015 roku (niższą niż 100%) wskaźnik skolaryzacji przyjmował również dla wszystkich szkół z powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.

Reasumując, powyżej przedstawione dane dotyczące poziomu edukacji na terenie Miasta i Gminy Frombork wskazują, że konieczne jest prowadzenie działań, które będą miały wpływ na podniesienie efektywności nauczania w szkołach znajdujących się na analizowanym terenie.

3.3. Sfera gospodarcza

PODMIOTY GOSPODARCZE

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2015 roku na terenie Miasta i Gminy Frombork funkcjonowały 284 podmioty gospodarcze. W gminie miejsko-wiejskiej Frombork, podobnie jak w powiecie braniewskim przeważają podmioty prywatne – w 2015 r. stanowiły one ok. 94,37% wszystkich podmiotów działających na obszarze Miasta i Gminy (w powiecie – ok. 92,56%). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki ogółem na terenie Miasta i Gminy Frombork wzrosła o 1,43%. Tendencja ta jest zgodna z sytuacją zaobserwowaną na terenie powiatu – wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 4,45%. Wśród podmiotów sektora prywatnego największy udział zarówno w Gminie jak i w powiecie, miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podmioty gospodarcze na terenie Miasta i Gminy 2015 roku stanowiły 9,31% podmiotów z terenu całego powiatu.

Tabela 21. Podmioty gospodarcze na terenie Miasta i Gminy Frombork oraz powiatu braniewskiego w latach 2010-2015

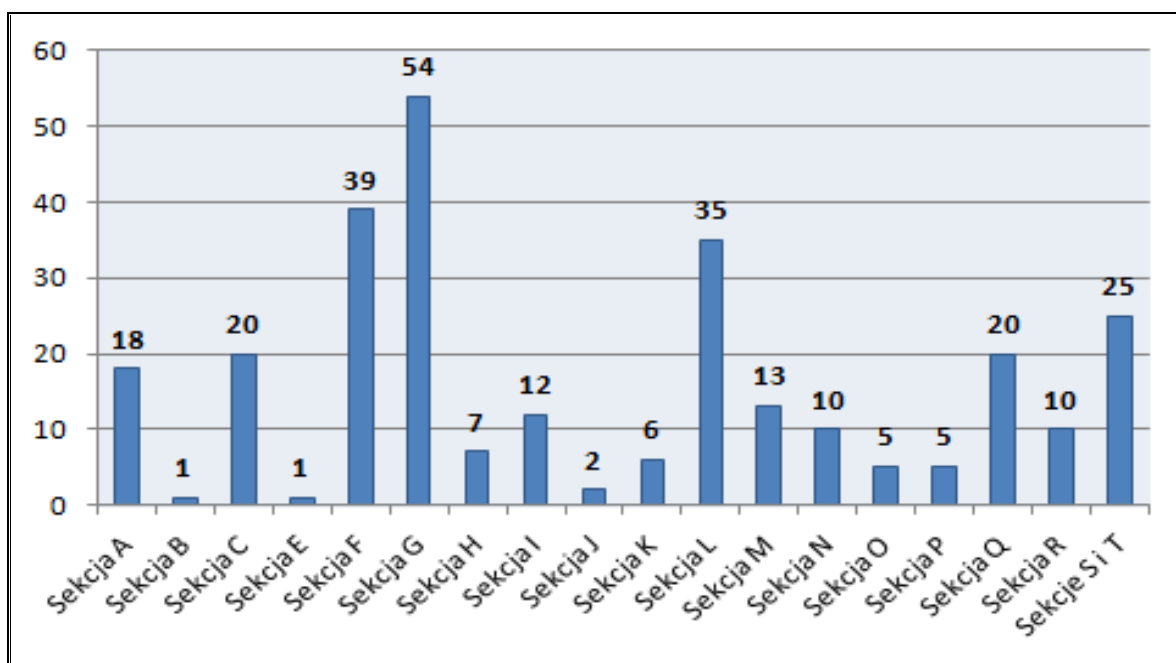
Wyszczególnienie	Obszar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON							
Ogółem	Miasto i Gmina Frombork	280	261	263	271	281	284
	powiat	2 922	2 850	2 896	2 984	3 024	3 052
sektor publiczny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Miasto i Gmina Frombork	18	17	17	17	16	16
	powiat	221	219	232	221	221	220
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	Miasto i Gmina Frombork	9	8	7	7	7	7
	powiat	100	99	113	106	107	105
Spółki handlowe	Miasto i Gmina Frombork	1	1	1	1	1	1
	powiat	10	10	12	12	12	12
Sektor prywatny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Miasto i Gmina Frombork	262	244	246	254	265	268
	powiat	2 701	2 631	2 664	2 763	2 803	2 825
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Miasto i Gmina Frombork	198	182	181	183	189	189
	powiat	1 991	1 902	1 913	1 980	1 987	2 000
Spółki handlowe	Miasto i Gmina Frombork	8	8	9	11	16	17
	powiat	113	125	134	146	159	164
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Miasto i Gmina Frombork	2	2	2	2	2	2
	powiat	14	16	17	17	18	20
Spółdzielnie	Miasto i Gmina Frombork	1	1	1	1	1	1
	Powiat	15	15	14	14	13	13
Fundacje	Miasto i Gmina	2	2	2	2	2	2

Wyszczególnienie	Obszar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Frombork						
	Powiat	8	6	6	6	8	9
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Miasto i Gmina Frombork	13	13	12	12	14	15
	Powiat	114	116	115	119	125	131

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorców według sekcji PKD 2007 funkcjonujących na terenie Miasta i Gminy Frombork w 2015 roku, można zauważyć, że największa liczba podmiotów działa w sekcji handel hurtowy i detaliczny (19,01%); budownictwo (13,73%) oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (8,80%).

Wykres 2. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Frombork w 2015 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

Sekcja	Działalność
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
C	Przetwórstwo przemysłowe
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja	Działalność
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Struktura wielkości podmiotów gospodarczych w zależności od liczby osób zatrudnionych została przedstawiona w poniższej tabeli. Na terenie Miasta i Gminy Frombork, tak jak na terenie powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego przeważały podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 osób. Podmioty te na terenie Fromborka stanowiły 9,47% podmiotów z terenu powiatu i 0,23% z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Na terenie Miasta i Gminy nie funkcjonują duże przedsiębiorstwa.

Tabela 22. Struktura wielkości podmiotów gospodarczych w 2015 roku na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	0-9	10-40	50-249	250-999	1000 i więcej	ogółem
Miasto i Gmina Frombork	274	8	2	0	0	284
powiat braniewski	2 893	137	22	0	0	3 052
województwo warmińsko-mazurskie	118 242	4 513	1 005	104	12	123 876

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych jest główną przyczyną powstawania bezrobocia, które z kolei pociąga za sobą wiele negatywnych zjawisk w sferze społecznej (ubóstwo, dysfunkcje społeczne, duża liczba beneficjentów pomocy społecznej). Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów na teren Miasta i Gminy, jak również zachęcenie obecnych mieszkańców do zakładania działalności gospodarczej (w tym przede wszystkim przez osoby bezrobotne). Działania te pozwolą na ograniczenie bezrobocia oraz liczby beneficjentów pomocy społecznej, z drugiej zaś strony przyczynią się do wzrostu dochodów Miasta i Gminy i jego możliwości inwestycyjnych, a także do wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego (jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy).

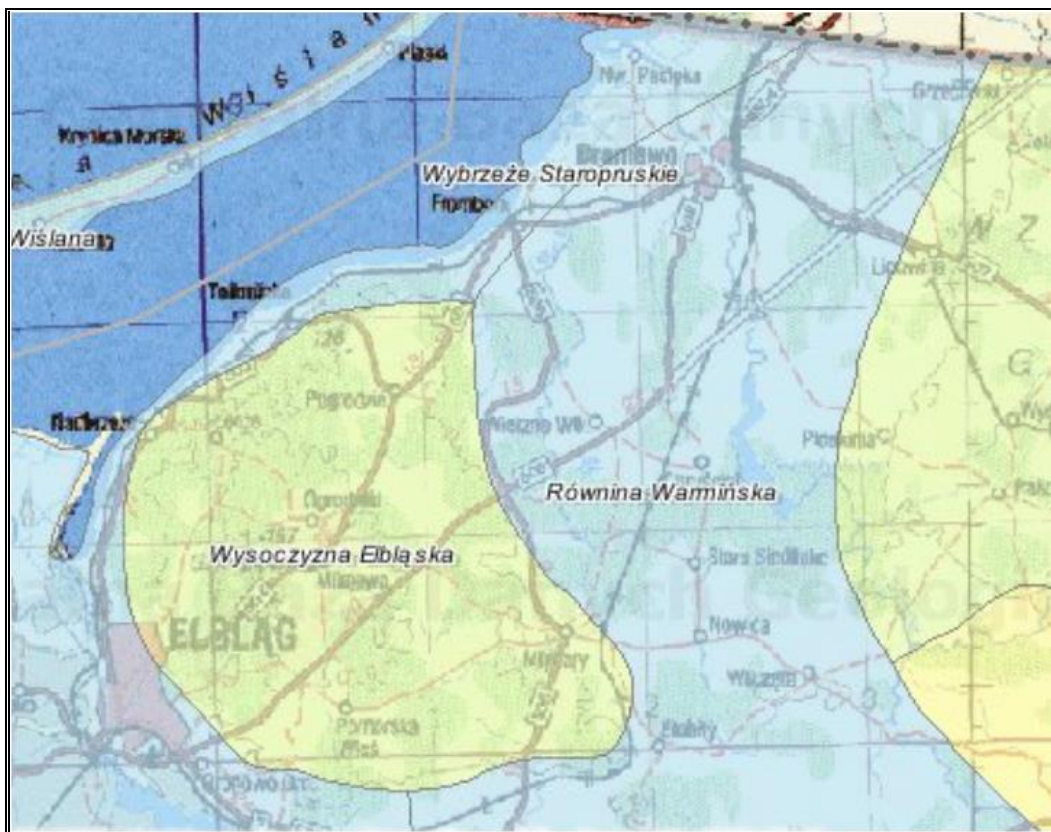
Potencjałem w zakresie rozwoju przedsiębiorczości jest możliwość tworzenia małych przedsiębiorstw, w tym jednoosobowych podmiotów gospodarczych. Chcąc zmniejszyć poziom bezrobocia i zwiększyć liczbę funkcjonujących podmiotów gospodarczych, należałoby skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Niezbędnym działaniem jest zatem prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych, które będą mogły założyć własną firmę. Dzięki prowadzeniu różnego rodzaju form aktywizujących osoby biernie zawodowo zmniejszy się problem bezrobocia i ubóstwa. W ramach rewitalizacji zaplanowano m.in. organizację kursów zawodowych/szkoleń dla mieszkańców oraz pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości, co zwiększy szanse mieszkańców na rynku pracy i spowoduje ograniczenie problemu bezrobocia. Ponadto, zadania związane z pobudzaniem turystyki przyczynią się do zwiększenia liczby miejsc pracy na przedmiotowym terenie.

3.4. Sfera środowiskowa

Na rozwój społeczno-gospodarczy gminy wpływa również stan środowiska przyrodniczego i walory przyrodniczo-krajobrazowe. Gmina Frombork wyróżnia się przede wszystkim swoim nadmorskim położeniem. Geograficznie znajduje się w obrębie makroregionu Pobrzeża Gdańskiego i mezoregionach: Równina Warmińska (część środka, południa i wschodnia Gminy), Wybrzeże Staropruskie (część północna Gminy) oraz Wysoczyzna Elbląska (część zachodnia Gminy).

Rysunek 2. Położenie fizyczno-geograficzne Miasta i Gminy Frombork

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Centralna Baza Danych Geologicznych, web3.pgi.gov.pl

Ze względu na położenie Miasta i Gminy Frombork w ww. regionach, rzeźba terenu na tym obszarze jest zróżnicowana. Część Miasta i Gminy ma charakter równinny, gdzie dominują gleby brunatne i mady, a wśród zbiorowisk leśnych przeważają grądy i łągi. Natomiast północna część Gminy leży w strefie nadmorskiej Zalewu Wiślanego, w związku z czym, przeważają tutaj piaski. Zachodnia część Miasta i Gminy, ma charakter wysoczyzny morenowej, gdzie występują gliny piaszczyste. Tutaj również dominują gleby brunatne.

Miasto i Gmina Frombork położona jest w zlewniach rzek Baudy i Narusy, które bezpośrednio wpływają do Zalewu Wiślanego. Rzeka Bauda i jej dopływy, odgrywają dużą rolę gospodarczą, ponadto rzeka jest jednym z największych zasobów wodnych w powiecie braniewskim. Bauda jest najdłuższą i największą pod względem przepływu i powierzchni zlewni rzeką, wypływającą z Wysoczyzny Elbląskiej. Jej długość wynosi 67,3 km, a powierzchnia zlewni 361,1 km². Źródła rzeki znajdują się na wysokości około 190 m n.p.m. w miejscowości Milejewo. Jednolita część wód „Bauda od Dzikówki do ujścia” obejmuje środkowy i dolny odcinek rzeki. Zlewnia jcw zajmuje powierzchnię 59,3 km², w której długość cieków wynosi 50,35 km. Położona jest na Równinie Warmińskiej i Wybrzeżu Staropruskim. Ujściowy odcinek rzeki jest obwałowany. Bauda należy do dorzecza Wisły w regionie wodnym Dolnej Wisły. Środkowy odcinek Baudy leżący w obrębie Równiny

Warmińskiej charakteryzuje się głęboką doliną rzeki o głębokości dochodzącej do 30 m. Zgodnie z informacjami WIOŚ w Olsztynie (Delegatura w Elblągu), na podstawie oceny elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych wykonanych w 2014 r., oceniono stan ekologiczny jednolitej części wód „Bauda od Dzikówki do ujścia” jako umiarkowany, zaś stan chemiczny jako dobry. Żaden z badanych parametrów chemicznych nie przekroczył środowiskowych norm jakości określonych dla poszczególnych kategorii wód. Stan jcw „Bauda od Dzikówki do ujścia” oceniono jako zły z uwagi na niekorzystną ocenę elementów biologicznych. Badania prowadzono w ramach monitoringu badawczego na ujściowym odcinku rzeki w przekroju Frombork (4,2 km).

Zanieczyszczenia wód Zalewu Wiślanego pochodzą ze źródeł punktowych (oczyszczalnie ścieków) oraz obszarowych (rolnictwo, zabudowa rozproszona, depozycja zanieczyszczeń z powietrza). Do polskiej części wód Zalewu Wiślanego odprowadzane są ścieki z oczyszczalni w Krynicy Morskiej (woj. pomorskie), Fromborku oraz w Tolkmicku (woj. warmińsko-mazurskie). Ścieki z oczyszczalni w Tolkmicku odprowadzane są do ujściowego odcinka rzeki Grabianki (w 0,200 km). Ze względu na niewielką odległość zrzutu ścieków od ujścia do Zalewu i możliwość mieszania się wód rzecznych z zalewowymi, również to źródło zaliczane jest do punktowych zanieczyszczeń Zalewu. Główny ładunek zanieczyszczeń wprowadzany jest do Zalewu rzekami. Do polskiej części Zalewu uchodzi 14 rzek: Wisła Królewiecka, Szkarpawa, Nogat, Cieplicówka, Elbląg, Dąbrówka, Kamionka, Suchacz, Olszanka, Grabianka, Stradanka, Narusa, Bauda, Pasłęka. Badania wykazały dobry stan chemiczny wód Zalewu. Poziom żadnej z kontrolowanych substancji nie przekroczył wartości granicznych określonych dla środowiskowych norm jakości. Jakość wód Zalewu Wiślanego nie uległa zdecydowanym zmianom na przestrzeni ostatnich lat. Głównym problemem akwenu jest eutrofizacja powodowana zasilaniem wód w substancje biogenne doprowadzane rzekami (pochodzące ze źródeł punktowych i obszarowych) oraz uwalnianie z osadów. Wynikiem eutrofizacji są między innymi występujące w okresie letnim zakwity fitoplanktonu, deficyty tlenowe nad dnem, ograniczenia przezroczystości wody, zmiany pH, co z kolei przyczynia się do pogorszenia warunków bytowych organizmów wodnych (w tym też ryb) oraz obniżenia funkcji rekreacyjnej akwenu.

Wg danych GUS w 2014 r., powierzchnia terenów leśnych stanowiła 23,77% powierzchni Miasta i Gminy Frombork. Obszary leśne na terenie analizowanej jednostki samorządu stanowiły 8,70% powierzchni tych obszarów na terenie powiatu oraz 0,37% województwa. Lasy Państwowe znajdujące się na terenie Gminy znajdują się w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie (Nadleśnictwo Zaporowo) oraz Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku (Nadleśnictwo Elbląg).

Tabela 23. Powierzchnia terenów leśnych na obszarze Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego w 2015 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Tereny leśne (ha)	Udział % terenów leśnych w ogólnej powierzchni
Miasto i Gmina Frombork	12 410	2 950	23,77%
powiat braniewski	120 165	33 897	28,21%
województwo warmińsko-mazurskie	2 417 347	794 169	32,85%

Źródło: Dane z GUS

Wysokie walory przyrodnicze Gminy zapewnia obecność wielu obszarowych form ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy, Obszar Natura 2000 Zalew Wiślany (PLB280010) oraz Obszar Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH28007).

– **Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy**

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb dotyczących turystyki, czy wypoczynku. Obszary te pełnią również funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy wynosi 16 667,8 ha i obejmuje strefę przyrzecza i środkowego i dolnego odcinka biegu rzeki. Ma on charakter typowo rolniczo-leśnego krajobrazu, a pas trzcin nad Zalewem Wiślany jest ostoją lęgową ptactwa wodnego.

Źródło: <http://www.maptur.pl/>

– **Obszar Natura 2000 Zalew Wiślany PLB280010**

Obszar ten obejmuje polską część płytkiego zalewu przymorskiego o wodzie słonawej, odciętego od Bałtyku Mierzeją Wiślana. Zalew ten łączy się z Bałtykiem wąskim kanałem usytuowanym w rosyjskiej części zbiornika. Do części zalewu po polskiej stronie, uchodzi szereg rzek: m.in. od zachodu – kilka ramion Wisły (z największym Nogatem), od wschodu i południa - rzeki Elbląg, Bauda i Pasłęka (płynące z obszarów wysoczyznowych). Brzeg zalewu porośnięty jest przez pasy rozciągających się szuwarów. Najważniejsze obszary lęgowe ptaków znajdują się w Zatoce Elbląskiej i w rejonie ujścia Pasłęki. Ptaki nielęgowe występują w strefie przybrzeżnej rozciągającej się od Przebrna do ujścia rzeczki Cieplicówki, a także Zatoka Elbląska oraz strefa przybrzeżna w okolicy ujścia Pasłęki. Na obszarze tym występuję co najmniej 27 gatunków ptaków o randze europejskiej z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz co najmniej 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym można na tych terenach spotkać hełmiatkę, ohara, czaplę siwą. Ponadto występuje tu ok. 10 000 par kormorana z pobliskiej kolonii lęgowej.

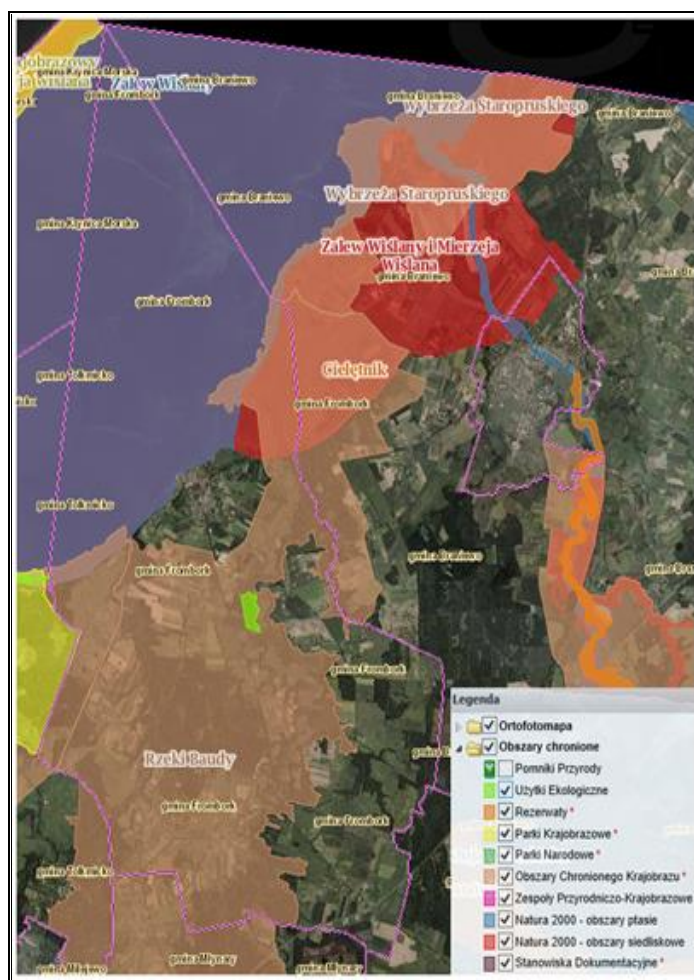
Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/>

– **Obszar Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana PLH28007**

Ostoja znajduje się na terenach Zalewu Wiślanego wraz z Mierzeją Wiślana oddzielającą go od Bałtyku oraz wąskim pasem lądu. Zalew jest płytkim zbiornikiem, do którego uchodzi wiele rzek. Na terenie Mierzei Wiślanej występują dobrze wykształcone pasy wydm białych i szarych - siedlisk ważnych w skali Europy. Flora ostoi wyróżnia się występowaniem wielu roślin naczyniowych rzadkich i zagrożonych w Polsce. Ponadto na terenie tego obszaru występuje jedno z największych stanowisk mikołajka nadmorskiego na polskim wybrzeżu, a także jedno z niewielu w Polsce stanowisk grzybieńczyka wodnego i duża populacja salwinii pływającej. Spośród roślin cennych z europejskiego punktu widzenia rośnie tu Inica wonna. Zalew Wiślany jest miejscem bytowania sześciu gatunków ryb m.in. parposza, różanki i dwóch gatunków minogów. Na obszarze tym występuje również wiele gatunków ptaków wodno – błotnych oraz foki szare.

Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/>

Rysunek 3. Lokalizacja obszarowych form ochrony przyrody na terenie Miasta i Gminy Frombork

Źródło: Geoserwis, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Na terenie Miasta i Gminy Frombork znajdują się również:

– **Użytek ekologiczny – skarpy**

Użytki ekologiczne to wg definicji ustawowej „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.” Użytek ekologiczny – skarpy, znajdujący się na terenie Gminy Frombork stanowi powierzchnię 0,28 km² i leży w Nadleśnictwie Frombork.

Źródło: <http://www.kp.org.pl/pdf>

– **Pomniki przyrody**

Do pomników przyrody zaliczamy pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, mające szczególną wartość przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową, a także odznaczają się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów. Na terenie Gminy Frombork znajdują się 23 pomniki przyrody.

W 2015 r. WIOŚ w Olsztynie przeprowadził roczną ocenę jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Klasyfikację stanu powietrza dla tego obszaru wykonuje się w 3 strefach: miasto Olsztyn (PL2801), miasto Elbląg (PL2802), strefa warmińsko-mazurska (PL2803). **Miasto i Gmina Frombork należy do strefy warmińsko-mazurskiej.** W poniższej tabeli zawarte jest zestawienie wynikowej klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej.

Tabela 24. Wynikowa klasyfikacja dla strefy warmińsko-mazurskiej w 2015 r. ze względu na poszczególne zanieczyszczenia pod kątem ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy											
		SO ₂	NO ₂	CO	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃
Strefa warmińsko-mazurska	PL2803	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	A/D2 ¹⁾

1) Wg poziomu celu długoterminowego

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim. Raport za rok 2015, WIOŚ Olsztyn

Zidentyfikowany stan powietrza atmosferycznego na terenie strefy warmińsko-mazurskiej, a więc także na terenie Miasta i Gminy Frombork, stanowi świadectwo umiarkowanego stanu powietrza atmosferycznego na niniejszym obszarze. Stężenia zanieczyszczeń tj. SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, PM2,5 oraz metali: Pb, Cd, Ni, As nie przekraczały wartości dopuszczalnych,

dlatego też klasą wynikową dla wymienionych zanieczyszczeń jest klasa A. Natomiast poziomy stężenie pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu kształtowały się powyżej poziomu dopuszczalnego, co zdecydowało o klasyfikacji wynikowej C dla tych zanieczyszczeń. Najwyższe stężenia B(a)P zanotowano na terenach, niska gdzie emisja z indywidualnego ogrzewania budynków jest dominująca. Na terenie Miasta i Gminy Frombork zdiagnozowano również przekroczenia poziomu O₃ (długterm.).

Występujące przekroczenia związane są ze wzmożoną emisją zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych, spowodowaną niekorzystnymi warunkami klimatycznymi w okresie zimowym oraz nieodpowiednią jakością materiałów grzewczych spalanych w mało wydajnych piecach. W celu obniżenia emisji prowadzona jest między innymi termomodernizacja budynków mieszkalnych, preferowane jest, w miarę możliwości, podłączanie budynków do zbiorczej sieci ciepłowniczej, a także popularyzowana jest wymiana starych, wyeksploatowanych pieców węglowych na gazowe, elektryczne, wysokosprawne retortowe, a także pompy ciepła, kolektory słoneczne i inne źródła energii cieplnej nowej generacji.

Jakość środowiska przyrodniczego ma szczególne znaczenie w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjno – turystycznej. Gmina Frombork może poszczycić się pięknym otoczeniem przyrody, jednak na jej terenie zdiagnozowano także problemy: zanieczyszczenia wód oraz zanieczyszczenie powietrza. Aby walory przyrodnicze Miasta i Gminy nie uległy pogorszeniu i mogły zachęcać mieszkańców do osiedlania się na jego obszarze, a turystów do zwiedzania zakątków niniejszej jednostki samorządu terytorialnego, należy przedsięwziąć kroki zmierzające do ograniczenia niskiej emisji, hałasu oraz poprawy stanu wód powierzchniowych. Na poprawę jakości powietrza z pewnością wpłyną m.in. działania termomodernizacyjne, budowa ścieżek pieszo - rowerowych oraz inwestycje w zakresie odnowy terenów zielonych.

3.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

ZAGOSPODAROWANIE TERENU

Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni należy rozumieć jako ukształtowanie, tworzące harmonijną całość i uwzględniające uporządkowane uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Strefa przestrzenna gminy zależy przede wszystkim od formy ukształtowania i pokrycia terenu.

Ośrodkiem administracyjnym Miasta i Gminy Frombork jest Miasto Frombork. Dotychczasowe zagospodarowanie tego terenu można podzielić na:

- Obszar Miasta:
  - port morski we Fromborku,

- turystyka, przemysł,
- usługi i produkcja,
- zabudowa i zagospodarowanie terenu miejskiego.
- Obszar Gminy - sołectwa:
  - Baranówka (w tym miejscowości Baranówka i Baranówka – Leśniczówka),
  - Biedkowo (w tym miejscowości Biedkowo i Biedkowo Osada),
  - Bogdany (w tym miejscowości Bogdany i Wilamowo Leśniczówka),
  - Drewnowo,
  - Jędrychowo,
  - Krzyżewo,
  - Narusa,
  - Nowe Sadłuki,
  - Ronin (w tym miejscowości Ronin i Nowiny),
  - Wielkie Wierzmo.

Na wysoki potencjał Miasta i Gminy Frombork wpływa obecność terenów aktywizacji gospodarczej, do których należą:

- Miasto: port rybacki, handlowy, pasażerski, jachtowy, tereny dla rozwoju zespołów sanatoryjnych wraz z parkiem zdrojowym (bazy dla różnych form rehabilitacji i ośrodka leczniczo–uzdrowiskowego), tereny turystyczne (lokalizacja dla pól golfowych lub innych form rekreacji ruchowej, lokalizacja zespołu hotelowego), tereny usługowo-mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe (dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej łączonej z usługami, dla rozwoju usług łączonych z mieszkalnictwem, dla rozwój usług), tereny górnicze – ujęcie wód termalnych i mineralnych (dla wydobywania wody leczniczej);
- Gmina: tereny turystyczne – zbiornik „Bogdany” (zabudowa letniskowa, baza noclegowa), tereny dla różnych form działalności produkcyjnej i składowej (zachodnia część wsi Jędrychowo, po stronie południowo-zachodniej wsi Wielkie Wierzno, powiększenie terenów produkcyjnych we wsi Biedkowo Osada, teren pomiędzy wsiami Biedkowo, Biedkowo Osada, Drewnowo, zachodnia część wsi Baranówka, tereny położone na północny–wschód od wsi Wierzno Wielkie przy granicy z gminą Płoskinia), działalność usługowa w obrębie terenów zabudowy usługowo-mieszkaniowej, tereny wskazane pod budowę farm wiatrowych.

Jednym z kluczowych elementów struktury przestrzennej Miasta i Gminy są znajdujące się na jej terenie obszary cenne przyrodniczo, charakteryzujące się wysokim walorami:

- lasy i zadrzewienia;
- szuwary i zarośla;
- łąki cenne przyrodniczo;
- starorzecza, stawy i mokradła;
- duże tereny gleb torfowych i mułowo – torfowych;
- kompleksy gruntów rolnych w III klasie bonitacyjnej.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frombork

Analizując strukturę zagospodarowania gruntów Gminy Frombork, największy udział stanowią użytki rolne – 4 959 ha, natomiast lasy i grunty leśne zajmują 3 399 ha. Wśród użytków rolnych największą powierzchnię zajmują grunty orne – 3 530 ha, a najmniejszą sady – 28 ha.

Tabela 25. Struktura zagospodarowania gruntów Miasta i Gminy Frombork

Wyszczególnienie	J. m.	Stan na dzień 31.12.2015 r.	Udział %
użytki rolne	ha	4 959	39,51%
<i>grunty orne</i>	ha	3 530	71,19%
<i>sady</i>	ha	28	0,56%
<i>łąki:</i>	ha	562	11,33%
<i>pastwiska</i>	ha	749	15,10%
<i>pozostałe grunty</i>	ha	90	1,81%
lasy i grunty leśne	ha	3 399	27,08%
pozostałe grunty i nieużytki	ha	4 193	33,41%
Razem	ha	12 551	100%
Powierzchnia gminy ogółem	km²	125,5	110%

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Miasto i Gmina Frombork charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną, na jej terenie znajdują się:

- droga krajowa S22 relacji: Nowe Sadłuki – Granica Gminy,
- dwie drogi wojewódzkie, do których należą:
  - droga nr 504 relacji: Elbląg – Braniewo,
  - droga nr 505 relacji: Frombork - Pasłęk (zły stan techniczny).
- drogi powiatowe o długości 30,789 km,
- drogi gminne o długości 13,727 km, w przeważającej części o nawierzchni bitumicznej i niewielkiej części nawierzchni gruntowej, brukowej trylinkowej.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Szlaki komunikacyjne na terenie Miasta i Gminy Frombork poddawane są bieżącym remontom, jednak wiele z dróg nadal wymaga pilnego remontu. Prace modernizacyjne są szczególnie istotne dla dróg, które stanowią drogi dojazdowe do obiektów użyteczności publicznej.

INFRASTRUKTURA GAZOWA

Miasto i Gmina Frombork nie jest zasilana gazem ziemnym przewodowym z krajowego systemu gazowniczego. Potrzeby ciepłe w gospodarce komunalno-bytowej są zaspokajane za pomocą dostaw gazu płynnego LPG, dostarczanego w butlach gazowych – przez okoliczne firmy prowadzące dystrybucję energii elektrycznej, oleju opałowego, węgla i koksu.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Obszar Miasta i Gminy Frombork zasilany jest w energię elektryczną z głównego punktu zasilania GPZ 110/15 kV, poprzez linię średniego napięcia do poszczególnych miejscowości, a następnie liniami niskiego napięcia do gospodarstw domowych. Istniejąca infrastruktura energetyczna jest wystarczająca i pokrywa obecne zapotrzebowanie mieszkańców na energię elektryczną.

INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA

Sieć wodno-kanalizacyjna jest jednym z podstawowych elementów mających wpływ na rozwój mieszkalnictwa i przedsiębiorczości na danym terenie, zapewniającym wysoką jakość życia. Na terenie Miasta i Gminy Frombork funkcjonuje czynna rozdzielcza sieć wodociągowa, której długość w 2015 roku wynosiła 42,4 km, a liczba przyłączy 533 sztuk. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2015 roku wynosiła 3 776 osób. W latach 2010-2015 parametry te systematycznie zwiększyły się, co świadczy o bieżącym rozwoju sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Frombork.

Poniższa tabela przedstawia dynamikę rozwoju sieci wodociągowej na terenie Gminy.

Tabela 26. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Frombork w latach 2010 – 2015

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	40,3	41,5	41,5	42,1	42,1	42,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	448	452	456	469	473	533
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 515	3 495	3 489	3 507	3 706	3 776

Źródło: Dane z GUS i Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Gmina Frombork wyposażona jest również w sieć kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia ścieków znajduje się w Mieście Frombork, przy ul. Mickiewicza 18. Jej przepustowość wynosi 1200 m³/d. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie obszaru Miasta i Gminy w 2015 roku, wyglądała następująco:

- długość czynnej sieci kanalizacyjnej - 12,9 km,
- liczba przyłączy - 239 sztuk,
- liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej 2 842 osób,
- ilość ścieków odprowadzonych z budynków zamieszkałych – 98 dm³

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Na przestrzeni lat 2010-2015 widoczny jest rozwój tego rodzaju infrastruktury – systematyczny wzrost długości czynnej sieci kanalizacyjnej, wzrost liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania oraz wzrost liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Tabela 27. Stan infrastruktury kanalizacyjnej na terenie Miasta i Gminy Frombork w latach 2009-2015

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	8,8	8,8	8,8	12,9	12,9	12,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	233	235	237	252	251	253
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2 311	2 294	2 289	2 308	2 437	b/d

Źródło: Dane z GUS

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób korzystających z wodociągów i kanalizacji w podziale na sołectwa Miasta i Gminy Frombork. Z danych w niej zawartych wynika, że najwięcej osób korzysta z sieci wodociągowej na terenie Miasta Frombork. Duża liczba sołectw na terenie Miasta i Gminy nie jest w ogóle podłączona do sieci kanalizacyjnej. Czynna sieć kanalizacyjna funkcjonuje jedynie w Mieście Frombork oraz w sołectwach Bogdany i Narusa.

Tabela 28. Liczba osób korzystająca z wodociągów na terenie sołectw Gminy Frombork w 2015 r.

Wyszczególnienie	Infrastruktura - 2015 r.				
	Kanalizacja (km)	Liczba przyłączy wodociągowych (szt.)	Osoby korzystające z kanalizacji (os.)	Wodociąg (km)	Osoby korzystające z wodociągu (os.)
Baranówka	0,0	26	0,00	4,840	130
Biedkowo	0,0	35	0	2,620	186
Bogdany	3,7	19	257	3,530	257
Drewnowo	0,0	21	0	4,050	91
Jędrychowo	0,0	40	0	4,347	128
Krzywiec	0,0	12	0	1,421	34
Krzyżewo	0,0	19	0	2,311	71
Narusa	3,9	19	147	4,000	147
Nowe Sadłuki	0,0	4	0	0,281	56
Ronin-Nowiny	0,0	26	0	3,900	46
Wielkie Wierzno	0,0	40	0	2,900	145
Miasto Frombork	5,3	338	2 438	8,200	2 485
Razem	12,9	599	2 842	42,40	3 776

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Ponadto, na terenie Gminy funkcjonują także przydomowe oczyszczalnie w sołectwach: Krzyżewo (3 sztuki), Jędrychowo (2 sztuki), Wielkie Wierzno (2 sztuki), Biedkowo (1 sztuka) oraz Ronin (1 sztuka).

Należy zakładać, że rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy (a tym samym wzrost gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach) przyczyni się do rozwoju sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie na wzrost atrakcyjności osadniczej. Z kolei w przypadku terenów inwestycyjnych, konieczne będzie wcześniejsze uzbrojenie tych terenów w infrastrukturę wodno-ściekową, co zachęci potencjalnych inwestorów do inwestowania na tym terenie. Gmina Frombork w kolejnych latach będzie dążyć do tego, aby skanalizować wszystkie miejscowości. Zostaną zabezpieczone dodatkowe ujęcia wody oraz modernizacji poddane zostaną obiekty budowlane służące do odprowadzania i oczyszczania nieczystości.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie stanu wyposażenia w sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową na terenie Miasta i Gminy Frombork oraz powiatu braniewskiego wg stanu na rok 2014. Można zauważyć, że w wskaźnik wyposażenia Gminy w sieć kanalizacyjną i gazową na 100 km jest znacznie niższy od jego wartości dla powiatu.

Tabela 29. Charakterystyka infrastruktury technicznej w Gminie Frombork i powiecie braniewskim w 2014 roku

Wyszczególnienie	Miasto i Gmina Frombork	powiat braniewski
		ogółem
<i>Sieć rozdzielcza na 100 km²</i>		
sieć wodociągowa	33,9	40,1
sieć kanalizacyjna	10,4	14,2
sieć gazowa	0,0	10,4
<i>Korzystający z instalacji w % ogółu ludności</i>		
wodociąg	99,7	91,6
kanalizacja	70,7	67,2
gaz	0,0	0,0

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Bazę sportową stanowią Stadion miejski przy ul. Młynarskiej 32 we Fromborku, boisko do piłki nożnej przy ul. Sanatoryjnej we Fromborku oraz basen kąpielowy odkryty (ul. Braniewskiego).

Źródło: <http://frombork.pl>

WALORY TURYSTYCZNE

Miasto i Gmina Frombork charakteryzuje się bogatymi walorami historycznymi. Głównie związane są one z polskim astronomem Mikołajem Kopernikiem, który spędził w mieście najważniejsze lata swojego życia i został tu również pochowany. Na terenie Miasta istnieje wiele zabytków i dóbr architektonicznych, do których m.in. należy przede wszystkim kompleks zabudowy Wzgórza Katedralnego:

- Bazylika Katedralna pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła,
- Dawny pałac biskupi – obecnie Muzeum Mikołaja Kopernika,
- Dzwonnica zwana Wieżą Radziejowskiego,
- Wieża Kopernika,
- Mury obronne z bramami wyjazdowymi i basztami,
- Kanonie wewnętrzne i zewnętrzne.

Ponadto, na przedmiotowym obszarze znajduje się:

- były szpital św. Ducha wyremontowany na potrzeby muzeum Mikołaja Kopernika (Muzeum Historii Medycyny),

- wieża wodna,
- obserwatorium astronomiczne.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Frombork na lata 2007-2015

W 2015 roku, muzea znajdujące się na terenie Miasta i Gminy Frombork odwiedziło 133 018 osób, co stanowi aż 93,17% odwiedzających muzea na terenie powiatu braniewskiego i 18,98% z województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 30. Liczba osób zwiedzających muzea w latach 2010-2015 na terenie Miasta i Gminy Frombork, powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto i Gmina Frombork	148 088	150 772	140 481	131 587	117 674	133 018
powiat braniewski	157 588	238 622	148 881	139 287	125 474	142 768
województwo warmińsko-mazurskie	540 454	572 130	491 513	673 214	507 641	700 902

Źródło: Dane z GUS

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW

W ogólnej liczbie 146 gminnych lokali, w 10 budynkach gminnych znajduje się 17 lokali socjalnych. W tych lokalach umowa najmu zawierana jest na czas określony. 17 mieszkań w budynkach zarządzanych przez Urząd Miasta i Gminy we Fromborku i 50 mieszkań komunalnych we wspólnotach wyposażonych jest w instalację c.o. z sieci miejskiej. Pozostałe ogrzewane są piecami kaflowymi lub posiadają ogrzewanie etażowe.

W latach najbliższych nie przewiduje się budowy mieszkań komunalnych, może to ulec zmianie po uzyskaniu środków pozabudżetowych na dofinansowanie budowy budynku socjalnego. Nie przewiduje się też powiększenia zasobów mieszkaniowych w wyniku adaptacji budynków na cele mieszkaniowe. Mieszkania do zasiedlenia uzyskiwać się będą wyłącznie z tzw. „ruchu ludności”.

Tabela 31. Lokale komunalne pozostające w zasobach mieszkaniowych Gminy i budynki zarządzane przez Wspólnoty wg stanu na 31.12.2010 r.

L.p.	Wyszczególnienie		Liczba				Powierzchnia lokali w m ²	
			budynków	Lokali ogółem	Z liczby lokali ogółem przypada		komunalnych	wykupionych
					Lokale komunalne	Lokale wykupione		
2,053,831.	Budynki komunalne i pozostałe	Miasto	24	93	53	40	2 557,94	2 053,83
		Gmina	15	50	18	32	270,33	686,36
2.	Budynki wspólnot	Miasto	17	280	56	224	2 804,12	11 358,94
		Gmina	4	65	19	46	754,22	2 026,64
RAZEM			60	488	146	342	6 386,61	16 125,77

Źródło: UCHWAŁA Nr V/33/11 Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Frombork na lata 2011-2015”

Z danych zawartych w Tabeli 32 wynika, że w zasobie komunalnym dominuje zły (66,7%) stan techniczny budynków. Z kolei zły stan budynków ma swoje odzwierciedlenie w problemach środowiskowych („niska emisja”).

Tabela 32. Stan techniczny budynków komunalnych i wspólnot (stan na 31.12.2010 r.)

L.p.	Stan techniczny budynków	Budynki komunalne i pozostałe		Budynki wspólnot	
		Liczba		Liczba	
		Budynków ogółem	Lokali komun. w tych budynkach	Budynków ogółem	Lokali komun. w tych budynkach
1.	Bardzo dobry	0	0	3	9
2.	Dobry	4	11	4	10
3.	Średni	9	36	9	65
4.	Zły	26	99	5	3
RAZEM		39	146	21	87

Źródło: UCHWAŁA Nr V/33/11 Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Frombork na lata 2011-2015”

3.6. Podsumowanie analizowanych wskaźników

W poniższych tabelach przedstawiono podsumowanie analizowanych wskaźników, które posłużyły do wyboru obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Zgodnie z poniższym zestawieniem, najgorzej przedstawia się sytuacja na terenie Miasta Fromborka, które w całości uznano za obszar zdegradowany.

Tabela 33. Podsumowanie analizowanych wskaźników

Wyszczególnienie	W1 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	W2 Udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	W3 Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców	W4 Liczba wydanych Niebieskich kart na 1000 mieszkańców
Baranówka	22,41%	15,00%	17,24	8,62
Biedkowo	15,34%	27,78%	11,36	11,36
Bogdany	14,96%	30,77%	3,94	7,87
Drewnowo	6,38%	38,46%	42,55	0,00
Jędrzychowo	14,93%	40,00%	7,46	0,00
Krzywiec	14,71%	0,00%	29,41	0,00
Krzyżewo	20,83%	0,00%	13,88	0,00
Narusa	10,67%	29,17%	53,33	0,00
Nowe Sadłuki	23,64%	46,15%	0,00	0,00
Ronin-Nowiny	24,44%	33,33%	0,00	0,00
Wielkie Wierzno	12,77%	18,18%	35,46	0,00
Miasto Frombork	17,70%	28,93%	34,36	3,60
Średnia dla Miasta i Gminy	16,56%	25,65%	20,75	2,62

Źródło: Opracowanie własne

Przekroczenie wartości średniej dla Miasta i Gminy	Brak przekroczenia wartości średniej dla Miasta i Gminy
--	---

Definicja obszaru zdegradowanego znajduje się w artykule 9.1 ustawy o rewitalizacji. Zgodnie z jej zapisami, obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości i cechujący się występowaniem na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno – funkcjonalnych lub technicznych. Diagnozę stanu obecnego poszczególnych jednostek pomocniczych Miasta

i Gminy Frombork przeprowadzono w oparciu o analizę wskaźnikową, pozwalającą na obiektywne porównanie poszczególnych sołectw i terenu miasta.

Zgodnie z powyższym, przeprowadzono szczegółową analizę zjawisk społecznych, na podstawie których stwierdzono, iż obszarem koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest Miasto Frombork. W związku z tym, jako obszar zdegradowany wyznaczono cały obszar Miasta Fromborka, ponieważ na jego terenie zidentyfikowano największe natężenie problemów w sferze społecznej, co potwierdzają odchylenia we wszystkich czterech analizowanych wskaźnikach. Ponadto, na terenie Miasta można również zdiagnozować wiele problemów ze sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

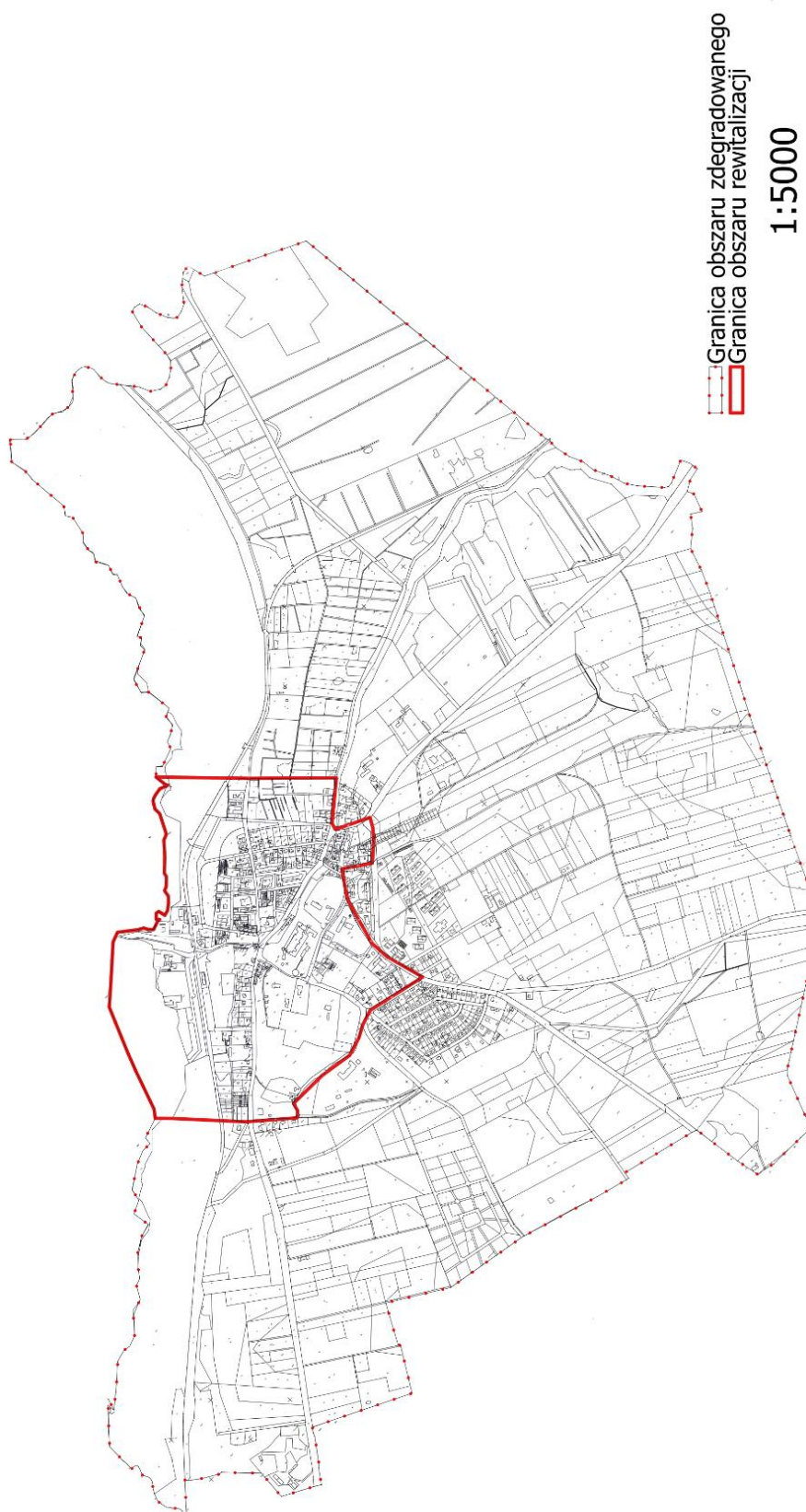
Do obszaru zdegradowanego nie zakwalifikowano żadnego z sołectw ze względu na zbyt niskie natężenie problemów w sferze społecznej.

Jako obszar rewitalizacji wyznaczono fragment Miasta Fromborka, który charakteryzuje się najpoważniejszą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, a jednocześnie najwyższym potencjałem, który można wykorzystać do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jednocześnie należy podkreślić, że łączna liczba mieszkańców tego obszaru wynosi 922 osoby (tj. 25,5% mieszkańców Miasta i Gminy Frombork), a jego powierzchnia stanowi 95 ha (tj. 0,76% ogólnej powierzchni Miasta i Gminy), a zatem nie przekracza on progów procentowych wskazanych w ustawie o rewitalizacji tj. 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców gminy.

Na poniższym rysunku przedstawiono granice obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego Miasta i Gminy Frombork.

Rysunek 4. Obszar zdegradowany i rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Frombork

Źródło: Mapa stanowiąca załącznik do Uchwały Nr .....

3.7. Potencjał i bariery Miasta i Gminy Frombork

W poniższej tabeli przedstawiono syntetyczne zestawienie kluczowych potencjałów i barier rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Miasta i Gminy Frombork w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej.

Tabela 34. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Frombork

Sfera	Potencjał	Bariery
Spoleczna	<ul style="list-style-type: none"> • Ludzie z inicjatywą, społeczne grupy aktywności • Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną • Miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej • Położenie na szlaku dróg krajowych i wojewódzkich, które zapewnią dogodny połączenie z pobliskimi ośrodkami miejskimi • Dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, sprzyjający osiedlaniu się 	<ul style="list-style-type: none"> • Niechęć do zmiany, dostosowania się do norm społecznych i brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych • Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi • Międzypokoleniowe przekazywanie negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi • Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia • Podstawowa oferta kulturalno-sportowo-rekreacyjna, która jednak nie zaspakaja potrzeb osób z terenów zdegradowanych • Zły stan techniczny budynków • Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji • Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów, obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową Miasta i Gminy • Przestępczość • Starzenie się społeczeństwa
Przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta sieć dróg, która zapewnia dogodny połączenia z innymi ośrodkami miejskimi • Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa • Dobre zaopatrzenie w infrastrukturę energetyczną (energia elektryczna) • Infrastruktura społeczna na podstawowym poziomie 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan niektórych dróg na terenie Miasta • Brak sieci gazowej • Niedostateczne wyposażenie Gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> • Doświadczenie zawodowe mieszkańców wyniesione z tradycyjnych branż gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i

Sfera	Potencjał	Bariery
	<ul style="list-style-type: none"> Działania podejmowane na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości Nadmorskie położenie Gminy sprzyjające rozwojowi działalności uzdrowskiej Promocja Miasta i Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> mieszkańców Miasta i Gminy Bierność i apatia obecna w środowiskach dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi Przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia Niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> Podejmowanie działań w zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> Część budynków na terenie Miasta znajduje się w złym stanie technicznym Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna, szczególnie brak zagospodarowania terenów nadbałtyckich (w tym portu) Brak przystani dla żeglarzy Niezadawalający stan techniczny dróg na terenie Gminy System ciepłowniczy oparty głównie o tradycyjne kotłownie na paliwa stałe Występowanie na terenie Miasta i Gminy zjawiska niskiej emisji, co spowodowane jest przestarzałymi piecami i spalaniem paliw o niskiej jakości, a także odpadów Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe – nadmorskie położenie, obecność obszarowych form ochrony przyrody (w tym dwa obszary Natura 2000) Atrakcyjne walory uzdrowskie terenu, sprzyjające rozwojowi turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> Ograniczone możliwości ekonomiczne mieszkańców w zakresie finansowania modernizacji infrastruktury technicznej budynków, w tym rozwiązania problemu niskiej emisji Skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność krajobrazową Miasta i Gminy Umiarkowany stan wód powierzchniowych Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Źródło: Opracowanie własne

Należy zauważyć, że wiele potencjałów i barier występuje wielokrotnie w poszczególnych sferach, co wynika z tego, że sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno – funkcjonalna, techniczna i środowiskowa są ze sobą ściśle powiązane.

Płaszczyzna środowiskowa ma znaczący wpływ na obszar zarówno społeczny, techniczny, jak i gospodarczy. Atrakcyjne tereny przyrodnicze mają duże znaczenie dla osób poszukujących spokojnego miejsca zamieszkania. Środowisko ma także znaczący wpływ na płaszczyznę techniczną i gospodarczą. Dla sfery technicznej ważne są możliwości wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Uwarunkowania przyrodnicze oraz występujące formy ochrony przyrody w dużej mierze decydują o możliwych formach prowadzenia działalności gospodarczej. Na terenie Miasta i Gminy Frombork obecne są ważne obszarowe formy ochrony przyrody, a ponadto nadmorskie położenie Gminy stanowi bardzo atrakcyjne położenie przyrodniczo-krajobrazowe, sprzyjające rozwojowi gospodarki (m.in. turystyki, w tym turystyki uzdrowiskowej). Należy to rozpatrywać jako potencjał Miasta i Gminy w kierunku rozwoju gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy, a co za tym idzie, zwiększania liczby mieszkańców Gminy, rozwoju mieszkalnictwa i wzrostu dochodów Gminy, które następnie mogą zostać wykorzystane na nowe inwestycje. W tym miejscu widoczne jest przenikanie się sfery gospodarczej ze sferą społeczną. Wykorzystanie potencjałów występujących w przestrzeni gospodarczej może przyczynić się do ograniczenia bezrobocia na terenie Gminy, a co za tym idzie do ograniczenia liczby osób dotkniętych problemami społecznymi i korzystających z pomocy MOPS. Trzeba też pamiętać, że jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy, dlatego rozwój Gminy w sferze gospodarczej bezpośrednio wpłynie na kondycję sfery społecznej. Należy również zauważyć, że wzrost liczby mieszkańców, pośrednio może przyczynić się do poprawy sytuacji gospodarczej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Wśród nowych mieszkańców mogą znaleźć się przedsiębiorcze osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Gminy, co z kolei przełoży się na ograniczenie liczby osób bezrobotnych i beneficjentów pomocy społecznej. Działania mające na celu poprawę sfery społecznej w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia dochodów własnych Gminy, a tym samym do zwiększenia jego możliwości inwestycyjnych (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej). Sfera techniczna oraz przestrzenno – funkcjonalna oddziałują zarówno na sferę społeczną, jak i gospodarczą oraz środowiskową. Atrakcyjne obiekty mieszkaniowe, podstawowa infrastruktura techniczna i społeczna znacznie podnoszą atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą danego obszaru. Dobra kondycja infrastruktury technicznej przekłada się również na jakość środowiska przyrodniczego.

Niestety wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich nawarstwianie się i utrwalanie w pozostałych obszarach. Niewystarczająca liczba podmiotów

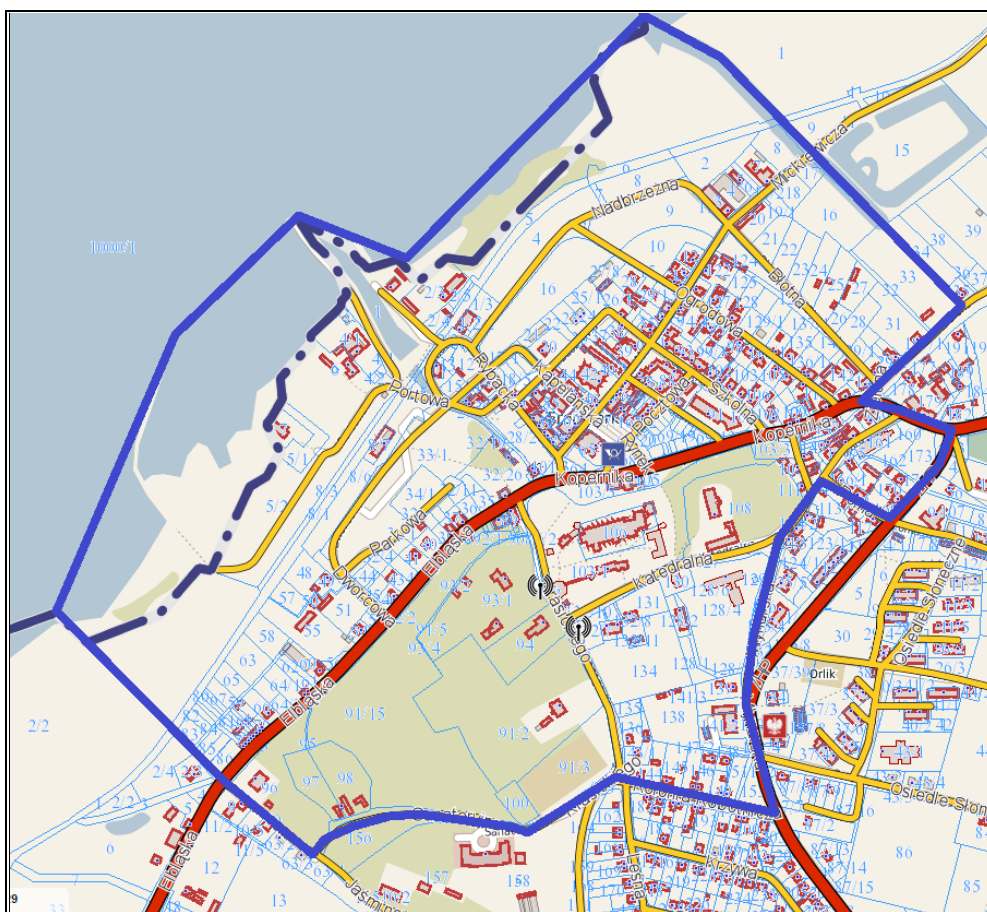
gospodarczych przekłada się na bezrobocie, które jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji niniejszych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej Gminy. Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei przekłada się na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Fromborka. Niemniejsze znaczenie mają problemy w sferze technicznej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Zdegradowane środowisko przyrodnicze, zła jakość oraz niedostateczna infrastruktura techniczna nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwości rozwoju działalności gospodarczej. Niniejsze uwarunkowania z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziałują na kondycję finansową mieszkańców i samej jednostki samorządu terytorialnego.

3.8. Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji w myśl ustawy o rewitalizacji oznacza całość lub część obszaru, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej. Po wyznaczeniu obszarów zdegradowanych występujących na terenie Gminy, wyznaczono obszary, które podlegać będą rewitalizacji w celu zminimalizowania wpływu występujących na ich terenie problemów.

Na podstawie **Uchwały Nr ..... Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 31 maja 2017 r.** jako obszar rewitalizacji wyznaczono fragment Miasta Fromborka o następującym przebiegu granic: **skrzyżowanie ul. Młynarska z ul. Kolonia Robotnicza – ul. Kolonia Robotnicza – ul. Sanatoryjna – ul. Jaśminowa – (DW) ul. Elbląska – teren portowy – tory kolejowe – trasa rowerowa – ul. Zielona – skrzyżowanie ul. Błotna i ul. Braniewska – ul. Braniewska – ul. ZHP – skrzyżowanie ul. ZHP i ul. Kolonia Robotnicza.**

Rysunek 5. Obszar rewitalizowany na terenie Miasta i Gminy Frombork

Powierzchnia rewitalizowanego obszaru wynosi: 95 ha, co stanowi 0,76% ogólnej powierzchni Gminy, natomiast zamieszkiwany jest przez 922 mieszkańców, co stanowi 25,5% całej ludności Gminy. W związku z powyższym, spełnione zostały wymagania dotyczące obszaru rewitalizacji określone w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. oraz *Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* tj. wybrany obszar nie przekracza 20% powierzchni Miasta i Gminy oraz 30% mieszkańców Miasta i Gminy. Przedmiotowy obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

3.9. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Z uwagi na występujące problemy społeczno – ekonomiczne, władze Miasta i Gminy planują podjąć działania, zmierzające do rewitalizacji obszarów, na których zidentyfikowano najwięcej negatywnych zjawisk. Rewitalizacja zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe, ma na celu pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno – gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonym dysfunkcjami

społecznymi obszarze. Działania naprawcze prowadzić będą do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto pozwolą one na trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy. Przyczynią się również do podniesienia atrakcyjności stref rozwojowych Gminy.

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, na obszarze tym zidentyfikowano problem starzejącego się społeczeństwa - odnotowano znaczną liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, która przewyższała udział w pozostałych jednostkach poddanych analizie. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie działań w celu ograniczenia, a przynajmniej zahamowania zjawiska starzejącego się społeczeństwa. Aby Frombork mógł się dalej rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podejmować działania zmierzające do dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin) oraz dostosowywania panujących warunków do potrzeb osób starszych. Aby to osiągnąć, należy przede wszystkim zwiększyć atrakcyjność mieszkaniową terenów Gminy poprzez rozwój oferty skierowanej do mieszkańców i podstawowej infrastruktury.

W tym celu w ramach działań rewitalizacyjnych przewidziano m.in.

- zajęcia i formy aktywizujące różne grupy wiekowe i społeczne,
- rozwój oferty kulturalnej – w celu zapewnienia właściwej oferty spędzania czasu wolnego i integracji lokalnej społeczności,
- dostosowanie oferty sportowo – rekreacyjnej – tereny zielone i rekreacyjne mają duże znaczenie dla osób starszych i rodzin z dziećmi, ale także dla pozostałych grup społecznych. Stanowią one podstawową, bezpłatną ofertę spędzania czasu w sposób aktywny i wpływają na integrację lokalnej społeczności. Rozwój oferty turystycznej przyczyni się dodatkowo do rozwoju gospodarczego regionu.

Planowanym celem niniejszych zadań jest poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Niniejsze działania zachęcą obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na tym terenie. Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a w konsekwencji wzrost liczby mieszkańców Gminy oraz zahamowanie procesu starzejącego się społeczeństwa.

Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji zidentyfikowano również problem bezrobocia. Na terenie Miasta odnotowano łącznie 159 osób bezrobotnych, z czego 28,9% osób pozostaje bez pracy przez ponad 24 miesiące. Należy zaznaczyć, że brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Przenikanie się tych sfer jest widoczne w zestawieniu danych dotyczących

bezrobocia, pomocy społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego. Na obszarze Miasta zidentyfikowano znaczną liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, a także dużą liczbę przestępstw kryminalnych. Trzeba też zauważyć, że sytuacja kryzysowa na tym terenie utrwała się. Długotrwałe występowanie efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków Miasta i Gminy na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji powyższych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Fromborka. Konieczne jest zatem podejmowanie działań, zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.). Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej.

Bezrobocie oraz efekty, które generuje, są przede wszystkim związane z niewystarczającą liczbą podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta i Gminy Frombork. Jedną z branż, która charakteryzuje najwyższym potencjałem rozwojowym i która może wesprzeć pozytywne przemiany na obszarze rewitalizacji jest turystyka (w tym turystyka uzdrowska). Frombork charakteryzuje się atrakcyjnymi walorami przyrodniczo krajobrazowymi – nadmorskie położenie, obecność obszarowych form ochrony przyrody (dwa obszary Natura 2000), a także walorami historyczno-kulturowymi – bogactwo zabytków, związanych przede wszystkim z życiem i twórczością Mikołaja Kopernika. Większość zabytków mieści się w centrum Miasta, dlatego stanowi ono wizytówkę Gminy. Strefa śródmiejska, jako miejsce pracy, wypoczynku, a także spotkań społeczności Fromborka, jest obszarem o szczególnym znaczeniu nie tylko dla samych mieszkańców. Wyjątkowe walory historyczno – urbanistyczne i przyrodnicze odgrywają kluczową rolę w promocji turystycznej Gminy. Będąc w Gminie Frombork warto zobaczyć:

- Zespół Wzgórza Katedralnego:
  - Bazylika Archikatedralna p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła, wzniesiona w lata 1329-1388;
  - Grób Mikołaja Kopernika;
  - Dawny Pałac Biskupi – budowla gotycko – barokowa, zbudowana ok. 1350 roku. Obecnie mieści się tutaj Główna sala ekspozycyjna Muzeum Kopernika;
  - Dzwonnica zwaną wieżą Radziejowskiego wzniesiona na przełomie XVI i XVII o wysokości 70 m;
  - Planetarium w przyziemiu Wieży Radziejowskiej;
  - Wieża Kopernika – najstarszy element fortyfikacji wzgórza katedralnego, zbudowana w 1400 r.;
- Szpital św. Ducha – zespół zabudowań wraz z Kaplicą św. Anny z końca XV w.;

- Wieża Wodna – zbudowana w 1571 roku wieża wodociągowa zwana wieżą wodną;
- Park astronomiczny – 2 km od Fromborka w kierunku miejscowości Ronin – Nowiny;
- Cmentarz Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej założony w 1908 roku;
- Zalew Wiślany:
  - możliwość rozwoju żeglugi śródlądowej Frombork-Piaski, Frombork–Krynica Morska;
  - możliwość stworzenia zaplecza wodniackiego: kajaki, rowery wodne, skutery;
  - malownicze tereny wokół miasta dobre na piesze, czy rowerowe wycieczki;
  - port pasażerski i port rybacki z uprawnieniami międzynarodowego przejścia granicznego;
- Rynek miejski – odnowiony plac nawiązujący do Układu Słonecznego we Fromborku z pomnikiem Mikołaja Kopernika.

Warto w tym miejscu zauważyć powiązanie problemów natury technicznej, społecznej i gospodarczej. Centrum Miasta charakteryzuje się złym stanem obiektów i przestrzeni. Brak pracy i zła sytuacja finansowa mieszkańców bezpośrednio przekłada się na zły stan obiektów. Brak środków na remonty i modernizację obiektów skutkuje dalszym pogłębianiem się złej kondycji zabudowań. Należy podkreślić, że sytuacja finansowa oraz warunki mieszkaniowe osób zamieszkujących niniejsze obiekty, bezpośrednio wpływa na ich sytuację społeczną. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych. W nawiązaniu do powyższego, konieczne są działania modernizacyjne, zmierzające do poprawy stanu technicznego budynków mieszkalnych, co dodatkowo wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa oraz wzrost jakości życia mieszkańców.

Ponadto, na terenie tym zidentyfikowano problem przestępczości, co również wpływa na stan dewastacji obiektów. Uwarunkowania te negatywnie wpływają na sferę gospodarczą (złej jakości infrastruktura techniczna oraz przestępczość) mogą zniechęcać turystów do odwiedzania Fromborka.

W celu poprawy sytuacji gospodarczej Miasta konieczne jest podejmowanie działań mających na celu rozwijanie ważnej funkcji turystycznej Miasta. Pierwszym krokiem powinno być podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby osób bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej, a także zapewnienie większego bezpieczeństwa mieszkańcom i turystom. Niemniej jednak konieczne jest również przeprowadzenie działań modernizacyjnych i dostosowujących przestrzeń publiczną do potrzeb turystyki. Większa liczba osób odwiedzających Miasto może przełożyć się na lepszą kondycję podmiotów gospodarczych funkcjonujących na tym obszarze i powstawanie nowych, co z kolei przełoży się na spadek liczby osób pozostających bez pracy i korzystających z pomocy społecznej.

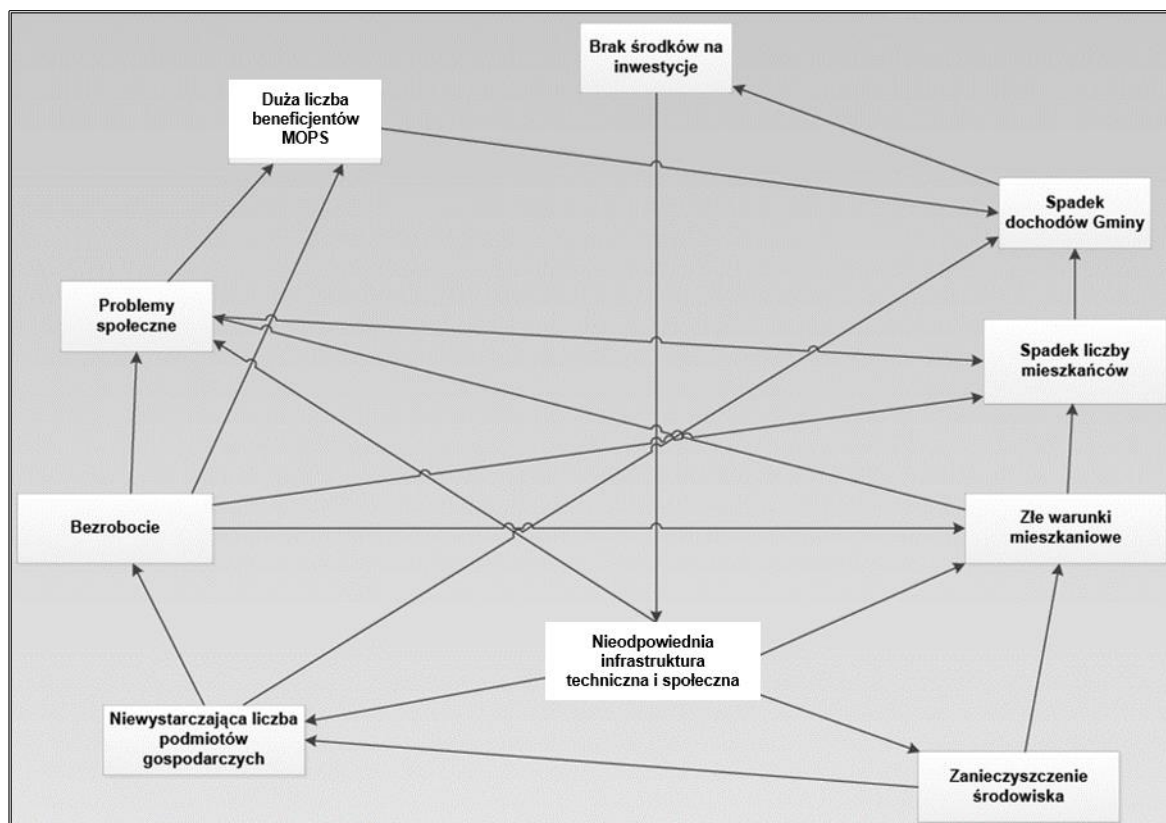
Problemem w sferze środowiskowej jest również problem niskiej emisji. Głównymi źródłami zanieczyszczeń na terenie Fromborka są lokalne kotłownie, paleniska domowe oraz transport. Mieszkańcy ogrzewają swoje domy w dużej mierze węglem, wykorzystywane jest również drewno, w nieznacznym stopniu olej opałowy, nierzadko spalane są śmieci. Powoduje to zjawisko tzw. niskiej emisji. Sposobem ograniczania niskiej emisji na terenie Miasta jest termomodernizacja budynków, wzrost wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także ograniczenie ruchu samochodowego na rzecz alternatywnych środków transportu.

W zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej podkreślenia wymaga znaczenie terenów nadmorskich dla Miasta, które stanowią jego znaczny, niewykorzystany obecnie potencjał. Ważnym czynnikiem, wpływającym na jakość życia na terenach miejskich jest, obok dostępności do podstawowych usług, bliskość terenów służących rekreacji i odpoczynkowi (szczególnie dla osób najbardziej potrzebujących, których nie stać na płatne formy rekreacji). Brak zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego terenu nad Zalewem Wiślanym znacznie ogranicza rozwój gospodarczy Gminy. Ponadto, brak wystarczającej ilości odpowiedniej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej powoduje, że mieszkańcy obszaru wyznaczonego do rewitalizacji niechętnie wychodzą ze swoich domów, co wpływa niekorzystnie na ich zdrowie, integrację i zaangażowanie społeczne, a także powoduje apatię i brak chęci do zmiany warunków w jakich żyją. Dzięki inwestycjom w sferę sportowo – rekreacyjną wzrośnie także atrakcyjność mieszkaniowa niniejszego terenu, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców Miasta i wzrost jego dochodów oraz możliwości inwestycyjnych.

Wszystkie wyżej wskazane problemy przekładają się na sytuację kryzysową w sferze gospodarczej. Niechęć mieszkańców do działania i zmiany swej sytuacji życiowej wpływa na małą liczbę podmiotów gospodarczych, co przekłada się na negatywne wskaźniki w sferze gospodarczej. W związku z tym, należy podejmować działania zmierzające do poprawy infrastruktury technicznej i społecznej, co wpłynie na polepszenie warunków mieszkaniowych i prowadzenia działalności gospodarczej, a pośrednio przyczyni się również do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenach wyznaczonych do rewitalizacji. Aby zachęcić przedsiębiorców do pozostania na tym obszarze i przyciągnięcia nowych, warto podejmować działania ułatwiające im prowadzenie działalności gospodarczej (m.in. doradztwo, szkolenia, kursy, czy też modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej).

Poniższy rysunek ukazuje wzajemne powiązania zjawisk kryzysowych, występujących na obszarze rewitalizacji. Graficzne przedstawienie zagadnień kryzysowych pozwala zauważyć, że zjawiska te są ze sobą ściśle powiązane, a występowanie jednego, powoduje utrwalanie się i występowanie problemów w innych sferach.

Rysunek 6. Schemat prezentujący powiązanie i nawarstwianie się zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Analizując powyższy schemat, można zauważyć, że najwięcej powiązań „wychodzi” od bezrobocia oraz nieodpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej:

1. Bezrobocie w pierwszej kolejności implikuje takie zjawiska kryzysowe jak:
  - problemy społeczne – brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. ubóstwa, dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień);
  - dużą liczbę beneficjentów MOPS – bezrobocie jest jedną z głównych przyczyn wsparcia udzielanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Fromborku;
  - spadek liczby mieszkańców na danym obszarze – osoby bezrobotne wyjeżdżają z Gminy w celu poszukiwania pracy, jak również nie napływają nowi mieszkańcy, dla których jedną z zasadniczych kwestii przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy i odległość od zakładu pracy;
  - złe warunki mieszkaniowe – brak pracy i środków finansowych powoduje, że mieszkańcy terenów rewitalizowanych nie mają funduszy na modernizację i remonty swoich mieszkań, co przekłada się na pogarszające warunki bytowe.
2. Nieodpowiednia infrastruktura techniczna i społeczna bezpośrednio skutkuje takimi problemami jak:

- niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych – brak odpowiedniej infrastruktury technicznej zniechęca przedsiębiorców do podejmowania działalności gospodarczej na terenie rewitalizowanym;
- zanieczyszczenie środowiska – zły stan budynków na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji i niezadawalająca infrastruktura techniczna powodują zanieczyszczenie powietrza, wód oraz gleb;
- złe warunki mieszkaniowe – brak odpowiedniej infrastruktury społecznej (kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej) oraz technicznej negatywnie wpływa na codzienne funkcjonowanie wszystkich mieszkańców i obniżenie komfortu życia;
- problemy społeczne – nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych.

Wyżej wskazane zjawiska z kolei warunkują dalsze problemy w poszczególnych sferach.

4. Planowany efekt rewitalizacji oraz cele i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Wizja określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu.

Wizja stanowi opis oczekiwanego stanu na obszarze rewitalizacji – w wyniku przeprowadzonej interwencji. W wyniku realizacji działań rewitalizacyjnych, *obszar Miasta Fromborka stanie się miejscem ożywionymi i uzdrowionym społecznie, o wysokiej jakości życia*. Tak sformułowana wizja zostanie zrealizowana przez cel nadrzędny, trzy cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania.

Tabela 35. Wizja i cele strategiczne rewitalizacji

WIZJA	
„MIASTO FROMBORK MIEJSCEM OŻYWIONYM I UZDROWIONYM SPOŁECZNIE, DAJĄCYM MOŻLIWOŚCI WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA”	
CEL NADRZĘDNY: STWORZENIE PRZESTRZENNYCH WARUNKÓW DO ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU FROMBORKA, OŻYWIENIE GOSPODARSTWA I SPOŁECZNE MIASTA ORAZ WYKORZYSTANIE JEGO POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO I KULTUROWEGO. ZAARANŻOWANIE CENTRUM MIASTA NA POTRZEBY AKTYWIZACYJNE LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI. POWSTANIE ATRAKCYJNEGO WIZERUNKU MIASTA.	
CELE STRATEGICZNE	
CEL I – POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	
KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ	Zagospodarowanie turystyczno-uzdrowiskowo-rekreacyjne terenów nad Zalewem Wiślanym z urządzeniem plaży miejskiej i rewitalizacją mola
	Utworzenie miejsca spotkań/integracji dla mieszkańców
	Konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzeniem nowych funkcji
	Rewitalizacja i przebudowa budynku dawnej gazowni przy ul. Elbląskiej 38 we Fromborku wraz z zagospodarowaniem terenu na cele działalności kulturalnej i społecznej
	Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta
	Adaptacja starego dworca kolejowego na potrzeby kulturalno - usługowe i obsługi ruchu turystycznego
	Adaptacja budynku przy ul. Błotnej 2 (dawny Dom Rybaka) na potrzeby kulturalno - usługowe
	Rewitalizacja Parku Miejskiego we Fromborku
CEL II – ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MIESZKAŃCÓW	
KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA
AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	Aktywizacja zawodowa mieszkańców i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości
	Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży
	Aktywizacja klubu seniora

	Prowadzenie profilaktyki uzależnień
	Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem
CEL III – POBUDZENIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO MIASTA FROMBORK POPRZEZ LEPSZE WYKORZYSTANIE JEGO POTENCJAŁÓW	
KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIA
ZWIĘKSZENIE LICZBY TURYSTÓW PRZYBYWAJĄCYCH NA TEREN GMINY	Aktywna promocja gminy
	Rozbudowa bazy gastronomiczno-hotelowej oraz uzdrowiskowej
	Rozbudowa bazy kulturalno – usługowej i obsługi ruchu turystycznego

Źródło: Opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 1 POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

➤ KIERUNEK DZIAŁAŃ: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ

Pierwszy cel strategiczny zmierza do poprawy warunków mieszkaniowych osób wykluczonych społecznie oraz rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej.

W ramach kierunku działań, na obszarze rewitalizacji przewidziano różnego rodzaju zadania, głównie z zakresu rozbudowy i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej. Zaplanowano m.in. zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów Zalewu Wiślanego oraz poprawę estetyki Fromborka poprzez uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta, rewitalizację Parku Miejskiego oraz konserwację i restaurację zabytków. W odpowiedzi na potrzeby mieszkańców zaplanowano również organizację miejsca spotkań/integracji oraz adaptację starego dworca kolejowego i budynku dawnego Domu Rybaka na potrzeby kulturalno-usługowe. Zagospodarowanie turystyczno – rekreacyjne wokół Zalewu stanowi doskonałą podwalinę pod rozbudowę usług turystycznych, które mogą bezpośrednio przyczynić się do rozwoju gospodarczego całego Miasta, wpływając na podniesienie standardu życia mieszkańców. Zakłada się, że projekt ten umożliwi także aktywne spędzanie czasu wolnego, co wpłynie na jakość życia mieszkańców oraz ich integrację i włączenie społeczne.

Realizacja powyższych zadań przyczyni się nie tylko do poprawy jakości sfery przestrzenno – funkcjonalnej Miasta, ale również będzie miała korzystny wpływ na sytuację społeczną na terenie rewitalizowanym. Powyższy projekt doprowadzi do wzrostu aktywności i integracji mieszkańców, a także do wzrostu atrakcyjności mieszkaniowej Miasta.

Podsumowując, wymienione wyżej zadania przyczynią się do rozwiązania problemu nieodpowiedniej/niedostatecznej infrastruktury technicznej i społecznej na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się, że ich realizacja spowoduje przede wszystkim:

- wzrost aktywności gospodarczej na terenie rewitalizacji – odpowiednie zagospodarowanie terenów nadzalewowych i uatrakcyjnienie oferty turystyczno-rekreacyjnej przyczyni się do zwiększenia liczby turystów przybywających na teren Gminy, a to z kolei do zwiększenia liczby miejsc pracy;
- wzrost zadowolenia mieszkańców z miejsca, w którym żyją – poprawa estetyki Miasta, dostępność do miejsc integracji i kultury oraz rozwój oferty rekreacyjnej Gminy spowodują podniesienie komfortu zamieszkania, wzrost atrakcyjności osiedleńczej Miasta oraz ograniczenie problemu wyludniania się Gminy.

Oprócz rozwiązania ww. problemów zakłada się, że działania rewitalizacyjne pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Miasta – wzrost liczby mieszkańców i podmiotów

gospodarczych w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych wpłynie na wzrost dochodów Fromborka, co spowoduje, że Miasto będzie dysponowało większymi środkami na inwestycje m.in. w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Miasta i poprawę jakości środowiska przyrodniczego.

CEL STRATEGICZNY 2 ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ MIESZKAŃCÓW

➤ AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

W ramach drugiego celu strategicznego zaplanowano działania zmierzające do zwiększenia aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców (głównie wykluczonych społecznie, ale nie tylko). Ponieważ jednym z głównych problemów zidentyfikowanych na terenie Miasta jest proces starzenia się społeczeństwa, wśród działań rewitalizacyjnych założono przede wszystkim projekty aktywizujące osoby starsze. Aktywizacja osób starszych poprzez rozszerzenie oferty klubu seniora spowoduje urozmaicenie i uatrakcyjnienie wolnego czasu najstarszych mieszkańców Miasta. Projekt ten niewątpliwie poszerzy ofertę spędzania wolnego czasu dla osób starszych, a także przyczyni się do integracji i włączenia społecznego.

Na aktywizację i włączenie społeczne pozostałych grup wiekowych i społecznych wpłyną projekty przewidujące organizację zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. W ramach tego zadania realizowane będą różnego rodzaju zajęcia rozwijające zainteresowania i przyczyniające się do poprawy wyników w nauce: językowe, taneczne, muzyczne, komputerowe, sportowe, wycieczki itd. (w zależności od potrzeb). Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży przyczyni się niewątpliwie do spadku problemu uzależnień i przestępczości.

Ponadto, w ramach drugiego celu strategicznego przewidziano program aktywizujący osoby bezrobotne (i nie tylko). Zaplanowano różnego rodzaju szkolenia/kursy zawodowe zwiększające szanse mieszkańców na rynku pracy.

CEL STRATEGICZNY 3 POBUDZENIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO MIASTA FROMBORK POPRZEZ LEPSZE WYKORZYSTANIE JEGO POTENCJAŁÓW

➤ KIERUNEK DZIAŁAŃ: ZWIĘKSZENIE LICZBY TURYSTÓW PRZYBYWAJĄCYCH NA TEREN GMINY

W ramach ostatniego celu strategicznego zaplanowano poprawę promocji Miasta. Frombork charakteryzuje się ogromnym potencjałem przyrodniczym, kulturowym, uzdrowiskowym oraz turystycznym, potencjał ten jest jednak w chwili obecnej niedostatecznie wykorzystywany. Miasto potrzebuje szerszej i bardziej skutecznej promocji, która spowoduje przyciągnięcie na ten teren większej liczby turystów. Zakłada się, że projekt ten wpłynie na ożywienie

gospodarcze Miasta, a co za tym idzie na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych, które występują na jego terenie (bezrobocie, ubóstwo, duża liczba beneficjentów pomocy społecznej).

W celu uatrakcyjnienia oferty spędzania wolnego czasu dla turystów planuje się dodatkowo rozbudowę bazy gastronomicznej, hotelowej i uzdrowiskowej, a także rozbudowę bazy kulturalno – usługowej i obsługi ruchu turystycznego.

Podsumowując, wyznaczone cele rewitalizacji wynikają ze zdiagnozowanych problemów, które skumulowały się na obszarze Miasta. Ich realizacja wpłynie na rozwiązanie lub przynajmniej zminimalizowanie najistotniejszych problemów w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej oraz przyczyni się do wzrostu atrakcyjności Miasta w ocenie inwestorów, turystów, a przede wszystkim mieszkańców. Przeprowadzony proces rewitalizacji na terenie Miasta Frombork pozwoli na osiągnięcie wzrostu aktywności społecznej, co z kolei wpłynie na zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, które związane jest z oddaleniem od rynku pracy oraz niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych. Realizacja tzw. „zadań miękkich” może przyczynić się do ożywienia społeczno – gospodarczego, a dzięki temu również do wzrostu zatrudnienia. Przeprowadzona interwencja rewitalizacyjna ma na celu przede wszystkim osiągnięcie pozytywnego efektu społecznego. Wzrost aktywności społecznej oraz zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez wyznaczone kierunki działań wesprze osoby borykające się z problemami społecznymi.

Trzeba zauważyć, że cele strategiczne I, II i III są ściśle ze sobą powiązane. Poprzez zaplanowaną aktywizację osób bezrobotnych zmniejszy się liczba mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Integracja grup wykluczonych społecznie wpłynie na pobudzenie aktywności mieszkańców obszarów rewitalizacji, dzięki czemu będą oni chętniej uczestniczyć w życiu społecznym Miasta. Poprawa jakości sfery przestrzenno – funkcjonalnej, dostosowanie infrastruktury do potrzeb mieszkańców na obszarze rewitalizacji przełoży się na zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego. Działania w zakresie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości wpłyną na wzrost zatrudnienia. Ponadto poprawa warunków mieszkaniowych, wpłynie na wzrost ożywienia społeczno – gospodarczego, a także pośrednio może wpłynąć na włączenie społeczne i większe zaangażowanie w życie kulturalne i społeczne. Również aktywizacja sportowo-rekreacyjna mieszkańców obszarów rewitalizowanych korzystnie wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, stworzy warunki do aktywnego spędzania czasu,

większej integracji społecznej i promocji całego Miasta, co z kolei przełoży się na rozwój gospodarczy i turystyczny przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego.

Reasumując, należy stwierdzić, że planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzoną diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Natomiast cele wyznaczone do realizacji w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026* są adekwatne do potrzeb, a ich osiągnięcie spowoduje eliminację lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji.

5. Lista projektów głównych

Projekty wyznaczone do realizacji w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* są odpowiedzią na postawione cele. Ich wdrożenie jest niezbędne do rozwiązania zdiagnozowanych sytuacji problemowych. Główne projekty rewitalizacyjne to takie, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie rozwiąże zdiagnozowanych sytuacji problemowych.

Tabela 36. Główne projekty rewitalizacyjne

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów
Miasto Frombork	Zagospodarowanie turystyczno-uzdrowiskowo-rekreacyjne terenów nad Zalewem Wiślanym z urządzeniem plaży miejskiej i rewitalizacją mola	Miasto i Gmina Frombork	W ramach projektu zaplanowano utworzenie przystani dla żeglarzy, urządzenie plaży miejskiej, budowę portu jachtowego wraz z zapleczem, a także zorganizowanie połączenia w sezonie letnim z Krynicą Morską i Piaskami.	Podniesienie standardu życia mieszkańców, poprzez urozmaicenie oferty sportowo-rekreacyjnej, pobudzenie rozwoju gospodarczego regionu i zwiększenie liczby miejsc pracy. Wzrost liczby odwiedzających i korzystających z nowopowstałej infrastruktury. Wzrost atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej Miasta. Wzrost aktywności i integracji mieszkańców, włączenie społeczne.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Utworzenie miejsca spotkań/integracji dla mieszkańców	Miasto i Gmina Frombork	Remont/adaptacja i wyposażenie budynku Biblioteki Miejskiej na potrzeby miejsca spotkań/integracji dla mieszkańców.	Wzrost aktywności i integracji mieszkańców, włączenie społeczne, rozwój fizyczny mieszkańców oraz rozpowszechnianie zdrowego trybu życia.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzaniem nowych funkcji	Miasto i Gmina Frombork	Konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzaniem nowych funkcji	Poprawa estetyki Miasta, poprawa dostępności zabytków, zniesienie barier architektonicznych, wzrost liczby zwiedzających.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Rewitalizacja i przebudowa budynku dawnej gazowni przy ul. Elbląskiej 38 we Fromborku wraz z zagospodarowaniem terenu na cele działalności kulturalnej i społecznej	Miasto i Gmina Frombork	Rewitalizacja i przebudowa budynku dawnej gazowni przy ul. Elbląskiej 38 we Fromborku wraz z zagospodarowaniem terenu na cele działalności kulturalnej i społecznej	Wzrost aktywności i integracji mieszkańców, włączenie społeczne, poprawa i rozszerzenie oferty kulturalnej Miasta.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta	Miasto i Gmina Frombork	Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta poprzez wyrównanie terenu, nasadzenia roślinności, utworzenie skwerku.	Wzrost komfortu zamieszkania, zwiększenie powierzchni terenów zielonych na terenie Miasta, poprawa stanu środowiska przyrodniczego Miasta.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Adaptacja starego dworca kolejowego na potrzeby kulturalno-usługowe i obsługi ruchu turystycznego	Miasto i Gmina Frombork	Adaptacja starego dworca kolejowego na potrzeby kulturalno-usługowe i obsługi ruchu turystycznego	Rozwój oferty kulturalnej Gminy, wzrost estetyki Miasta poprzez zagospodarowanie starego, bezużytecznego budynku.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Adaptacja budynku przy ul. Błotnej 2 (dawny Dom Rybaka) na potrzeby kulturalno-usługowe	Miasto i Gmina Frombork	Adaptacja budynku przy ul. Błotnej 2 (dawny Dom Rybaka) na potrzeby kulturalno-usługowe	Wzrost komfortu zamieszkania, urozmaicenie oferty spędzania czasu wolnego, poprawa oferty kulturalnej Miasta	Raport z realizacji projektu

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2016-2026

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów
Miasto Frombork	Rewitalizacja Parku Miejskiego we Fromborku	Miasto i Gmina Frombork	Rewitalizacja Parku Miejskiego we Fromborku	Poprawa estetyki Miasta, wzrost zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkania, poprawa stanu środowiska przyrodniczego	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Aktywizacja zawodowa mieszkańców i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości	Miasto i Gmina Frombork	Organizacja szkoleń i kursów zawodowych w celu podniesienia szans mieszkańców na rynku pracy.	Nabywanie i podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych oraz ich lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy. Pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży	Miasto i Gmina Frombork	Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, umożliwiających rozwój zainteresowań, poszerzenie horyzontów, poprawę wyników w nauce. W zależności od potrzeb/zainteresowania mogą to być np. zajęcia taneczne, muzyczne, sportowe, językowe, komputerowe, wyjazdy edukacyjne itd.	Zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży, poprawa wyników w nauce, spadek zainteresowania używkami, spadek przestępczości wśród nieletnich.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Aktywizacja klubu seniora	Miasto i Gmina Frombork	W ramach klubu seniora realizowane będą zajęcia mające na celu rozwój aktywności fizycznej i intelektualnej seniorów oraz zapewnienie miejsca do bezpiecznego i godnego spędzania wolnego czasu.	Wzrost komfortu zamieszkania seniorów, urozmaicenie oferty spędzania czasu wolnego, ograniczenie zjawiska osamotnienia wśród osób najstarszych.	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Prowadzenie profilaktyki uzależnień	Miasto i Gmina Frombork	Prowadzenie profilaktyki uzależnień w celu ograniczenia skali uzależnień na terenie Gminy poprzez ulotki, plakaty, spotkania informacyjne.	Ograniczenie skali problemu uzależnień na terenie Miasta	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	Miasto i Gmina Frombork	Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem w celu rozwiązania problemów: ubóstwa, uzależnień, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.	Poprawa warunków zamieszkania, ograniczenie skali problemów uzależnień, przemocy w rodzinie, ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Aktywna promocja Gminy	Miasto i Gmina Frombork	Aktywna i skuteczna promocja Gminy poprzez akcje plakatowe, współpracę z lokalnymi mediami, stworzenie folderu promocyjnego Gminy, rozbudowę strony internetowej Gminy.	Wzrost liczby turystów przybywających na teren Gminy	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Rozbudowa bazy gastronomiczno-hotelowej oraz uzdrowskiej	Miasto i Gmina Frombork	Rozbudowa bazy gastronomiczno-hotelowej oraz uzdrowskiej w celu lepszego dostosowania do potrzeb turystów.	Wzrost liczby turystów przybywających na teren Gminy, rozwój gospodarczy Gminy, utworzenie nowych miejsc pracy	Raport z realizacji projektu
Miasto Frombork	Rozbudowa bazy kulturalno-usługowej i obsługi ruchu turystycznego	Miasto i Gmina Frombork	Rozbudowa bazy kulturalno-usługowej i obsługi ruchu turystycznego	Wzrost liczby turystów przybywających na teren Gminy, rozwój gospodarczy Gminy, utworzenie nowych miejsc pracy	Raport z realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

6. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* prócz głównych projektów rewitalizacyjnych, zidentyfikowano także inne działania, które bezpośrednio nie przyczyniają się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych, ale powodują wzmocnienie wzajemnych efektów, skutkując ich maksymalizacją tzw. efekt synergii. Wśród projektów tych należy wymienić:

- prace konserwatorskie, modernizacyjne i remonty zabytków na terenie Miasta i Gminy Frombork,
- zwiększenie liczby ścieżek rowerowych w ramach ograniczania emisji spalin i zwiększania dostępności komunikacyjnej,
- modernizacja i remonty dróg oraz infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie),
- modernizacja, remonty i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- współpraca z mediami regionalnymi w celu aktywnej promocji Gminy pod względem turystycznym i uzdrowiskowym.

Powyższe zadania wzmocnią efekt, jaki planuje się osiągnąć dzięki realizacji głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej oraz promocji Miasta i Gminy. Działania modernizacyjne zmierzają do poprawy stanu technicznego obiektów zabytkowych, co przy jednoczesnej modernizacji budynków mieszkalnych, dodatkowo wpłynie na wzrost jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto, inwestycje te wpłyną na wzrost atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej. Również planowane działania związane z promocją Miasta i Gminy przełożą się na polepszenie sytuacji ekonomicznej na obszarze niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Zachęci to nowych przedsiębiorców do inwestowania na tym terenie i powstawania nowych obiektów usługowo – handlowych, co z kolei korzystnie wpłynie na zatrudnienie i ograniczenie problemu bezrobocia, w tym na obszarze rewitalizacji. Możliwe będzie zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców, wzrost ich integracji i ograniczenie występujących obecnie problemów w sferze społecznej (ubóstwo, bezrobocie, dysfunkcje społeczne).

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Frombork są ze sobą komplementarne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Przedsięwzięcia zawarte w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla i Gminy Frombork* zaplanowane zostały z uwzględnieniem wzajemnych powiązań. Projekty ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji dotyczą przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji i w pierwszej kolejności będą realizowane na tym obszarze.

Należy jednak zauważyć, że zaplanowano również pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które będą realizowane poza obszarem rewitalizacji i które pośrednio przyczyniają się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych. Ich realizacja spowoduje wzmocnienie efektów osiągniętych w wyniku realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych i tym samym spowoduje tzw. efekt synergii (co zostało wykazane w poprzednim rozdziale).

Należy ponadto zaznaczyć, iż realizacja zaplanowanych zadań głównych zapewni efektywne oddziaływanie na cały obszar dotknięty kryzysem, nie tylko w pojedynczych miejscach.

Działania obejmujące aktywizację sportowo – rekreacyjną mieszkańców obszarów rewitalizowanych umożliwią aktywne spędzanie czasu wolnego przez wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji, co korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną, a także na ich zdrowie. Skutek w postaci włączenia i integracji społecznej przyniosą również działania skierowane do poszczególnych grup wiekowych i społecznych. Część mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji mieszka w obiektach charakteryzujących się złym stanem technicznym. Najczęściej złe warunki mieszkaniowe podyktowane są sytuacją ekonomiczną, co sprawia, że są one w dużej mierze zamieszkałe przez osoby bezrobotne i korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Brak środków na remonty i modernizację obiektów, skutkuje dalszym pogłębianiem złej kondycji zabudowań. Niekorzystna sytuacja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych. Warunki techniczne negatywnie wpływają na atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą przedmiotowego obszaru, co implikuje dalsze konsekwencje (m.in. niewystarczającą liczbę podmiotów gospodarczych, dysfunkcje społeczne, problemy środowiskowe itp.). Dlatego w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowano termomodernizację budynków komunalnych. Działania te doprowadzą do poprawy infrastruktury mieszkaniowej na terenie rewitalizowanym i wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców dotkniętych sytuacją kryzysową. Działania te wpłyną

również na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, co przyniesie korzyści dla zdrowia mieszkańców Fromborka.

Podsumowując, zaplanowane działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich, jak segregacja społeczna i wykluczenie, a wręcz przeciwnie spowodują rozwiązanie lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk, występujących na całym obszarze rewitalizacji (a pośrednio również na terenie całego obszaru Miasta i Gminy Frombork). Zaplanowane do realizacji zadania główne oraz pozostałe przedsięwzięcia będą się wzajemnie dopełniały, aby w jak największym stopniu osiągnąć cele rewitalizacyjne.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą wzajemnie się dopełniały tematycznie, co sprawi, że Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, środowiskowym technicznym i przestrzenno – funkcjonalnym).

Zadania mające na celu aktywizację i podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych oraz zapobieganie procesom ubóstwa i wykluczenia społecznego wpłyną przede wszystkim na sferę społeczną tj. na ograniczenie bezrobocia i innych negatywnych zjawisk społecznych. Przy czym należy zauważyć, że będą one miały również znaczenie dla:

- sfery gospodarczej – aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do wzrostu liczby pomiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji;
- technicznej – wzrost dochodów mieszkańców w wyniku podjęcia pracy lub rozpoczęcia działalności gospodarczej, przełoży się na poprawę sytuacji finansowej, a to z kolei może zachęcić do modernizacji i remontów mieszkań oraz domów na niniejszym obszarze.

Z kolei działania ukierunkowane na poprawę infrastruktury mieszkaniowej oraz rozwój infrastruktury społecznej na terenie rewitalizowanym wpłyną na:

- sferę społeczną – atrakcyjna infrastruktura społeczna i dogodne warunki mieszkaniowe przełożą się na wzrost liczby mieszkańców, a także ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych;
- sferę gospodarczą – atrakcyjna infrastruktura zachęci do osiedlania się na tym terenie i lokowania działalności gospodarczej;
- sferę środowiskową – termomodernizacja budynków komunalnych wpłynie na poprawę jakości powietrza atmosferycznego na przedmiotowym terenie.

Zaplanowane przedsięwzięcia doprowadzą do kompleksowej rewitalizacji obszaru wyznaczonego do rewitalizacji. Pożądanym stanem osiągniętym w wyniku działań rewitalizacyjnych jest ograniczenie bezrobocia, jak i innych problemów bezpośrednio z nim powiązanych tj.: ograniczenia problemów społecznych oraz zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej. Ponadto, zaplanowane działania rewitalizacyjne doprowadzą do poprawy warunków mieszkaniowych, a co za tym idzie do wzrostu liczby mieszkańców. Pożądanym stanem, do którego mają doprowadzić projekty rewitalizacyjne jest także wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizacji oraz poprawa jakości środowiska. Wszystkie wymienione wyżej efekty rewitalizacji pośrednio przyczynią się do wzrostu dochodów Gminy, co spowoduje, że będzie ono miało więcej środków na inwestycje m.in. w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, co z kolei przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy i poprawę jakości środowiska przyrodniczego.

Skuteczna komplementarność problemowa oznacza także konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Miasta i Gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Miasta i Gminy i implikuje przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu w przyszłości. To najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny. Określa on bowiem priorytety i cele polityki rozwoju społeczno – gospodarczego niniejszej jednostki samorządu terytorialnego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Strategia łączy różne aspekty rozwojowe Miasta i Gminy, zatem Gminny Program Rewitalizacji (ukierunkowany przede wszystkim na rozwój społeczny i gospodarczy) jest dokumentem operacyjnym, podrzędnym w stosunku do Strategii Rozwoju Gminy. *Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* rozwija zapisy Strategii Rozwoju Gminy i konkretyzuje zarówno cele, jak i przedsięwzięcia służące rewitalizacji.

Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest także pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysowych na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Taką analizę przedstawiono w *Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025* (opis w rozdziale 2.3).

Zadania przewidziane do realizacji w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026* przyczyniać się będą do realizacji założeń strategii wojewódzkiej, ponieważ oba dokumenty zakładają:

- rozwój gospodarczy regionu, wzrost liczby miejsc pracy;
- wzrost aktywności społecznej oraz wzrost dostępności i jakości usług publicznych.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork ma na celu przede wszystkim aktywizację i integrację społeczno – zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów, dlatego też zadania przewidziane do realizacji pośrednio przyczynią się do osiągnięcia celów wyznaczonych w *Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025*.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Za przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji odpowiada Gmina Frombork, przy czym należy zaznaczyć, iż rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy. System zarządzania *Gminnym Programem Rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób, aby możliwe było efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Jednostką odpowiedzialną za realizację zadań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji będzie przede wszystkim Miasto i Gmina Frombork, które będzie wspomagane przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji zachowują ciągłość programową. Tworzą odpowiedź na potrzeby wynikające ze zmian jakie zostały zidentyfikowane w ramach systematycznego monitoringu. Zadania wyznaczone w niniejszym Programie są komplementarne względem przedsięwzięć realizowanych w poprzednich latach na terenie Gminy Frombork.

Poniższa tabela przedstawia inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich we Fromborku w latach ubiegłych.

Tabela 37. Inwestycje współfinansowane z funduszy europejskich we Fromborku w latach ubiegłych

Fundusz, program, działanie poddziałanie	Tytuł operacji	Wartość projektu	Dofinansowanie z UE
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 6.2. Rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów inwestycyjnych 6.2.2. Wsparcie działań studyjno-koncepcyjnych w ramach przygotowania terenów inwestycyjnych dla projektów inwestycyjnych "od podstaw"	Zwiększenie atrakcyjności terenów Gminy Frombork dla projektów inwestycyjnych	6 178 437.60 zł	5 251 671.96 zł
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 4.2. Rewitalizacja miast	Rewitalizacja obszaru Starego Miasta we Fromborku	3 584 279.42 zł	1 952 238.31 zł
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej	Program Aktywizacji Społeczno-Zawodowej Bezrobotnych w Gminie Frombork	857 388.51 zł	728 780.23 zł
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 7.2. Promocja i ułatwianie dostępu do usług teleinformatycznych 7.2.1. Usługi i aplikacje dla obywateli	Rozwój e-usług w Gminie Frombork	622 784.67 zł	529 366.96 zł
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej	Nasze przedszkole, moja szansa	546 880.20 zł	464 848.17 zł
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Rekultywacja składowiska odpadów we	563 778.66 zł	424 055.75 zł

Fundusz, program, działanie poddziałanie	Tytuł operacji	Wartość projektu	Dofinansowanie z UE
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 6.1. Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska 6.1.1. gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	Fromborku		
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej	Równe szanse dla wszystkich dzieci	424 604.59 zł	360 913.90 zł
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych	"Doradztwo zawodowe dla uczniów Gimnazjum we Fromborku"	375 639.00 zł	319 293.15 zł
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 6.3. Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich	Prawo jazdy kat. C naszą szansą	49 995.00 zł	42 495.75 zł
Europejski Fundusz Społeczny Program Operacyjny Kapitał Ludzki 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich	Kuźnia pomysłów - edukacja pozaformalna na obszarach wiejskich	49 800.00 zł	42 330.00 zł

Źródło: <http://www.mapadotacji.gov.pl/>

Projekty główne zaplanowane do realizacji w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji* będą kontynuować realizację celów, które już po części zostały osiągnięte w wyniku wdrożenia powyższych przedsięwzięć, przy czym będą się one koncentrować na obszarze rewitalizacji, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych w odniesieniu do sytuacji występującej na terenie całego obszaru Miasta i Gminy.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Przedsięwzięcia wynikające z *Gminnego Programu Rewitalizacji* opierają się na konieczności uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. W celu uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji niezbędne będzie koordynowanie i synergia projektów rewitalizacyjnych, szczególnie w ramach EFRR i EFS. Łączenie środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych pozwoli uzyskać korzystne efekty dla obszarów rewitalizowanych. Projekty „miękkie” ukierunkowane na ożywienie społeczne, gospodarcze, likwidację lub zmniejszenie skali ubóstwa, wykluczenia społecznego i spadek bezrobocia wspierane będą ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Natomiast projekty w zakresie infrastruktury wspierane będą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

8. Ramy finansowe GPR

Poniżej zaprezentowano zadania przewidziane do realizacji w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork*, ze wskazaniem lokalizacji zadania, ramami czasowymi i szacunkowymi kosztami przedsięwzięcia. Poniższa tabela prezentuje również możliwe źródła finansowania inwestycji.

Tabela 38. Główne projekty rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe [mln zł]

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu	Wartość/udział krajowych środków publicznych	Wartość/udział środków prywatnych	Wartość /udział środków UE (EFRR/ERDF/FS)	Wartość/udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
Miasto Frombork	Zagospodarowanie turystyczno-uzdrowiskowo-rekreacyjne terenów nad Zalewem Wiślanym z urządzeniem plaży miejskiej i rewitalizacją mola	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	2,0	0,4	0,00	1,6	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa VI
Miasto i Gmina Frombork	Utworzenie miejsc spotkań/integracji dla mieszkańców	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,3	0,06	0,00	0,24	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa IX
Miasto Frombork	Konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzeniem nowych funkcji	Archidiecezja Warmińska	2016-2026	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa VI
Miasto Frombork	Rewitalizacja i przebudowa budynku dawnej gazowni przy ul. Elbląskiej 38 we Fromborku wraz zagospodarowaniem terenu na cele działalności kulturalnej i społecznej	Kościół Zielonoświątkowy	2016-2026	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa IX
Miasto Frombork	Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,02	0,2	0,00	0,00	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa V
Miasto Frombork	Adaptacja starego dworca kolejowego na potrzeby kulturalno – usługowe i obsługi ruchu turystycznego	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	1,5	0,3	0,00	1,2	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa IX
Miasto Frombork	Adaptacja budynku przy ul. Błotnej 2 (dawny Dom Rybaka)	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	1,0	0,2	0,00	0,8	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2016-2026

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu	Wartość/udział krajowych środków publicznych	Wartość/udział środków prywatnych	Wartość /udział środków UE (EFRR/ERDF/FS/FS)	Wartość/ udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
	na potrzeby kulturalno-usługowe								Mazurskiego, Oś Priorytetowa IX
Miasto Frombork	Rewitalizacja Parku Miejskiego we Fromborku	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,5	0,1	0,00	0,4	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa V
Miasto Frombork	Aktywizacja zawodowa mieszkańców i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,2	0,04	0,00	0,16	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa II, X, XI
Miasto Frombork	Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,5	0,1	0,00	0,4	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa II
Miasto Frombork	Aktywizacja klubu seniora	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,2	0,04	0,00	0,16	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa XI
Miasto Frombork	Prowadzenie profilaktyki uzależnień	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,7	0,14	0,00	0,56	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa XI
Miasto Frombork	Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,2	0,04	0,00	0,16	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś Priorytetowa XI
Miasto Frombork	Aktywna promocja Gminy	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	0,15	0,15	0,00	0,15	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Oś

Lokalizacja	Nazwa	Podmiot realizujący projekt	Termin realizacji projektu	Szacowana wartość projektu	Wartość/udział krajowych środków publicznych	Wartość/udział środków prywatnych	Wartość /udział środków UE (EFRR/ERDF/ERDF)	Wartość/ udział środków z innych źródeł;	Możliwe źródło finansowania
									Priorytetowa VI
Miasto Frombork	Rozbudowa bazy gastronomiczno-hotelowej oraz uzdrowskiej	Przedsiębiorcy prywatni	2016-2026	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, OŚ Priorytetowa VI
Miasto Frombork	Rozbudowa bazy kulturalno – usługowej i obsługi ruchu turystycznego	Miasto i Gmina Frombork	2016-2026	1,5	0,3	0,00	1,2	0,00	Budżet Gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego, OŚ Priorytetowa IX

Źródło: Opracowanie własne

9. Mechanizmy włączenia mieszkańców

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym. Skutki jego wdrożenia obejmują podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. W związku z tym, konieczne jest zaangażowanie przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania *Gminnego Programu Rewitalizacji*, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest koniecznym warunkiem powodzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Interesariuszami rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Frombork są w szczególności:

- Miasto i Gmina Frombork i jednostki organizacyjne podległe gminie;
- mieszkańcy Fromborka, w tym przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji;
- mieszkańcy spoza terenu Gminy, którzy planują osiedlić się na jej terenie;
- przedsiębiorcy z terenu Fromborka;
- przedsiębiorcy spoza terenu Miasta i Gminy, którzy mogą rozpocząć swoją działalność na jego terenie;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- organizacje pozarządowe działające na terenie Fromborka;
- inne podmioty zainteresowane realizacją *Gminnego Programu Rewitalizacji*.

9.1 Udział interesariuszy w procesie tworzenia GPR

Gminny Program Rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Podmiotem odpowiedzialnym za proces przygotowania *Gminnego Programu Rewitalizacji* jest Miasto i Gmina Frombork. Prace nad przygotowaniem GPR, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie Programu opierają się na współpracy z różnymi grupami interesariuszy.

Fundamentem działań na każdym etapie procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna. W celu prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji i odniesienia sukcesu w tym zakresie, konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków przez różne podmioty. Stąd istotne jest, aby wszyscy interesariusze brali czynny udział na etapie diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Sposób włączenia interesariuszy w proces opracowania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* opierał się na przeprowadzaniu różnych form konsultacji społecznych.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji formami konsultacji społecznych są:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej lub formularzy zamieszczonych na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej,
- spotkania, debaty, warsztaty, spacer studyjne, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag ustnych.

Celem konsultacji społecznych było zapoznanie mieszkańców z szansami, jakie daje proces rewitalizacji, gromadzenie pomysłów i udział przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego. O rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz formach, w jakich były prowadzone, powiadomiono mieszkańców w terminie minimum 7 dni przed ich przeprowadzeniem. W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców, informacja o wszystkich przeprowadzonych konsultacjach społecznych umieszczona została w Urzędzie Miasta i Gminy, na stronie internetowej Miasta i Gminy, na stronie BIP oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.

Miasto i Gmina Frombork zorganizowało spotkania, debatę, przeprowadziło ankietyzację wśród mieszkańców oraz umożliwiło zgłaszanie uwag w postaci papierowej i za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Przeprowadzone spotkania z mieszkańcami pozwoliły na wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Aby zachęcić mieszkańców do aktywnego udziału, na każde spotkanie została przygotowana wizualizacja sporządzona w języku niespecjalistycznym z wykorzystaniem różnorodnych form graficznych, co umożliwiło lepsze zrozumienie prezentowanych treści. Po wyjaśnieniu istoty rewitalizacji i przedstawieniu podstawowych pojęć w tym zakresie, została przeprowadzona debata. Miała ona na celu ustalenie, które według mieszkańców obszary powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji. Ponadto, debata miała na celu określenie koniecznych do podjęcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki przeprowadzeniu ankietyzacji każdy mieszkaniec Gminy Frombork chętny do udziału w tworzeniu Gminnego Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Miasta i Gminy oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych.

Wskazane przez mieszkańców odpowiedzi ukazały najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy i pozwoliły na pełne przeprowadzenie diagnozy. Spotkania, a także wyniki badania ankietowego uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Poniżej wskazano etapy przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji, jak również zamieszczono podsumowanie poszczególnych form konsultacji społecznych.

ETAPY PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Do konsultacji społecznych wyłożone zostały: projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapą z zaznaczonymi granicami obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Informacja o przeprowadzonych konsultacjach społecznych umieszczona została w Urzędzie Miasta i Gminy, na stronie internetowej Gminy oraz na stronie BIP minimum 7 dni przed ich rozpoczęciem. Niezwłocznie po zakończeniu konsultacji społecznych opracowano informację podsumowującą ich przebieg, zawierającą dane o miejscu i czasie jej przeprowadzenia, ze wskazaniem i omówieniem ewentualnych uwag.

2. Przyjęcie uchwały przez Radę Miejską o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Ze względu na fakt, iż uchwała o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji stanowi akt prawa miejscowego, weszła w życie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa.

3. Przyjęcie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Ogłoszenie o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia GPR na stronie podmiotowej Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, w sposób zwyczajowo przyjęty, w prasie lokalnej oraz poprzez obwieszczenie.

4. Sporządzenie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie konsultacji społecznych – spotkania, w trakcie których omówione zostały podstawowe zagadnienia dotyczące rewitalizacji, cel Gminnego Programu Rewitalizacji, obszary wyznaczone do rewitalizacji oraz zadania proponowane do ujęcia w Programie. Następnie odbyła się ankietyzacja oraz dyskusja odnośnie aktualnych problemów Miasta i Gminy oraz oczekiwań społecznych w kwestii działań rewitalizacyjnych.

Po opracowaniu projektu GPR, dokument został wyłożony do konsultacji społecznych w formie papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy Frombork, jak również w wersji elektronicznej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. W tym czasie Burmistrz Miasta i Gminy Frombork wystąpił również o zaopiniowanie projektu GPR przez:

- Zarząd Powiatu Braniewskiego – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa oraz zgodności ze strategią rozwoju województwa,

- Wojewodę warmińsko-mazurskiego – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- Wojewódzki Sztab Wojskowy w Olsztynie – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Braniewie – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg, linii oraz terenów kolejowych,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwe organy nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Po przeprowadzeniu konsultacji i uzyskaniu wszystkich opinii, zostały one uwzględnione w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji.

5. Przeprowadzenie procedury w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w następujących etapach:
  - złożenie wniosku do RDOŚ i PWIS o ustalenie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
  - opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu;
  - przygotowanie wzoru wniosku o zaopiniowanie Prognozy oddziaływania na środowisko;
  - wysłanie projektu dokumentu wraz z Prognozą do zaopiniowania przez RDOŚ i PWIS.
6. Przyjęcie *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026* w drodze uchwały przez Radę Miejską we Fromborku.

Podczas przeprowadzonych w trakcie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji konsultacji społecznych wszyscy zainteresowani mogli złożyć uwagi i wnioski do dokumentu, które następnie zostały w nim uwzględnione. Po zakończeniu wyłożenia do wglądu publicznego, została opracowana informacja podsumowująca przebieg konsultacji, która jednocześnie wskazywała na zgłoszone uwagi wraz z odniesieniem się do nich. Informacja ta została opublikowana na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

Dzięki użytym narzędziom partycypacyjnym, społeczeństwo miało możliwość aktywnego włączenia się w proces rewitalizacji, zgłaszania własnych pomysłów i uwag do planowanych działań. Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczynią się niewątpliwie do pełnej realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

PODSUMOWANIE POSZCZEGÓLNYCH FORM KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

1. Informacja podsumowująca przebieg konsultacji społecznych: spotkanie konsultacyjne (spotkanie nr 1)

Na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), Burmistrz Miasta i Gminy Frombork dnia 24 czerwca 2016 r. poinformował o możliwości udziału w spotkaniu konsultacyjnym, które odbyło się 05 lipca 2016 r. o godzinie 16.00 w Urzędzie Miasta i Gminy we Fromborku przy ul. Młynarskiej 5A (sala konferencyjna). Ogłoszenie i obwieszczenie o spotkaniu konsultacyjnym zostało zamieszczone na tablicy ogłoszeń, w sposób zwyczajowo przyjęty (w gazecie) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Spotkanie składało się z dwóch części:

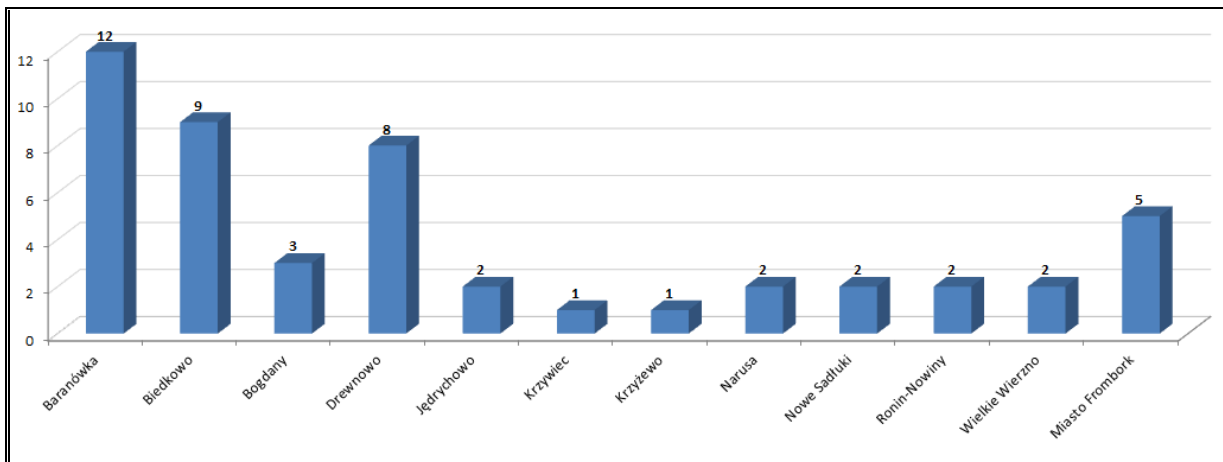
1. W pierwszej części przedstawiono prezentację, w trakcie której omówione zostały podstawowe zagadnienia dot. rewitalizacji oraz cel opracowania Programu Rewitalizacji.
2. W drugiej części odbyła się dyskusja nt. aktualnych problemów gminy i oczekiwań społecznych w kwestii działań rewitalizacyjnych oraz przeprowadzono ankietę wśród zebranych osób.

W spotkaniu udział wzięło 14 osób, które wskazały następujące zjawiska kryzysowe występujące na terenie Miasta i Gminy:

Sfera	Problemy
Sfera społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • ubóstwo, • wysokie bezrobocie (praca „na czarno”), • niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, • starzenie się społeczeństwa, • wyludnianie się Gminy, • uzależnienia, głównie alkoholizm będący wynikiem bezrobocia, • nie wystarczająca liczba miejsc pracy, • niskie zaangażowanie mieszkańców (co widoczne jest np. w małej

Sfera	Problemy
	<ul style="list-style-type: none"> liczbie osób uczestniczących w spotkaniu), nasilanie się postaw roszczeniowych, duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, brak wystarczającej oferty rekreacyjno-kulturalnej dla dzieci, młodzieży, osób starszych oraz turystów, emigracja mieszkańców w celach zarobkowych.
Sfera środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> zaniedbanie środowiska przyrodniczego, niskie wykorzystanie potencjału przyrodniczo-turystycznego Gminy, obecność dzikich składowisk śmieci, problem niskiej emisji, mała ilość terenów zieleni użytkowej np. skwerów, gdzie można usiąść i odpocząć (jest potencjał, ale niewykorzystany), niska świadomość ekologiczna mieszkańców, palenie śmieci w piecach, Zalew Wiślany – niewykorzystany potencjał, możliwość rekreacyjnego zagospodarowania,
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> miasto jest zaniedbane, słaba promocja gminy – np. na stronie internetowej; niedostateczne wyposażenie Gminy w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, brak sieci gazowej, zły stan dróg i infrastruktury okołodrogowej, niedostateczna liczba boisk sportowych,
Sfera techniczna	<ul style="list-style-type: none"> niski stopień termomodernizacji budynków, przestarzałe piece, brak miejsc spotkań/integracji dla mieszkańców, brak dostatecznej liczby świetlic wiejskich, brak domu kultury, bariery architektoniczne, zły stan niektórych zabytków.

W pierwszej części ankiety, mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork zostali poproszeni o wskazanie obszarów, które wg nich charakteryzują się największą kumulacją problemów społeczno-gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych i technicznych. Wyniki przedstawione zostały na poniższym wykresie.

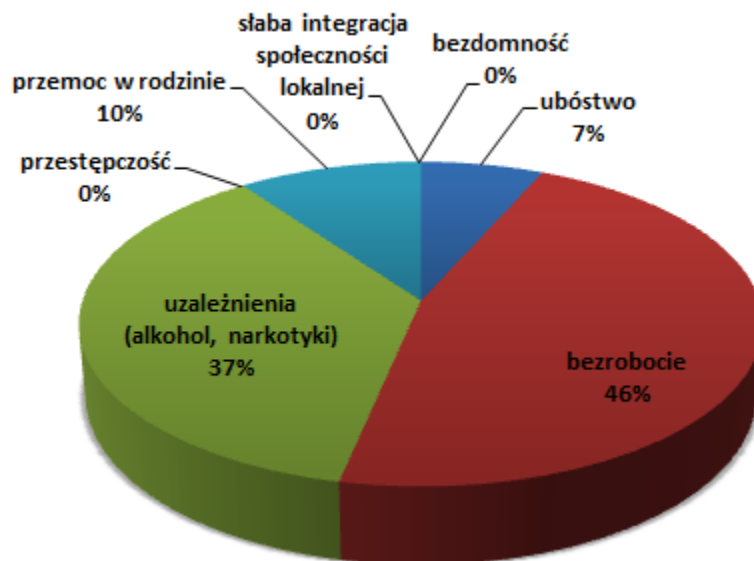
Wg opinii mieszkańców, najbardziej zdegradowane są sołectwa: Baranówka, Biedkowo, Drewnowo oraz Miasto Frombork.

Natomiast wśród proponowanych projektów rewitalizacyjnych wymieniono:

- rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (zwłaszcza kanalizacyjnej),
- modernizację dróg oraz infrastruktury towarzyszącej (chodniki, ścieżki rowerowe),
- likwidację barier architektonicznych dla osób starszych,
- szkolenia i kursy aktywizujące dla osób bezrobotnych,
- zwiększenie liczby miejsc pracy, organizacja prac interwencyjnych,
- organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- utworzenie miejsca spotkań/integracji dla mieszkańców,
- lepsze wykorzystanie potencjału przyrodniczego i turystyczno-uzdrowiskowego Gminy, rozwój agroturystyki,
- wsparcie dla osób ubogich oraz uzależnionych,
- doposażenie i rozwój oferty świetlic wiejskich,
- utworzenie gminnego Domu Kultury,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- zagospodarowanie terenu Zalewu Wiślanego.

Wszyscy obecni mieszkańcy wzięli udział w ankiecie. Poniżej zaprezentowano wyniki badania ankietowego.

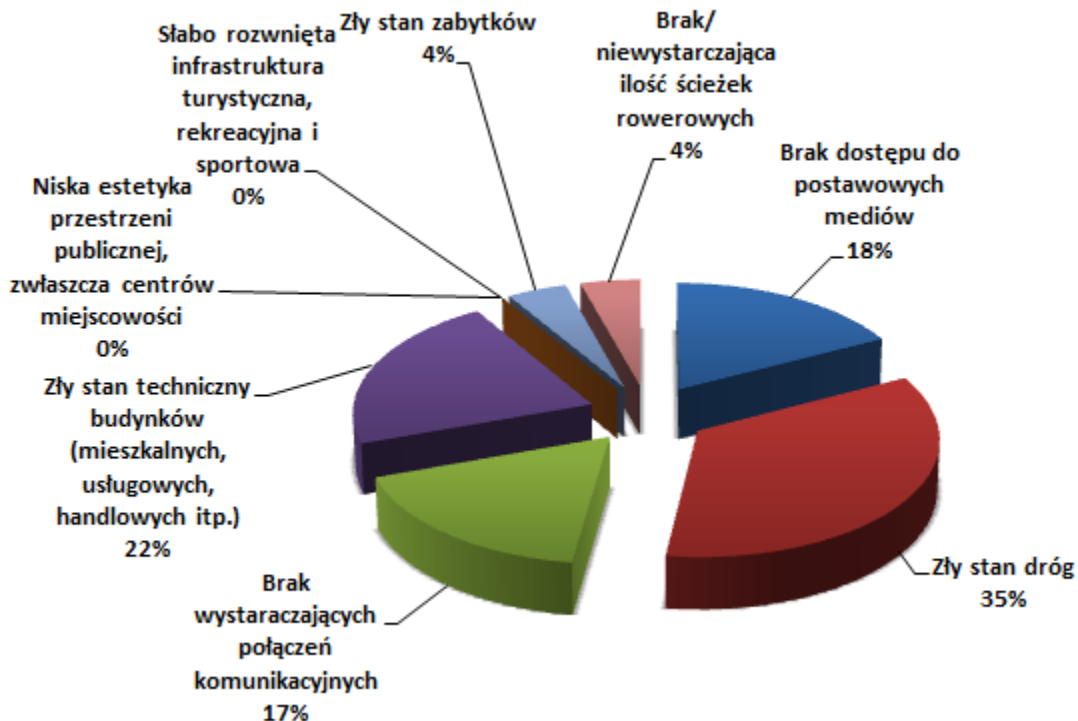
- ***Które z problemów sfery społeczno-gospodarczej uważa Pan/Pani za największy na wskazanym powyżej obszarze ? Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny pozostać podjęte, aby zwalczyć te problemy ?***

Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami największym problemem, na który zwrócili uwagę mieszkańcy jest problem bezrobocia (co zostało także odzwierciedlone we wskaźnikach liczbowych w ramach przeprowadzonej diagnozy). Na drugim miejscu zaś mieszkańcy wskazali uzależnienia od alkoholu i narkotyków. Wśród działań jakie należy podjąć aby rozwiązać ww. problemy mieszkańcy wskazali:

- ✓ Tworzenie nowych miejsc pracy, w tym organizacja prac interwencyjnych,
- ✓ Prowadzenie profilaktyki uzależnień,
- ✓ Aktywizacja osób bezrobotnych, w tym organizacja kursów/szkoleń zwiększających szanse na rynku pracy,
- ✓ Pobudzanie rozwoju gospodarczego Gminy (większe wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego).

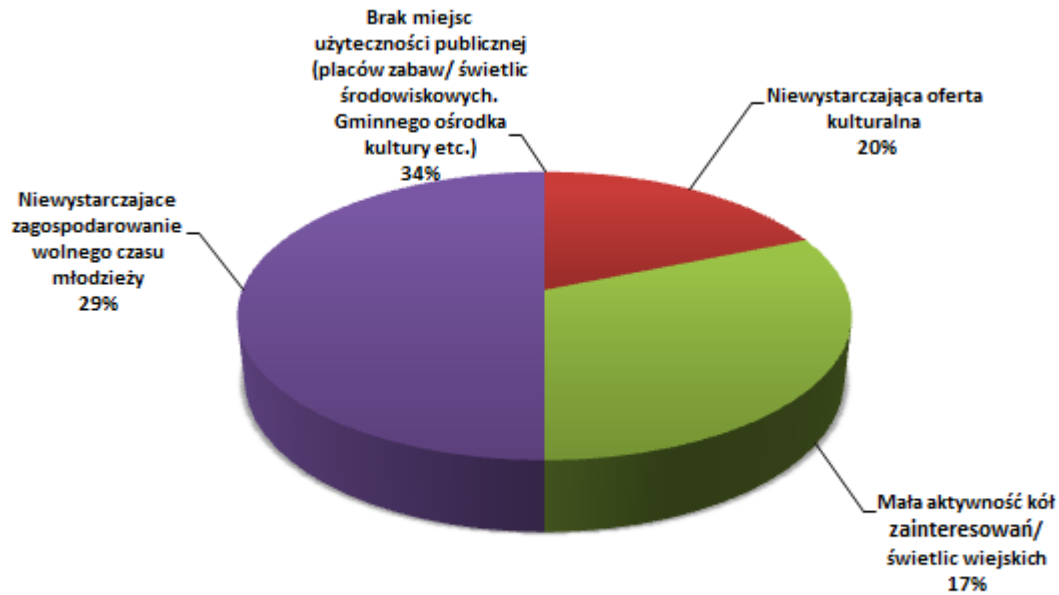
- **Które z problemów sfery infrastrukturalno-technicznej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na wskazanym powyżej obszarze? Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny pozostać podjęte, aby zwalczyć te problemy ?**

Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami, największym problemem na który zwrócili uwagę mieszkańcy w sferze infrastrukturalno-technicznej jest zły stan dróg, brak dostępu do podstawowych mediów oraz zły stan techniczny budynków. Aby rozwiązać problemy w niniejszej sferze mieszkańcy zaproponowali następujące działania:

- ✓ Modernizacja dróg i chodników,
- ✓ Budowa ścieżek rowerowych,

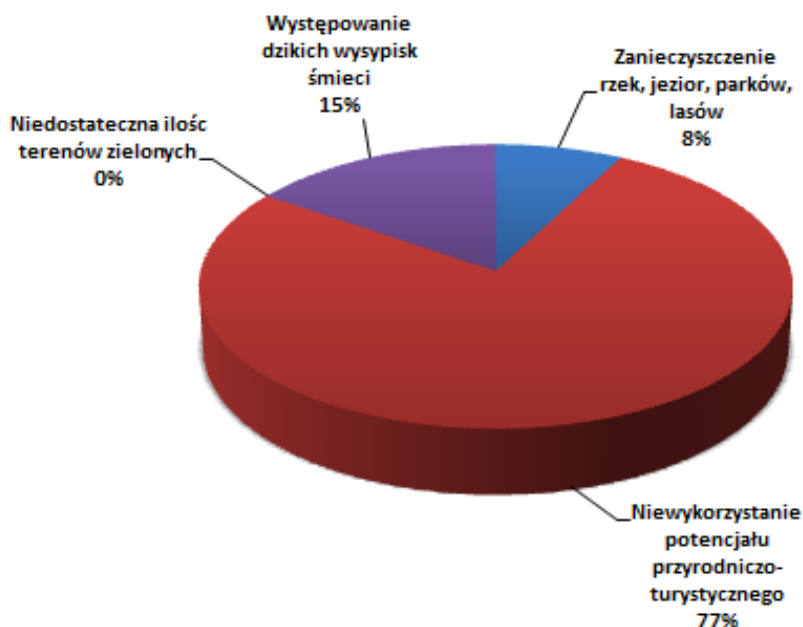
- ✓ Rozwój sieci kanalizacyjne,
- ✓ Modernizacja budynków komunalnych.
- ***Które z problemów sfery kulturalnej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na wskazanym powyżej obszarze? Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny pozostać podjęte, aby zwalczyć te problemy ?***

Mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork w zakresie sfery kulturalnej wskazali na problem niedostatecznej oferty zagospodarowania czasu wolnego młodzieży, brak miejsc integracji, a także na niewystarczającą ofertę kulturalną. Jako konieczne do podjęcia działania mieszkańcy wskazali na:

- ✓ Rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- ✓ Rozwój oferty świetlic wiejskich,
- ✓ Rozbudowa bazy sportowej,
- ***Które z problemów sfery przyrodniczej uważa Pan/Pani za najistotniejszy na wskazanym powyżej obszarze? Jakie działania Pana/Pani zdaniem powinny pozostać podjęte, aby zwalczyć te problemy ?***

W zakresie sfery środowiskowej mieszkańcy przede wszystkim wskazali na niewykorzystany potencjał przyrodniczy oraz obecność dzikich wysypisk śmieci. Jako działania konieczne do realizacji mieszkańcy wskazali na:

- ✓ Rozwój turystyki wodnej na Zalewie Wiślanym,
- ✓ Promocję walorów przyrodniczych Miasta (wykorzystanie istniejącego potencjału),
- ✓ Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Powyższe odpowiedzi zebrane podczas spotkania, a także w ramach ankiet pozwoliły na uzupełnienie diagnozy obszarów zdegradowanych. Z kolei propozycje mieszkańców odnoszące się do koniecznych do podjęcia działań, stanowiły podwalinę do wstępnego ustalenia rodzaju i zakresu projektów rewitalizacyjnych.

2. Informacja podsumowująca przebieg konsultacji społecznych: zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej

Na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), Burmistrz Miasta i Gminy Frombork 05.04.2017 r. poinformował o możliwości udziału w konsultacjach społecznych dotyczących projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Termin konsultacji ustalono od 12.04.2017 r do 11.05.2017 r.

Projekt uchwały o wyznaczeniu obszarów zdegradowanych oraz rewitalizowanych został wyłożony w w/w dniach, do konsultacji społecznych w pokoju nr 18 Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, ul. Młynarska 5A, 14-530 Frombork, na stronie Miasta i Gminy pod adresem <http://www.frombork.pl/> oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta i Gminy pod adresem: <http://frombork.samorzady.pl/>.

Zainteresowani mogli składać wnioski i uwagi do w/w opracowania na piśmie bądź w formie elektronicznej na adres Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, ul. Młynarska 5A, 14-530 Frombork oraz email: sekretariat@frombork.pl.

W wyznaczonym terminie, do wyłożonych do konsultacji społecznych dokumentów, nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

3. Informacja podsumowująca przebieg konsultacji społecznych: spotkanie konsultacyjne (spotkanie nr 2)

Na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), Burmistrz Miasta i Gminy Frombork **dnia ..... poinformował o możliwości udziału w spotkaniu konsultacyjnym, które odbyło się ..... o godzinie ..... w Urzędzie Miasta i Gminy we Fromborku.** Ogłoszenie i obwieszczenie o spotkaniu konsultacyjnym zostało zamieszczone na tablicy ogłoszeń, w sposób zwyczajowo przyjęty oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Spotkanie składało się z dwóch części:

1. W pierwszej części przedstawiona została prezentacja, w trakcie której omówione zostały podstawowe zagadnienia dotyczące rewitalizacji, cel Programu Rewitalizacji, obszary wyznaczone do rewitalizacji oraz przedstawione zostały zadania proponowane do ujęcia w Programie.
2. W drugiej części odbyła się dyskusja nt. aktualnych problemów występujących na terenie obszarów rewitalizowanych i oczekiwań społecznych w kwestii działań rewitalizacyjnych.

4. Informacja podsumowująca przebieg konsultacji społecznych: zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej

Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), Burmistrz Miasta i Gminy Frombork **dnia ..... r. poinformował o możliwości udziału w konsultacjach społecznych dotyczących projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026.***

Termin konsultacji ustalono od ..... roku do ..... roku.

Projekt *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork* na lata 2016-2026 został wyłożony w w/w dniach, do konsultacji społecznych w pokoju nr 18 Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, ul. Młynarska 5A, 14-530 Frombork, w godzinach urzędowania, na stronie miasta pod adresem <http://www.frombork.pl/> oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta pod adresem: <http://frombork.samorzady.pl/>.

Zainteresowani mogli składać wnioski i uwagi do w/w opracowania na piśmie bądź w formie elektronicznej na adres Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, ul. Młynarska 5A, 14-530 Frombork oraz email: sekretariat@frombork.pl.

5. Informacja podsumowująca przebieg konsultacji społecznych: opiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji

Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 4 lit. a ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), Burmistrz Miasta i Gminy Frombork dnia ..... wystąpił o zaopiniowanie projektu ***Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026*** przez:

- Zarząd Powiatu Braniewskiego – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa oraz zgodności ze strategią rozwoju województwa,
- Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- Wojewódzki Sztab Wojskowy w Olsztynie – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Braniewie – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg, linii oraz terenów kolejowych,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,
- Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, Burmistrz Miasta i Gminy Frombork wyznaczył 14-dniowy termin przedstawienia opinii, licząc od dnia doręczenia projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026*.

W wyznaczonym terminie wpłynęły opinie od:

- Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie – pozytywna opinia bez uwag z dnia ..... (znak: .....),
- Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – pozytywna opinia bez uwag z dnia ..... (znak: .....),
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Olsztynie – pozytywna opinia bez uwag z dnia ..... (znak:.....)
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie – pozytywna opinia bez uwag z dnia ..... (znak: .....)
- Miejskie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - pozytywna opinia bez uwag z dnia .....,
- Zarząd Powiatu Braniewskiego – pozytywna opinia bez uwag z dnia .....

Pozostałe pomioty w wyznaczonym terminie nie zgłosiły uwag, zatem na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy o rewitalizacji uważa się to za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026*.

9.2 Sposób włączenia interesariuszy w procesie wdrażania GPR

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty. Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Gminnego Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno - funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Gminnego Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork:

1. **Miasto i Gmina Frombork** – odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto, tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy.

W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Do głównych zadań Miasta i Gminy należy zaliczyć:

- inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami,
- pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których Gmina będzie beneficjentem,
- angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
- komunikowanie oraz konsultowanie planów i zamierzeń ze społecznością lokalną,
- monitorowanie zapotrzebowania na działania z zakresu rewitalizacji,
- zarządzanie procesem rewitalizacji,
- tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
- prowadzenie działań promocyjnych,
- monitorowanie zmian zachodzących w obszarach wsparcia oraz całego procesu rewitalizacji,
- wykonywanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.

2. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Fromborku** – to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. MOPS będzie jednym z głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto, odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i ilości koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa, czy też innych dysfunkcji społecznych.
3. **Powiatowy Urząd Pracy** – podobnie jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej będzie odgrywał zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. PUP będzie głównym inicjatorem i koordynatorem działań „miękkich”, mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i aktywizację zawodową. Odegra on także ważną rolę w procesie oceny działań rewitalizacyjnych. PUP jest bowiem w posiadaniu szczegółowych danych na temat osób bezrobotnych, co pozwoli w przyszłości określić, czy zadania zaplanowane w ramach rewitalizacji przynoszą wymierne efekty.
4. **Mieszkańcy Miasta i Gminy Frombork** – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć

zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Dzięki projektom „miękkim” poprawie ulegnie ich sytuacja społeczna i finansowa, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej. Ich głównym zadaniem w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji.

Do interesariuszy rewitalizacji należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza obszarem rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całego obszaru Miasta i Gminy, co wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców Fromborka.

5. **Przedsiębiorcy** – będą oni przede wszystkim uczestniczyć w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Mogą oni zasadniczo wpłynąć na osiągnięcie celów rewitalizacji poprzez organizację miejsc pracy z przeznaczeniem na staże lub praktyki. Ponadto, przy wsparciu innych interesariuszy rewitalizacji mogą oni tworzyć nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Miasta i Gminy Frombork.
6. **Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Frombork** – będą uczestniczyć przede wszystkim przy tworzeniu bazy produktów regionalnych.

Działaniem niezbędnym do włączenia interesariuszy w proces zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest powołanie Komitetu Rewitalizacji, w którego skład wejdą przedstawiciele Miasta i Gminy, mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. Komitet Rewitalizacji będzie stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Ponadto Komitet będzie pełni funkcję opiniodawczą – doradcą Burmistrza. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zostanie on powołany w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Burmistrza co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Burmistrza zostanie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, dzięki czemu wszyscy interesariusze rewitalizacji będą mogli się z nią zapoznać i zgłosić ewentualne uwagi. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmian, Burmistrz wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę, uwzględniającą wnioski i uwagi zgłoszone przez interesariuszy rewitalizacji.

10. System zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Za wdrażanie, monitoring i ewaluację *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026* będzie odpowiadać Burmistrz Miasta i Gminy Frombork, jako organ wykonawczy Gminy, we współpracy z kierownictwem Urzędu, Koordynatorem Rewitalizacji oraz pozostałymi Wydziałami i komórkami Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku. Bezpośrednio za realizację *Gminnego Programu Rewitalizacji*, odpowiada pracownik Urzędu Miasta i Gminy tj. Kierownik Referatu Inwestycji, Zamówień Publicznych, Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej i Ochrony Środowiska, zgodnie z zakresem obowiązków (dalej nazywany Koordynatorem Rewitalizacji). Jest to stanowisko funkcjonujące w ramach obecnych struktur Urzędu Miasta i Gminy, podległe bezpośrednio Burmistrzowi Miasta i Gminy. Zakres zadań, określony w paragrafie 40 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku (tj. m.in. prowadzenie spraw w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz polityki przestrzennej gminy, prowadzenie nadzoru nad realizacją, odbiorem, rozliczaniem i przekazywaniem do użytkowania inwestycji) zapewnia skuteczne zarządzanie Programem, w tym koordynację współpracy pomiędzy różnymi, publicznymi i prywatnymi interesariuszami rewitalizacji oraz pozwala na aktywny wpływ komórki na obecne i przyszłe procesy planistyczne i realizacyjne gminy mające wpływ na rewitalizację. Dodatkowo, w ramach Referatu, dwa stanowiska odpowiedzialne będą za wsparcie organizacyjne Koordynatora Rewitalizacji, poprzez m.in. organizację spotkań podmiotów, archiwizowanie dokumentów związanych z wdrożeniem GPR tj.: protokołów ze spotkań, korespondencji, a przede wszystkim monitorowanie postępu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork*.

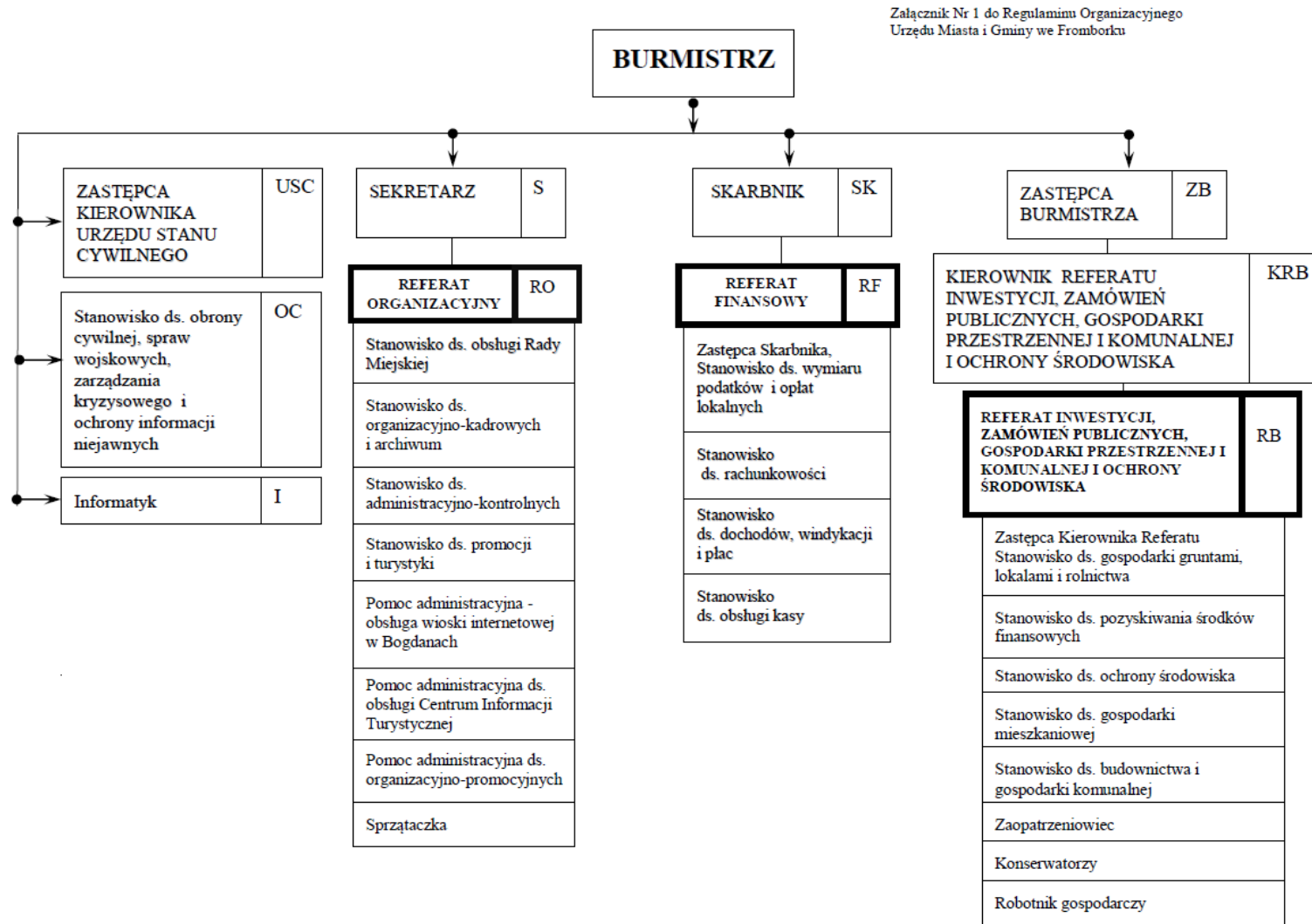
W toku prowadzenia procesów rewitalizacyjnych przewiduje się ścisłą, zadaniową współpracę pomiędzy osobą odpowiedzialną za realizację Programu Rewitalizacji, a podmiotami publicznymi i prywatnymi, które będą wykonawcami zadań i projektów rewitalizacyjnych. Burmistrz i Koordynator będą na bieżąco korzystali z pomocy wszystkich struktur, komórek Urzędu Miasta i Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, w tym Referatu Organizacyjnego i Referatu Finansowego. Ponadto, istotną rolę w niniejszych procesach odegrają również pracownicy zatrudnieni w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy będą zaangażowani w projekty dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych i włączenia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach kompetencji i struktury urzędu realizacja zadań/projektów zlecana będzie tym jednostkom i podmiotom, które posiadają najlepsze kompetencje wykonawcze, np. zadania społeczne będą realizowane przy współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej lub organizacji

pozarządowych na podstawie umów. Koordynator Rewitalizacji jest także odpowiedzialny za promocję i współpracę w zakresie swoich kompetencji z radnymi gminy oraz mieszkańcami gminy.

Poniżej przedstawiono strukturę organizacyjną Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku.

Rysunek 7. Schemat struktury organizacyjnej Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Źródło: Załącznik Nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Z analizy aktualnej sytuacji Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku wynika, iż obecnie funkcjonująca struktura organizacyjna jest adekwatna do zadań, jakie Gmina realizuje oraz warunków i charakteru prowadzonej przez jednostkę działalności. Biorąc pod uwagę zakres działalności związany z wdrażaniem zagadnień poruszanych w *Gminnym Programie Rewitalizacji* należy stwierdzić, że w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta i Gminy funkcjonuje odpowiednio przygotowany zespół.

Pracownicy Urzędu Miasta i Gminy oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na zakres swoich obowiązków i kompetencje, odpowiedzialni za wykonywanie konkretnych projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, będą stanowili grupy robocze wdrażania niniejszego dokumentu.

Poszczególne komórki organizacyjne: wydziały i zespoły odpowiedzialne będą za własne zadania wynikające z realizacji projektów rewitalizacyjnych, natomiast całość procesu realizacji działań rewitalizacyjnych nadzorowana i koordynowana będzie przez Koordynatora Rewitalizacji. Ze względu na podległość służbową, ostateczny nadzór nad właściwą realizacją działań rewitalizacyjnych będzie sprawował Burmistrz Miasta i gminy Frombork.

Ponadto, w proces realizacji zadań rewitalizacyjnych zaangażowany zostanie również Komitet Rewitalizacyjny, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Burmistrza. Komitet Rewitalizacji uprawniony jest do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji gminy.

W jego skład wejdą:

- przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy i jednostek organizacyjnych;
- przedstawiciele Rady Miejskiej;
- przedstawiciele każdego podobszaru zdegradowanego delegowani przez organy stanowiące jednostek pomocniczych wchodzących w skład danego podobszaru zdegradowanego;
- przedstawiciele sektora społecznego (organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na terenie gminy);
- przedstawiciele podmiotów prywatnych (prowadzących działalność gospodarczą na obszarze zdegradowanym);
- przedstawiciele mieszkańców.

SYSTEM INFORMACJI I PROMOCJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Nieodzowną częścią realizacji procesu rewitalizacji jest informacja i promocja działań przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji. Obowiązek ten spoczywa przede wszystkim na władzach Miasta i Gminy. Celem informowania interesariuszy jest przede wszystkim zapewnienie pełniejszego przepływu informacji, stworzenie uwarunkowań do zapoznania się interesariuszy z postępami procesu rewitalizacji oraz promocja działań, pozyskiwanie nowych przedsięwzięć, podmiotów i osób skłonnych do zaangażowania w proces rewitalizacji.

Instrumentami służącymi do promowania działań rewitalizacyjnych będą m. in.:

- spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji,
- konsultacje z potencjalnymi partnerami społeczno – gospodarczymi,
- informacje o realizowanych bądź zakończonych projektach rewitalizacyjnych przekazywane głównie za pośrednictwem strony internetowej Miasta i Gminy oraz prasy lokalnej.

11. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu GPR

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji* kluczowe znaczenie ma system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu.

Realizacja *Gminnego Programu Rewitalizacji* wymaga uruchomienia systemu monitoringu, który zapewni:

- dane ilościowe i jakościowe wskazujące postępy w realizacji Programu, m.in. stopień zaangażowania interesariuszy, osiągnięte wskaźniki i stopień poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów rewitalizacji;
- dane do korygowania kierunków interwencji, m.in. stopień zbieżności działań z celami określonymi w Programie, rekomendacje do wprowadzania zmian.

Dane niezbędne do monitoringu i oceny skuteczności działań będą pozyskiwane przede wszystkim z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Fromborku oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Braniewie. Zebrane dane pozwolą na ocenę ilościową i jakościową prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Podstawowym elementem systemu monitoringu i oceny jest ustalenie wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania postępów w zakresie osiągania celów i realizacji

zadań określonych w Programie. W tabeli poniżej przedstawiono główne wskaźniki monitorowania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Frombork*.

Tabela 39. Główne wskaźniki monitorowania zadań rewitalizacyjnych

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość w 2020 r.	Wartość docelowa w 2026 r.	Źródło pozyskania danych
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ	Zagospodarowanie turystyczno-uzdrowskowo-rekreacyjne terenów nad Zalewem Wiślanym z urządzeniem plaży miejskiej i rewitalizacją mola	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	0	4,0	4,0	Raport z realizacji projektu
		Utworzenie miejsca spotkań/integracji dla mieszkańców	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
		Konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzeniem nowych funkcji	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
		Rewitalizacja i przebudowa budynku dawnej gazowni przy ul. Elbląskiej 38 we Fromborku wraz z zagospodarowaniem terenu na cele działalności kulturalnej i społecznej	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
		Zagospodarowanie i uporządkowanie terenu „oślej łączki” w centrum Miasta	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
		Adaptacja starego dworca kolejowego na potrzeby kulturalno – usługowe i obsługi ruchu turystycznego	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość w 2020 r.	Wartość docelowa w 2026 r.	Źródło pozyskania danych
		Adaptacja budynku przy ul. Błotnej 2 (dawny Dom Rybaka) na potrzeby kulturalno - usługowe	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
		Rewitalizacja Parku Miejskiego we Fromborku	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z realizacji projektu
ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MIESZKAŃCÓW	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA OSÓB WYKLUCZONYCH I PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	Aktywizacja zawodowa mieszkańców i pobudzenie lokalnej przedsiębiorczość	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	0	10	20	Raport z realizacji projektu
		Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży	Liczba osób biorąca udział w zajęciach	0	10	20	Raport z realizacji projektu
		Aktywizacja klubu seniora	Liczba osób starszych objętych wsparciem w programie	0	10	15	Raport z realizacji projektu
		Prowadzenie profilaktyki uzależnień	Liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych	0	1	2	Raport z realizacji projektu
		Indywidualne i grupowe spotkania z psychologiem	Liczba osób korzystających z pomocy psychologa	0	5	10	Raport z realizacji projektu
POBUDZENIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO MIASTA FROMBORK POPRZEZ LEPSZE WYKORZYSTANIE JEGO	ZWIĘKSZENIE LICZBY TURYSTÓW PRZYBYWAJĄCYCH NA TEREN GMINY	Aktywna promocja gminy	Liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych	0	2	4	Raport z realizacji projektu
		Rozbudowa bazy gastronomiczno-hotelowej oraz uzdrowiskowej	Liczba obiektów (szt.)	0	1	3	Raport z realizacji projektu
		Rozbudowa bazy kulturalno –	Liczba obiektów (szt.)	0	1	1	Raport z

Cel rewitalizacji	Kierunek działań	Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość w 2020 r.	Wartość docelowa w 2026 r.	Źródło pozyskania danych
POTENCJAŁÓW		usługowej i obsługi ruchu turystycznego					realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40. Główne wskaźniki monitorowania *Gminnego Programu Rewitalizacji*

Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość w roku 2020	Wartość docelowa w 2023 r.	Źródło pozyskania danych
Zmniejszenie udziału osób w wieku poprodukcyjnym na obszarze rewitalizacji o 0,2 p.p.	%	17,7	17,6	17,5	Sprawozdanie Burmistrza Miasta i Gminy Frombork
Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji o 5%	osoba	159	155	151	
Zmniejszenie liczby przestępstw kryminalnych na obszarze rewitalizacji o 8%	sztuka	86	82	79	
Zmniejszenie liczby wydanych Niebieskich Kart o 20%	sztuka	9	8	7	

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Program Rewitalizacji będzie oceniany pod względem aktualności i stopnia realizacji przez Burmistrza Miasta i Gminy Frombork co najmniej raz na 3 lata. Sporządzona ocena z kolei będzie podlegała zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz zostanie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi wszystkim interesariuszom rewitalizacji zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmian, konieczne będzie wystąpienie Burmistrza do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę z załączoną opinią wydaną przez Komitet Rewitalizacji.

Efektem weryfikacji powyższych wskaźników będzie ocena, czy działania są w rzeczywistości na tyle skuteczne, na ile zakładano i czy nie jest wymagana modyfikacja Programu. Jeżeli działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów, konieczna będzie aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji. W takim przypadku, Burmistrz Miasta i Gminy Frombork wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o ujęcie w Gminnym Programie Rewitalizacji nowych przedsięwzięć, które umożliwią pełną realizację założeń Programu. Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR stwierdzone zostanie osiągnięcie celów rewitalizacji, Rada z własnej inicjatywy lub na wniosek Burmistrza, uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji. Zmiana dokumentu nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony, a jej koszty pokrywane będą z budżetu Miasta i Gminy. Zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych jeżeli nie będzie dotyczyła zmiany głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ani zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Konieczność zmiany *Gminnego Programu Rewitalizacji* zaistnieje w szczególności, gdy nastąpi znaczny wzrost:

- liczby osób bezrobotnych na terenie rewitalizowanym,
- liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie rewitalizowanym,
- liczby rodzin korzystających z pomocy MOPS na terenie rewitalizowanym.

W 2026 roku zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata.

12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Z uwagi na planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne władze Miasta i Gminy Frombork nie muszą podejmować uchwał, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Miasta i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. 2016 poz. 1610).

W związku z koniecznością utworzenia Komitetu Rewitalizacji zasady wyznaczania składu oraz działania tego organu ustala Rada Miejska w drodze uchwały przed uchwaleniem GPR lub do 3 miesięcy od jego uchwalenia.

13. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gmina przystępując do opracowania *Gminnego Programu Rewitalizacji* ustaliła, iż obecnie nie będzie tworzona Specjalna Strefa Rewitalizacji. Jeżeli w terminie późniejszym zajdzie konieczność utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji wprowadzana ona będzie w drodze uchwały, będącej aktem prawa miejscowego w określonej w ustawie procedurze. Uchwała w każdym przypadku obowiązywać będzie czasowo, na okres do 10 lat.

14. Sposób realizacji GPR w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga dokonywania zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Frombork ani uchwalenia bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponadto, nie istnieje konieczność uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

W wyniku realizacji GPR nie nastąpi zmiana funkcjonalno – przestrzenna obszarów rewitalizacji. Obszary wyznaczone do rewitalizacji będą pełnić funkcje wskazane w *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frombork* przyjętego na mocy uchwały NR VI/58/15 RADY MIEJSKIEJ WE FROMBORKU z dnia 16 lipca 2015 r.

15. Załączniki

1. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Frombork

16. Spis tabel, wykresów i rysunków

TABELA 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W LATACH 2010-2015.....	15
TABELA 2. MIESZKAŃCY MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W PODZIALE NA GRUPY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE W LATACH 2010-2015	16
TABELA 3. MIESZKAŃCY MIASTA I GMINY FROMBORK W PODZIALE NA GRUPY SPOŁECZNO-EKONOMICZNE W 2015 ROKU	17
TABELA 4. LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NA PRODUKCYJNYM W GMINIE FROMBORK, POWIECIE BRANIEWSKIM I WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM W LATACH 2010-2015.....	18
TABELA 5. PRZYROST NATURALNY NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO W LATACH 2010-2015	18
TABELA 6. SALDO MIGRACJI NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W LATACH 2010-2015	19
TABELA 7. STRUKTURA BEZROBOCIA NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK NA TLE POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W LATACH 2010-2015	20
TABELA 8. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW MIASTA I GMINY FROMBORK W 2015 R.....	22
TABELA 9. WYBRANE DANE CHARAKTERYZUJĄCE POMOC SPOŁECZNĄ NA OBSZARZE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W LATACH 2010-2015.....	24
TABELA 10. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK W 2015 R.	26
TABELA 11. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK.....	27
TABELA 12. WYKROCZENIA I PRZESTĘPSTWA NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW MIASTA I GMINY FROMBORK W 2015 ROKU	30
TABELA 13. WSKAŹNIKI DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK.....	31
TABELA 14. LICZBA DZIECI W WIEKU 3-5 LAT PRZYPADAJĄCYCH NA JEDNO MIEJSCE W PLACÓWCE WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO W LATACH 2010-2015 NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO.....	32
TABELA 15. LICZBA UCZNIÓW PRZYPADAJĄCA NA JEDEN ODDZIAŁ W SZKOLE PODSTAWOWEJ W LATACH 2010-2015 NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO, WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	32
TABELA 16. WYNIKI EGZAMINU SZÓSTOKLASISTÓW I EGZAMINÓW GIMNAZJALNYCH W LATACH 2013-2015 NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK	33
TABELA 17. ROZKŁAD WYNIKÓW SPRAWDZIANU 6-KLASISTÓW NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO, WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO [%] W 2016 ROKU	33
TABELA 18. LICZBA UCZNIÓW PRZYPADAJĄCA NA JEDEN ODDZIAŁ W SZKOLE PODSTAWOWEJ W LATACH 2010-2015 NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO, WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	34
TABELA 19. WYNIKI EGZAMINÓW GIMNAZJALNYCH NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W 2016 ROKU.....	35
TABELA 20. WSPÓŁCZYNNIK SOLARYZACJI NA POZIOMIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH.....	35
TABELA 21. PODMIOTY GOSPODARCZE NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK ORAZ POWIATU BRANIEWSKIEGO W LATACH 2010-2015.....	37

TABELA 22. STRUKTURA WIELKOŚCI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W 2015 ROKU NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	39
TABELA 23. POWIERZCHNIA TERENÓW LEŚNYCH NA OBSZARZE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W 2015 R.....	43
TABELA 24. WYNIKOWA KLASYFIKACJA DLA STREFY WARMIŃSKO-MAZURSKIEJ W 2015 R. ZE WZGLĘDU NA POSZCZEGÓLNE ZANIECZYSZCZENIA POD KĄTEM OCHRONY ZDROWIA	45
TABELA 25. STRUKTURA ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW MIASTA I GMINY FROMBORK.....	48
TABELA 26. STAN INFRASTRUKTURY WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY FROMBORK W LATACH 2010 – 2015	49
TABELA 27. STAN INFRASTRUKTURY KANALIZACYJNEJ NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK W LATACH 2009-2015	50
TABELA 28. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCA Z WODOCIĄGÓW NA TERENIE SOŁECTW GMINY FROMBORK W 2015 R.....	51
TABELA 29. CHARAKTERYSTYKA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W GMINIE FROMBORK I POWIECIE BRANIEWSKIM W 2014 ROKU.....	52
TABELA 30. LICZBA OSÓB ZWIEDZAJĄCYCH MUZEA W LATACH 2010-2015 NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK, POWIATU BRANIEWSKIEGO I WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	53
TABELA 31. LOKALE KOMUNALNE POZOSTAJĄCE W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH GMINY I BUDYNKI ZARZĄDZANE PRZEZ WSPÓLNOTY WG STANU NA 31.12.2010 R.....	54
TABELA 32. STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW KOMUNALNYCH I WSPÓLNOT (STAN NA 31.12.2010 R.).....	54
TABELA 33. PODSUMOWANIE ANALIZOWANYCH WSKAŹNIKÓW	55
TABELA 34. KLUCZOWE POTENCJAŁY I BARIERY REWITALIZACJI NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK	58
TABELA 44. WIZJA I CELE STRATEGICZNE REWITALIZACJI	69
TABELA 45. GŁÓWNE PROJEKTY REWITALIZACYJNE.....	75
TABELA 37. INWESTYCJE WSPÓLFINANSOWANE Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH WE FROMBORKU W LATACH UBIEGŁYCH.....	82
TABELA 47. GŁÓWNE PROJEKTY REWITALIZACYJNE – HARMONOGRAM I SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE	85
TABELA 39. GŁÓWNE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA ZADAŃ REWITALIZACYJNYCH	109
TABELA 40. GŁÓWNE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA <i>GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI</i>	112
RYSUNEK 1. DELIMITACJA MIASTA I GMINY FROMBORK	14
RYSUNEK 2. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE MIASTA I GMINY FROMBORK	41
RYSUNEK 3. LOKALIZACJA OBSZAROWYCH FORM OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK.....	44
RYSUNEK 4. OBSZAR ZDEGRADOWANY I REWITALIZACJI NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK.....	57
RYSUNEK 5. OBSZAR REWITALIZOWANY NA TERENIE MIASTA I GMINY FROMBORK.....	62
RYSUNEK 6. SCHEMAT PREZENTUJĄCY POWIĄZANIE I NAWARSTWIANIE SIĘ ZJAWISK KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI	67
RYSUNEK 7. SCHEMAT STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ URZĘDU MIASTA I GMINY WE FROMBORKU	105